AHMED FAKİH

KİTĀBU
EVSĀFI MESĀCİDİ'Ş - ŞERİFE

Yayımlayan:
Prof. Dr. Hasibe MAZIOĞLU

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI

1932
dtk

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ . 1974

AHMED FAKİH

KİTĀBU
EVSĀFI MESĀCİDİ'Ş - ŞERİFE

Sosyal

Yayımlayan:
Prof. Dr. Hasibe MAZIOĞLU

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI: 399

ÖNSÖZ

13. yüzyıl Anadolu şairlerinin en eskilerinden olan Ahmed Fakih'in bu yapıtı bu güne değin yayımlanmamıştır.

X. Türk Dil Kurultayında bir bildiri ile Ahmed Fakih'in bu yeni yapıtının varlığını ve yazmasının British Museum'da bulunduğunu duyurmuş*, *Türk Dili* dergisinde çıkan bir yazımda da yapıttan örnekler vermiştim**. *Çarh-nāme*'den daha büyük olan bu yapıtta Ahmed Fakih hac ziyareti sırasında gördüğü yerleri anlatmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış olan bu yapıtın Dil ve Edebiyat Tarihimiz bakımından önemi büyüktür.

Kitabımızın başında Ahmed Fakih'le ilgili araştırmaların bir özetini verdik. Bu arada "Ahmed Fakih Menakıbı" yazmasının metnini bütünüyle aldık ve kitabın sonuna fotoğrafını koyduk. *Kitābu Evsāfı Mesācidi'ş-Şerīfe* üzerinde yapılacak incelemeleri kolaylaştırmak düşüncesiyle yapıttaki bütün süzcüklerin dizini yapılmış ve yazmanın fotoğrafı verilmiştir. Ancak, yazmada bulunan silik yerler bulunduğu gibi başlıklar da fotokopide iyi çıkmamıştır. Metindeki silik yerlerle anlam, vezin ve kafiye yardımı ile düzeltilebilen sözcükler ayraç ( ) içinde eklenmiştir. Fotografta iyi çıkmayan başlıklar yazmadan alınarak konmuntur.

Kitabın basılmasını sağlayan Türk Dil Kurumuna burada teşekkürlerimi bildirmeyi bir borç sayarım.

Hasibe Mazıoğlu

* Hasibe Mazıoğlu, X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler, 1963, s. 75-79.

** Hasıbe Mazıoğlu, Geçmişin Türkçesinden Örnekler, Türk Dili Dergisi, C. XIII, Sayı 145, 1 Ekim 1963, s. 25-30.

AHMED FAKİH

Anadolu'da Türkçe şiirler yazmış olan şairlerin en eskilerinden olan Ahmed Fakih 13. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır. Kaynaklarda onunla ilgili olarak verilen bilgiler daha çok menkabeye dayanmaktadır.

Ahmed Fakih ile ilgili ilk etraflı bilgiyi Fuat Köprülü vermiştir. *Cāmiʿu'n-nezā'ir*'de (yazılışı 918/1512) bulunan "Çarh-nāme-i Ahmed Fakīh der Bīvefāī-i Rūzgār" başlıklı manzume ilk önce Fuat Köprülü'nün dikkatini çekmiş, yazarı hakkında bulduğu bilgilerle birlikte *Çarh-nāme*'yi yayımlamıştır[1]. Köprülü'nün verdiği bilgiler Eflākī'nin *Menākıbu'l-ʿārifīn*'i (yazılışı: 754/1358), Muhyiddin'in *Hızır-nāme*'si (yazılışı: 880/1475) ile Bektaşi Vilâyet-namelerine dayanmaktadır. Köprülü'den önce, Konya'da yayımlanmış iki gazetede Ahmed Fakih'in Konya'daki türbesinden söz edilmiştir[2].

Ahmed Fakih'in adının Kutbuddin olduğu Yunus Emre'nin:

Ahmed Fakih Kutbuddīn Sultān Seyyid Necmüddīn
Mevlānā Celālüddīn ol kutb-ı cihān kanı

beytinden anlaşılmaktadır. *Menākıbü'l-ʿārifīn*'de saf yürekli bir Türk olduğu belirtilen Ahmed Fakih'in kendi menākıb-nāmesinde Horasan'dan geldiği yazılıdır. Medrese eğitimi gördüğü, tasavvufu ve İran edebiyatını bildiği anlaşılmaktadır. Fıkıh okuduğu için kendisine "fakīh" denmiştir. Eflākī A. Fakih'in Mevlānā'nın babası Bahaüddin Veled'in müridi olduğunu, fıkıh ilmini Bahaüddin Veled'den öğrendiğini yazar. Ahmed Fakih'in müridlerinden Şeyh Aliman Abdal'ın Fakih adına Konya'da 687/1288'de yaptırmış olduğu mesciddeki sandukanın üzerinde:

بسم الله الرحمن الرحيم برسم قدوة المشايخ قطب العالم سيد احمد وملك المشايخ فقيه احمد وسيد ابراهيم عرب خداش بيامزاد هركه تابستان اينجايكه باشد زمستان اينجا باشد فى شهر رمضان المبارك سنه سبع وثمانين وستمايه

1 Anatolische Dichter in der Seldschukenzeit, II. Ahmed Faqīh, KCs A, II, 1926, 20–38. Türkçesi: Ahmed Fakih ve Çarh-nāmesi, Türk Yurdu IV, 1926, 289–295.

2 Hamdizade Abdülkadir, Hoca Fakih Türbesi, Babalık Gazetesi, Konya, 23 Mart 1914; aynı yazar: Şeyh Aliman, Türközü Gazetesi, Konya, 17 Mart 1918.

yazısı vardır. Yukarıdaki yazıda "ve"lerin "ibn" anlamında kullanıldığı ve Ahmed Fakih'in babası ile oğlunun adlarını gösterdiği ileri sürülmüştür. Seyyid İbrahim ʿArab'ın 651/1253 tarihli Karatay Medresesi vakfiyesindeki şahitlerden "ben İzzeddin el-Esvedī oğlu İbrāhīm" imzası bulunan kişi ile aynı olup buradan Fakih'in dedesinin adının da İzzeddin el-Esvedī olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Ahmet Fakih'in hac ziyareti için Hicaz'a gittiğini dönüşünde Kudüs'te iki ay kaldığını yayımladığımız eserinden öğreniyoruz, evinden ayrılık, kız oğul özlemi nedeniyle Kudüs'te daha çok kalamadığını söylemesinden, kendisine göre düzenli yaşayışı olan bir aile büyüğü olduğunu anlamaktayız.

A. Fakih'in Konya'daki türbesinin üzerinde ölüm tarihi 618/1221'dir;

الله هذا القبر الشيخ الاجل الكبير العالم العامل السالك الناسك الفاضل العابد المحقق ملك الابدال سيد المجذوبين قطب الشرق و الغرب الفقيه احمد نورالله مضجعه تحريره فى سنه ثمان وعشر وستمائه .

Bu taş Fakih'in mezar taşı olup sonradan türbesinin üzerine konmuştur[2]. Bu ölüm tarihi Eflākī'in Menākıbü'lʿārifīn'de verdiği ölüm tarihi ile aynıdır[3]. Ne var ki, Mevlâna'nın babası Bahaüddin Veled'in Konya'ya 626/1228'de gelmiş olduğu ve 628/1230'da da Konya'da öldüğü bilindiğinden Menākıbu'l-ʿārifīn'deki bilgilerle ölüm tarihi arasına çelişki vardır. Fakih'in türbesinin üzerindeki tarihin Menākıbu'l-ʿārifīn'den alınarak sonradan yazılmış olduğu düşünülebilir. Başvekâlet Arşivindeki 881/1476 tarihli Karaman defterinde bulunan şairin 650/1252 ölüm tarihi de Eflāki'nin verdiği bilgiler bağdaşmamaktadır.[4]

Menākıbu'l-ʿārifīn'den anlaşıldığına göre, A. Fakih'in anısı Mevleviler arasında yaşamıştır. Kendisine "Kutbü'ş-şark ve'l-ġarb", "kutbü'l-budalā", "kıdvetü'l-abdāl" gibi adlar verilen Ahmed Fakih'in ünlü bir eren olduğu kabul edilmiştir. Kerametleri Bektaşi vilâyet-namelerine girmiş, yaygın bir ün kazanmıştır. Seydişehir'in kurucusu Seyyid Hārūn-ı Velī (öl. / 1320) nin dervişleriyle birlikte Ahmed Fakih'in türbesini ziyaret için Konya'ya geldiklerinde A. Fakih'in gösterdiği kerameti gözleriyle görerek şaşırdıkları Hārūn-ı Velī Menākıbında yazılıdır.[5] Eğirdir'de tekkesi bulunan Bektaşi şairi

1 Osman Turan, Selçuk Devri Vakfiyeleri, III, Celâleddin Karatay Vakıfları ve Vakfiyeleri, TTK, Belleten, C. 12, Sayı 45, Ocak 1948.

2 Mehmet Önder, Ahmed Fakih Hakkında Yeni Bilgiler, Türk Yurdu, 6 Ağustos 1959; Aynı Yazar: Mevlâna Şehri Konya, 1971, s. 99, İkinci Baskı 1973, s. 127–129.

3 A. Gölpınarlı Yunus Emre Divanı'nda (1943, s. 662) türbenin üzerindeki tarihi 618 olarak verdiği halde, Mevlâna'dan sonra Mevlevîlik adlı eserinde (s. 88) tarih yazısının ortasındaki taşın kırılmış olması nedeniyle yazının iyi okunamadığını, 628 olması gerektiğini yazar.

4 Şehabettin Tekindağ, Yunus Emre Hakkında Araştırmalar, TTK, Belleten, 1966, S. 117, s.

5 Konya Mevlâna Müzesi Kitapları, No: 1513.

Muhyiddîn, Hızır-nâme'sinde Fakih'in adını Anadolu'nun en eski erenleri arasında sayar[1]. Yine Eğirdirli Hacı Kemal'in Câmi'u'n-nezâ'ir'ine Fakih'in Çarh-nâme'sini almış olması, A. Fakih'in Eğirdir çevresinde 16. yüzyıla kadar unutulmamış olduğunu gösterir.

Belki 14. yüzyılda fakat en geç 15. yüzyılın ilk yarısında yaşadığını sandığımız, Mevlevi olduğu anlaşılan Kirdeci Ali, Fakih'in kerametine güvendiğini dini halk hikâyelerinin sonunda tekrarladığına yazmalarda rastlıyoruz.

Bunı eyden Kirdeci Ali durur
Konya'da Mevlânânuñ kulı durur

Mevlânâ Ahmed Fakîh hürmetine
Sen degür hâtırları murâdına

Menâkıb-nâmelerde Ahmed Fakih: Fakih'in kişiliği menâkıb-nâmelerde şöyle anlatılıyor:

A. Fakih hakkında en eski bilgiyi Eflâkî'nin *Menâkıbül-ârifîn*'inde buluyoruz.[2] Menâkıbü'l-'ârifin'de Fakih'in saf yürekli bir Türk olduğu yazılıdır. Mevlâna'nın babası Bahaüddin Veled'in mürididir. Bahaüddin Veled'den fıkıh bilimini öğrenerek, eşsiz bir bilgin olmuştur. Bir gün Babaüddin Veled'den "Hidâye" okuyormuş, hocası öyle mana incileri saçmış ki, Fakih çılgına dönmüş, kitabı elinden atmış ve dağlara gitmiş. Cezbe içinde yıllarca dağlarda dolaşmış. Ancak 628'de hocasının ölümünden sonra Konya'ya gelmiş ve "Dervâze-i Ahmed" denilen yerdeki zaviyesinde bir süre daha yaşamış. Şerita uymayan davranışlarda bulunmuş. Ne var ki, gaybda olanları söyler, kerametler gösterirmiş. Hocası Bahaüddin Veled onun hakkında "bizim içtiğimiz büyük kadehlerden o ancak bir damla içmiştir" dermiş. Mevlâna da Fakih'in kendisine uyulacak bir şeyh olmadığını, onun ancak kendi kilimini kurtarabileceğini, Fakih'i Şems ile kıyaslayarak Şems'in sarhoşluk denizi yanında Fakih'in sarhoşluğunun bir kokudan ileri gidemeyeceğini söylermiş. Mevlâna gençken Fakin onun geçtiği yollarda naralar atar, çığlıklar koparır "yol veriniz ayaklı hazine geliyor" diyerek Mevlâna'ya secde edermiş. Etrafına toplanan halk o zaman genç Mevlâna hakkındaki bu sözlerin sırrını bilemiyormuş. Mevlâna'nın kayınvalidesi Kerrâ (Kira) Hatun bir gece sabaha doğru gayb âleminden büyük bir gürültü duymuş ve Mevlâna'ya: "Ruhların ve ulu meleklerin gürültüsünü işitiyorum bu ne haldir?" diye sormuş. Mevlâna "Fakin'in temiz ruhunu melekler göğe çıkarıyorlar" demiş. Gerçekten o gün kuşluk vakti, yıl 618 de Fakih Ahmed ölmüş.

Hacı Bektaş-ı Veli Vilâyet-namesin'de Fakih Ahmed'den Hak Ahmed Sultan,

1 İzzet Koyunoğlu Müzesi Kitapları.

2 Tahsin Yazıcı, Ariflerin Menkıbeleri, (Menakıbü'l-arifin çevirisi) I, İkinci baskı 1964, s. 38, 39, 401, 405, 406, 407.

Hace Fakih Sultan diye söz edilir ve Emir Cem Sultanın halifesi olduğu söylenir.[1] *Hācim Sultan Vilāyet-nāme*'sinde[2]:

"Pes Sultan Ahmed Yesevî Hazretlerinuñ bir ağaç kılıcı var idi. Getürüb tekbîr idüb Sultān Hācı Bektāş-ı Velī el-Horasānī'nuñ biline kuşatdı.. Ve dahı ocakda tut ağacından od yanar idi. Bir egsi kavrayub Rūm'a doğrı pertāv itdi ve ol egsiyi Horasān'dan Rūm'a er gönderdügi maʿlūm ola Rūm'da bunı tutarlar diyü. Ol egsi hevāda yana yana geçerken Konya'da bir er var idi Sultan Hāce Fakīh dirler idi ol odı kapub hücresinüñ öñine dikdi. Kudret-i ilāhī ol egsi bitdi. Tepesi yanuk aşağası tut idi. El-hāletü hāzihi şimdi yimiş virür."

Bu olay her iki Vilâyet-name'de de vardır. Yalnız Hacı Bektaş Vilâyet-nâme'sinde yanan egsiyi atan Ahmed Yesevi olmayıp, orada bulunan bir erendir.

Seyyid Hārūn-ı Veli Menākıbında[3]: "Hāce Hārūn mescidinden çıkdı. Bu halk öñine düşdi. Hāce Fakīh'e geldiler Muhammed'e salavāt salla'llāhu ʿaleyhi ve sellem kapuyı açub içerü girdi. Hemān kudretten bir el çıkdı Seyyid Hārūn fi'l-hāl ol eli *öpdi*. Bu halkuñ baʿzısı yed-i kudretdür didiler Baʿzısı Hāce Fakīh Sultānuñ elidür didiler. Taʿaccüb idüb ʿibret aldılar. Seyyid Hārūn Sultān kırk gün kırk gece tefekkür ve ruhānile münācāta vardı. Kırk günden soñra taşra çıkdı. Kendü halkı dahı Konya halkınuñ baʿzısı mütehayyirde dururlar....."

Menākıb-ı Hāce Fakīh Ahmed Sultān ʿaleyhi'r-rahmeti ve'r-rıdvān[4]: Celāli gālibdür. Ravza-i mutahharaları hāric-i Konyadadur. Müddet-i ʿömrinde şehr içine girmemişdür. Rivāyet iderler ki, evliyā-yi ʿAcem defʿ-i gam içün teferrüc-gāha çıkub seyr ü sohbet ve safā vü ülfet iderler imiş. İttifākā ayak seyri iderken taʿām üstine gelmişler. İçlerinden bir nām-dārı kalkub āteş-bār bir igsi götürüb Rūm cānibine atub Rūm'da er ve bir dil-āver var ise tutsun diyüb evc-i hevāya ol āteş-bār igsiyi atıcak tā küre-i nāra çıkub tāb-nāk hāke teveccüh eyler. Hāce Sultān ol anda ābdest alur bulunmış. Hevāya nazar idüb yārānına haber virmiş ki ʿAcem erenleri Rūm'a bir igsi pāresi atmışlar dest-ber-bālā-yi dest diyü ol āteş-bār igsiyi alub āb kenārında revān dikdi. Hāce Sultān dahı elinde olan ibrīki pür āb tā evc-i āfitāba gönderüb nārı āb ve āfitābı sehāb ile karşuladı. Diyār-ı ʿAcem'de nām dār nice er varıdı. Bīdār bir kimse bulunmadı ki ol ibrīki tuta āhır-ı kār bir yola ve ol yol bir ʿazīm göl oldı. Sene yüz seksen sekizde el-ān Sultān dikdügi igsi pāresi bir ağacdur, bir cānibi yanmış gibi, bir tarafı tut virür, mīve-dārdur ve ol göl ābı bākīdür. Rāviyān-ı ahbār şöyle rivāyet ve hikāyet iderler ki Şekker-fürūş dirler tüccārdan bir kimse var idi. Yüz kantar şekker-bār dek ile diyār-ı Rūm'a ʿazm itdi. Nā-gāh Hāce Fakīh Sultānuñ

1 Menâkıp namlerdeki değişik bilgiler için bk, A, Gölpınarlı, Yunus Emre ve Tasavvuf, İstanbul, 1961, 36-37. Karamanda mezarı bulunan Fakih Ahmed (öl. 746) Sehi Tezkiresinde kendisinden söz edilen Hace Fakih-i Karamanidir (s. 65).

2 Rudolf Tschudi, Das Vilāyet-nāme des Hadschim Sultān, Berlin, 1914, s. 14–15.

3 Konya Mevlâna Müzesi, No: 1513.

4 Sayın Selçuk Es Konya'da özel kitaplığında bulunan elyazması Ahmed Fakih Menakıbı'nın fotoğrafını aldırmama müsaade etmiştir. Burada kendisine teşekkürlerimi bildirmek borcumdur.

hānkānı öñüne uğradı. Hāce şekker-fürūşa metāʿuñ nedür didi. Şekker-fürūş imtināʿidüb nemekdür didi. Hāce nemek olsun didi. Şekker-fürūş Rūm'a gelüb metāʿın keşf itdi. Görse ki emek yabana, şekker nemek olmış. Şekker-fürūş neye duş olduğın bilüb ehl-i dile macerāyı haber virdi. Ol merd-i dānā didi ki nazar-i evliyā kīmyādur, yine var nazardan doğruluğıla geç, zinhār kemlik itme didi. Şekker-fürūş katarı tekrār Sultānuñ öñinden geçürdi ve Sultān şekkerden tekrār su'āl idicek cevāb virüb nebātdur diyicek Sultān nebāt ola didi. Çünki metāʿı açub gördi nemek nebāt olmış. Hayretden şekker-fürūşuñ hayātı gidüb bī-hūş oldı ve taht-ı rahtını tārumār idüb bir köşede ʿuzlet ihtiyār idüb Hāce Sultānuñ hızmetinde bir şāl giyüb ʿankā misāl kanad büküb oturmış idi. Fe-ammā ehl-i mücāz daʾimā gelüb hakīkata vāsıl olub şeyhinden mücāz alub giderlerdi. Şekker-fürūş zeherler nūş idüb bu hāle miskīn gāyet gam-gīn olub şeyhinden hilāfet ve bir diyāra gitmege icāzet istemiş Hāce Sultān celālinden nihāl gibi ditreyüb dimiş ki iy bī-edeb hilāfet isteyüb taleb itmekle olmaz dervīş olan belā-keş olur cefādan kaçmaz ve emr idüb bī-çāre var şol kuyudan bir mikdār su çıkar getür āhır hizmetüñdür gör bitür didi. Şekker-fürūş destisin ber-dūş idüb kasd itdi ki su çeke müyesser olmadı. Āhır dikkat idüb ziyāde meşakkat çekdi. Çekdükçe gördi ki sengīn ve rengīn bir nesne çıkdı eline alub nazar itdi meger gevherdür ve zī-kıymet cevherdür sebük-bār ve bi-ihtiyār Hāce Sultāna haber virdi. Hāce Sultān celālinden nihāl gibi ditreyüb celāl ile senüñ nasībüñ bu ola ve bir mekān seni kabūl itmeye didi. El-ān kabri Hāce Sultānuñ kurbündedür. Süñüklerini her yıl defn iderler girü zuhūr eyler. Kubūrı içinde bu sıfat ile Şekker-fürūş meşhūrdur.

Çok muahhar olup 1180 de yazıldığı anlaşılan bu menakıptan Fakih'in anısının ve kerâmetlerinin halk arasında 18. yüzyıla kadar sürüp geldiği görülmektedir.

Ahmed Fakih'in Eserleri

1) *Çarh-nāme:* Cāmiʿu'n-nezāʾirʿin 289–291. yaprakları arasında bulunan bu manzume 88 beyittir. Çarh-nāme kaside biçiminde, aruzun hezec bahrinin mefāʿīlün / mefāʿīlün / faʿūlün vezniyle yazılmıştır. Köprülü 88. beyitten sonra gelen yaprakta Halīlī'nin bir gazelinin son beytinin bulunmsından aradan bir yaprağın kopmuş olduğuna, Çarh-name'nin tamamının 100 beyit olması gerektiğine işaret etmiştir.[2] Nitekim son beyitten Şairin sözlerini bitirmediği anlaşılmaktadır. Sadece manzumenin başlığında yazılı olan Şairin adı da kopmuş olan bu son beyitlerde yazılı olmalıdır.

Çarh-name'nin dil özellikleri işlenerek ve transkripsiyonlu olarak yayımlanan son baskısı[3] çevriyazıda tutulan yöntem bakımından tartışılabileceği gibi metin bakımından da bazı yanlış okunuşları ihtiva etmektedir.[4] Bu nedenle elde bulunan

1 Bayazıt Genel Kitaplığı, No: 5782

2 Türk Yurdu, adı geçen makale.

3 Mecdut Mansuroğlu, Ahmed Fakih, Çarh-name, İstanbul 1956.

4 Örneğin 21 b'de "dokınur: dokınısar" 22a'da "durmaz: döymez", 24b'de "top elden: tap aldan", 25b'de "anun:utan", 33b'de "kayguya yatmış:kayguya batmış" olmalıdır.

tek yazmayı bozmadan yeniden doğru bir metnin yayımlanmasına gerek duyulmaktadır.

Çarh-name'de, bilindiği üzere, din ve tasavvuf konusunda yazılmış öğretici bir yapıt olup Ahmed Fakih dünyanın geçiciliğinden, kıyamet gününün dehşet ve korkusundan söz ederek o güne şimdiden hazırlanmak gerektiğini söyler. Sabırlı, alçak gönüllü olmak, yoksulları giydirmek gibi öğütler verir. Ahmed Fakih'in bu şiiri 13. yüzyılın hemen bütün eserlerinde işlenmiş olan din ve tasavvuf konusunda yazılmış olan Eski Anadolu Türkçesinin en eski örneklerindendir. Eserde konunun gereği olarak Arapça Farsça sözcükler vardır. Mecdut Mansuroğlu'nun da belirttiği üzere Arapça ve Farsça sözcükler yanında Uzak Doğu kültürü ile ilgili sözcükler de bulunmaktadır. Türklerin doğudan Anadolu'ya getirmiş oldukları bu sözcüklerin yerini daha sonraki yüzyıllarda Arapça ve Farsça sözcükler almıştır.

Çarh-name'de aruz vezninin Türkçe'ye uygulanışında görülen aksaklıklar bu yüzyılın hatta 14. ve 15. yüzyılın eserlerinde de görülür. Bunun yanında bir çok beyitler A. Fakih'in iyi bir şair olduğunu gösterecek niteliktedir.

Ahmed Fakih'in Çarh-nāme'sinin yine bu yüzyılda dinî-sofiyane şiirler yazmış olan Şeyyad Hamza üzerinde etkisi olmuştur. Yunus Emre de şeriata bağlı tasavvuf şiirleri yazarak kendisinden önce Türkçe dinî-sofiyane şiirler yazmış olan bu şairleri izlemiş, A. Fakih ile Şeyyad Hamza'nın ilkel söyleyişlerini geliştirmiş, olgunlaştırmış, daha güzelleştirmiştir.

14. Yüzyılda Yunus Emre'yi yakından izlemiş olan Said Emre:

Hudāvendā kuluñ hükmüñe fermān
Zira senden benüm derdüme dermān

şiirini Çarh-name'nin etkisi altında yazmıştır.[1]

2) *Kitābu Evsāfı Mesācidi'ş-Şerîfe:* Ahmed Fakih'in bu eseri Çarh-nāme'den daha büyük olup, başlı başına bir kitaptır. Bir bildiri ile varlığını ortaya koymuş olduğumuz bu eserin yazması British Museum Doğu Kitapları Bölümün dedir.[2] Rutubetten bazı yaprakların sol alt köşelerindeki yazılar silinmiş olduğundan okunamamaktadır. Yazmanın içerisinde iki kitap vardır. İlki Fakih'in bu eseridir. İkincisi değişik kâğıda değişik yazı ile yazılmış, "Kitābu Beyti'l-Makdis ve'l-Halîl" adlı daha sonraya ait bir eserdir. Ahmed Fakih'in eseri 1–21. yapraklardadır. Harekeli nesihle yazılmış olup, kopye tarihi yoktur. Kitabın adı 1b'de, yazılı ilk yaprağın başındadır. Yazmanın imlâ özelliğinden en geç 15. yüzyıl başlarında yazılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Yazmada. İlk yapraktan sonra 9. beyitle 10. beyit arasında bazı yaprakların kopmuş olduğu anlaşılıyor. Nitekim 1b deki beyitlerin anlamı ile 2a daki beyitler

1 Öteki nazireler için Cāmi'ü'n - nezāir'e bakınız.

2 British Museum, Turkish Manuscripts hand-list, Or. 9848.

arasında konu bakımından bir bağlantı yoktur. Buna göre elimizdeki yazmada 339 beyit olan eserin beyit sayısının daha fazla olduğu tahmin edilmektedir. Hac ziyaretinin anlatımı 17a da tamamlanmıştır. Şairin Küdüs şehri için yazmış olduğu dört övgü eserin sonuna eklenmiştir. Ancak, müstensih dördüncü övgüyü yarım bırakmıştır. Yazmada bütünü ile Ahmed Fakih'e ait olan 389 beyit ve bir mısra bulunmaktadır.

Eser mesnevi biçimindedir. 30–37 ile 79–85 arasındaki beyitlerin kafiye örgüsü gazel-kaside düzenindedir. Ahmed Fakih bu eserini de Çarh-name'nin ölçüsüyle yazmıştır. "Fî Medhi 'Adesi Halîl" bölümününün başında, (11b) beyit düzeni ile yazılmış hece ölçüsüyle üç dörtlük vardır. Eserin sonunda bulunan yine Ahmed Fakih'in Kudüs için yazmış olduğu dört övgü de hece ölçüsüyledir. Bu övgülerden birincisi 15 beyit, ikincisi 7 beyit, üçüncüsü 18 beyit, dördüncüsü 10 beyit bir mısra olup, yazmada son övgü yarım bırakılmıştır.

Metinde şairin adı üç yerde Ahmed, iki yerde de Fakih olarak geçer:

Salavāt vir Resūlu'llāha Ahmed
Uzatma kasr eyle sen divānı
(37. beyit)

Tavāf yiri ol milüñ içi yüzidür
Bu hūb söz ki didüm Ahmed sözidür
(105. beyit)

Zirā anda yatur dostı Muhammed
Temām it sözüñi bunda sen Ahmed
(297. beyit)

Miskin Fakih ne söylesün fazlın nice şerh eylesün
(312. beyit)

İmdi Fakih sen bunı medh idesün dün ü gün
(319. beyit)

Eserin konusu: Bir bölük arkadaşı ile hacca giden Ahmed Fakih bu gezisi sırasında gördüğü Şam, Kudüs, Mekke, Medine kentleri ile orada ziyaret ettiği kutsal yerleri anlatır. Şair gezdiği yerleri dikkatle seyretmiş, gördüğü yapıların kaç kapısı olduğunu, kubbelerini, sütunlarını, merdiven basamaklarını saymış, enlerini boylarını adımlayarak ölçmüştür. Kudüs'ü çok beğenen şair hac dönüşünde arkadaşlarından bir bölüğü gittiği halde, bir bölüğü ile Kudüs'te iki ay kalmıştır. Eserin sonunaeklenmiş olan Kudüs övgülerini Ahmed Fakih'in orada kaldığı sırada yazmış olduğu anlaşılmaktadır. Ahmed Fakih memleketine dönünce eserini hacca gidemeyen arkadaşlarına armağan eder, onların da oraları görmelerini salık verir.

Eserin dili ve anlatımı: Bu eser Ahmed Fakih'in çağının iyi bir şairi olduğunu daha belirli olarak ortaya koymaktadır. Ayrıca bu eserden Ahmed Fakih'in hece

ölçüsü ile de şiirler yazmış olduğunuda öğreniyoruz.O, bir yandan İran şiiri örneklerine benzeyen eserler yazarken, bir yandan da milli zevke ve edebiyat geleneğine bağlı kalmıştır. Şeyyad Hamza ile Yunus Emre'nin şiirlerinde de bulunan bu durumu, onlardan daha önce yaşamış olan Ahmed Fakih'te görmemiz çok doğaldır. Bu durum ise 13. yüzyılda Anadolu'da Türkçe olarak yazılmış dinî-sofiyane şiirimizin özelliklerini ve gelişmesini gösteren önemli bir noktadır.

Ahmed Fakih bu eserini de Çarh-name'nin ölçüsüyle yazmış olduğundan bazı beyitlerin söylenişi Çarh-name'nin beyitlerine çok benzer[1]. Çarh-name'de olduğu gibi, bunda da vezin bozuklukları ve söyleyiş aksaklıkları vardır. Bunların yanında kolay ve güzel söylenmiş beyitler çoktur. Ahmed Fakih hac seyahatini din inancının güçlendirdiği büyük bir istek ve coşku içerisinde geçirmiştir. O, kutsal yapılar karşısında duyduğu coşku ve hayranlığı büyük bir içtenlikle, kolay ve akıcı bir dille anlatır. Daha eserin ilk beyitlerinde şairin bu çoşkusunu dile getirdiği içten ve güçlü dizelerle karşılaşırız. Eserin ilgi çeken değerli bir yanı da yalın ve kolay bir anlatım içerisinde yapılmış olan gerçekten güzel canlı tasvirleridir. Kısaca her yönüyle bu eser, Anadolu'nun bu en eski şairinin güçlü bir sanatçı olduğunu ortaya koymaktadır.

Türk Dili Tarihi bakımından eserin önemi büyüktür. 13. yüzyıl Anadolu Türkçesinin özelliklerini taşıyan eser eskiliği ve büyüklüğü yönünden bu yüzyıl metinleri arasında özel bir yer tutacak değerdedir.Konunun gereği olarak eserde Arapça, Farsça sözcükler çokçadır. Bunun yanında Türkçe sözcükler bakımından çok değerli bir metindir. Eserin dilinin ve gramer özelliklerinin ayrıca incelenmesi ve işlenmesi çok yararlı olacaktır. Ahmed Fakih'in 13. yüzyıl Anadolu şairlerinin en eskisi olması ve bu eserinin günümüze kadar kaybolmadan kalabilmesi dil ve edebiyat tarihimiz için mutlu bir rastlantı olmuştur.

Yazmanın imlâ özellikleri ve çevriyazıda uyulan ilkeler: İmlâ özellikleri bakımından eser en geç 15. yüzyıl başlarında yazılmış olmalıdır. Türkçe sözcüklerin değişik imlâ ile yazılması ve ünlülerin çoğunlukla hareke ile gösterilmesi, arapça, farsça yazım etkilerinin bulunması eserin kopya tarihinin eskiliğini göstermektedir. Örneğin: اُلا ola (2a), اُج üç (89b), چُق çok (16 b), يُق yok (5 a), بُندن bundan (10 a), كِتِكل gitgil (25 b), دُزمِش düzmiş (44 b) gibi.

Ara sıra, sözcük köküne ya da eke ait olan sondaki (ى) ler yazılmayıp hareke kullanılmıştır: اوستِ üsti (122a), يكِرم yigirmi (88a), دَكِرم degirmi (88b), كناهِ günahı (7a), رسول اللهِ Resulu'llahı (28a), كوردِ gördi (74b), يانِ yanı (23 a) gibi.

1 Bak. Adı geçen bildiri, s. 77–78.

Arapçanın yazım etkisini şu yazılışlarda da görürüz: قراکوا karañu (178 a), یاکوا yañu (178 b), آصلوا asılu (59 a, 269 a), اُصلوا uslu (59 b, 269 b), دمرداً demürden (208 a), کومرداً kömürden (208 b), صویندأ suyından (279 b).

Farsça sözcüklerde yer yer (د) harfinin (ذ) ile yazılması da yazmanın eskiliğini göstermektedir: خوذ ḫōẕ (77 b), امیذ ümīẕ (180 a) شاذلق، şāẕılık (304b), پاذشاه pāẕişāh (34 b).

Bazı arapça ve farsça sözcüklerin yazımı bozulmuştur. Bunu başlıca nedeni vezin olmakla birlikte kopya edenlerin dikkatsizlik ve bilgisizliklerini buna eklemek gerekir. Örneğin: خاق Hak (71 b), کعبیا Ka'beye (69 b), طلابم talebüm (77 b) صفات لارین sıfatlarını (86 b), خُجا hoca (99 b), خوجا hoca (15 b), فیغان figan (83 b), دُستی dostı (45 b).

Türkçe sözcüklerin belli bir yazımı yoktur. XIV–XV. yüzyıllarda yazılmış bütün yazmalarda olduğu gibi bu eserde da aynı sözcük ayrı ayrı biçimlerde yazılmıştır. Ünlüler çoğunlukla hareke ile gösterildikleri halde vezin yüzünden uzun okunması gereken yerlerde ا, و, ی kullanılmıştır: طپوکا tapuna (1a), قپوکا kapuna (1b), دلارم dilerem (2a), ساوکا sevüne (3 b), کاتری بیلام getüri bilem (2 b), یتارسا yiter ise (25 b), داکل degül (271).

Ayrıca sözcüklerin yazımında ünlü ve ünsüz harfler bakımından da ikilikler vardır: دشره daşra(119a), طشره ṭaşra (62 b), دردی durdı (13 a), طوردق ṭurduk (69 a), دوغشنده doğışında (116), طوغوشس ṭoguşı (159 a), کری giri (168 b), کرو girü (289 b), قادورُب ḳaldurub (12 b), چاغرب çağırıb (13b), آدملدُم adımladum (88 a), آدملادم adımladım (39 b), ارکردی irgirdi (77 a), ارکُرد irgürdi (78 a), gibi Arapça "ṣaḥre" sözcüğü da نحرا نحره olarak iki biçimde yazılmıştır. Düzlük yuvarlaklık ikilikleri isim ve fiil çekimleriyle yapım eklerinde ve bazı süzcüklerde görülmktedir. Bu çeşit ikilikler çevriyazıda bir birlik kurma güçlüğünü yarattığı gibi Türkçenin tarihi fonetiğinin değişme evlerinin saptanmasını da güçleştirmektedir.

Elimizdeki yazmada Türkçe sözcüklerde bütünüyle (چ) ler (ج), (پ) ler de (ب) olarak yazılmıştır. Bu yazını özellikle ulaçlarda görülmektedir. Metnin çeviriyazısında bunlar (p) ve (ç) olarak yazıldı.

"-idi", "-imiş", "-ise" ekeylem çekimlerinden ve "ile", "için" ilgeçlerinde ünlü ile biten sözcüklerden sonra "-y-" koruma ünsüzü varsa bitişik yazılmış, bunlar "-y-" koruma ünsüzü yazıda harf ya da hareke ile belirtilmediği ve ünsüzlerden sonra geldiğinde ayrı yazılmıştır.

"i-" ekeyleminin üçüncü şahıs çekimlerinde gelen "durur" ayrı yazılmıştır.

Türkçe sözcüklerde ṭ (ط) ve d (د) harf değişmeleri metinde gösterilmiş, ünlülerde hareke ile belirtilmiş olan düzlük ve yuvarlaklık ikiliklerinde bir birliğe gidilmekten kaçınılmış, yazmadaki harekelere uyulmuştur. Ancak müstensih hataları düzeltilerek bunlar notlarda gösterilmiştir.

Vezin yüzünden arapça ve farsça sözcüklerdeki uzun ünlülerin kısa okunması gerekiyorsa "-" uzatma işareti konmamış, bunların doğru yazımı sözcük dizininde gösterilmiştir. Yine vezin yüzünden yanlış yazılmış olan arapça farsça şözcüklerin doğruları sözcük dizininde belirtilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

Eğirdirli Hacı Kemal, *Cāmiʿu'n-nezāʾir, Çarh-nâme*, Bayazıt Umumî Kütüphanesi, No: 5782.

Erdoğan, Hamdizade Abdülkadir, *Hoca Fakih Türbesi*, Babalık Gazetesi, Konya, 23 Mart 1914.

Erdoğan, Hamdizade Abdülkadir, *Şeyh Aliman*, Türközü Gazetesi, Konya, 17 Mart 1918.

Gölpınarlı, Abdülbaki, *Yunus Emre Divanı*, İstanbul Ahmed Halid Kitabevi, 1943, s. 662.

Gölpınarlı, Abdülbaki, *Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik*, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 1953, s. 88.

Gölpınarlı, Abdülbaki, *Vilâyet-nâme*, İstanbul, 1958. s. 108.

Köprülü, M. Fuat, *Anatolische Dichter in der Seldchukenzeit II.* Ahmed Faqîh, KCs. A., II, 1926, 20–38, s. 17.

Köprülü, M. Fuat, *Selçuklular Devrinde Anadolu Şairleri*, 2. *Ahmed Fakih*, Türk Yurdu, No: 22, C. 4, 1926, s. 289–299.

Mansuroğlu, Mecdut, *Çarh-nâme*, İstanbul, 1956.

Mazıoğlu, Hasibe, *Anadolu'da* 13. *Yüzyıl Ürünlerinden Yeni Bir Eser*, X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler, 1963, s. 75–79.

Mazıoğlu, Hasibe, *Geçmişin Türkçesinden Örnekler*, Türk Dili D. C. XIII, Sayı 145, 1 Ekim 1963, s. 25-30

Menākıb-ı Ahmed Fakīh, Selçuk Es'in özel kitaplığı, Konya.

Menākıb-ı Seyyid Hārūn-ı Velī, Mevlâna Müzesi Kütüphanesi, No: 1513.

R. Tschudi, G. Jacob, *Das Vilâyet-nâme des Hâdschim Sultan*, Berlin, 1914, s.14–15.

Turan, Osman, *Selçuk Devri Vakfiyeleri* III, TTK, Belleten, 1948, C. 12. S. 45.

Önder, Mehmet, *İlk Türkçecilerden Ahmed Fakih Hakkında Yeni Bilgiler*, Türk Yurdu, 6 Ağustos 1959.

Önder, Mehmet, *Mevlâna Şehri Konya*, 1971, ikinci baskı, 1973. s. 127–129.

Önder, Mehmet, *Konya Kılavuzu*, 1962, ikinci baskı, 1971, s. 99.

Yazıcı, Tahsin, *Ariflerin Menkıbeleri* (Menākıbu'l-Ārifîn Tercümesi), MEB. Şrk Islâm Klasikleri, İstanbul, 1964, s. 38, 39, 401, 405, 406, 407.

KİTĀB EVSĀF AL-MESĀCİD AL-ŞERİFA
BEYT AL-MUKADDES VE'L-HALİL VE
HARAM AL-MEKKE AL-ŞERİFA VE
HARAM AL-MEDİNE AL-MUŞERREFA

BİSMİ'LLĀHİ'R-RAḤMĀNİ'R-RAḤİM

Ḫudāvendā şükür olsun ṭapuña
Ki niyyet dutmışam varam ḳapuña

Dilerem ḥażretüñden sağlıḳ ola
Ki ṭāḳat getüri bilem bu yola

Yüzüm sürem senüñ görklü evüñe
Yürüyem ıssı ḳumlarda sevüñe

Ża'ïfem lïki kuvvet senden olsun
Bu huccac sağ selāmet girü (dönsün)

Gönüldüm ölürisem dönüşüm yok
Ṭapuña şükr iderem aç eger (tok)

Günāhlarum benüm ḥadden aşupdur
Deñizlerden biter olup ṭaşupdur

Ża'ïf ḳullar günāhı işler olur
Ḳavï Allah anı bağışlar olur

Muḥammed ḥürmetiyçün ey Ḫudāyā
Ebūbekr u ʿÖmer ʿOşman ʿAli .....

V.2a Resūlul'llah dururken ḥalvetinde
Ḫaber virür aña Cebrā'il anda

Ki göç bundan iriş şehr-i Medïne
Ki ol yigdür dürişmek anda dïne

Resūl daḫı Ebūbekrüñ evine
Varup dise gerekdür kim sevine

Şu ḳarşuġı divardan bir ḳara ṭaş
Resūle söylemişdür ḳaldurup baş

Ebūbekrüñ evine durdı vardı
Çaġırıp ev divārına el urdı

Ebūbekr evde degül diyü söyler
Resūlu'llah Bu bekri anda ṣoylar

Bulışuban danışurlar o gice
Medīneye ᶜazm iderler i ḫōca

Ḥarem içinde ḳıluban namāzı
İderler anda Ḥaḳḳa çok niyāzı

Medīne yolını dutup giderler
Ḥaḳa ol demde çok şükür iderler

Çu Kaᶜbeden bular hicret iderler
Medīnede varuban.....

Çu ṣabr ile bulınur derde çāre
.....

V.2b Każāya ṣabr idegör iy Müsülmān
Ki ᶜarş gölgesi ola saña sayvān

Çu Mekkeden geçüben yola düşdük
Biz on günde Medīneye irişdük

FĪ ẒİKRİ VAṢFI MESCİDİ'L-MEDĪNETİ VE MĀ FĪHĀ MİN ZİYĀRĀTİ

Medīne şehri de bir ulu şardur
Ne kim ister olursañ anda vardur

Bu şehrüñ çevre yanı yazılardur
Yapusı nice yıllık yapulardur

O şehrüñ orta yiri bil Ḥaremdür
İçinde yatan ol ṣāḥib-keremdür

Ḥaremüñ vaṣfını daḫı işitgil
Gücüñ yiter ise eglenme gitgil

Ḳapusı dört durur girgil birinden
Selām virgil Resūlu'llāha andan

İki rekᶜat namaz ḳıl it ziyāret
Resūlüñ nūrını gör zī bişāret

Çu biz daḫı Resūlu'llāhı gördük
Ḳara yüzümüzi türbeye sürdük

Sevinüben didüm el-ḥamdü li'llāh
Ki bize rūzi ḳıldı bunı Allāh

V.3a

Kişinüñ şād olur göñli vü cānı
Ne gözdür göricek ağlamaz anı

Çu Ḥaḳdur nūrını görgil Resūlüñ
Kim inkār eyler ise yoḳ imānı

Ebūbekr ile ʿÖmer bile yatur
Ṭolupdur anlaruñla iki yanı

Şefāʿatçi olısar ümmetine
Ṭutısar ümmeti bunca cihānı

Gümişden yaşşı bir mīḫ doḳunmış
Oracuḳdur Ebūbekrüñ nişānı

Kimesneye vefā itmez bu dünyā
Ḳıyās itgil bulardan sen var anı

Dükeli enbiyā vü ḫāṣ ṣaḥābe
Zemīne girdi terk itdi zamānı

Ṣalavāt vir Resūlu'llāha Aḥmed
Uzatma ḳaṣr eyle sen divānı

Ḥaremüñ vaṣfını daḫı diyelüm
Ṭutīler gibi şekkerler yiyelüm

İki yüz adım ölçdüm uzununı
Daḫı üç yüz adımladım inini

Ḥaremüñ iç yüzi dört ḳat kemerdür
Ki ṭaş yanı ṭolayı külli şardur

V.3b

Direk üzre ṭurur küllī kemerler
Ki ḫarc olupdur aña nice zerler

Direklerüñ saġışı üç yüz üçdür
Ki degme kişi ṣaymaz anı güçdür

Menāre dört durur çū dört bucaḳda
Mü'ezzinler ezān virürler anda

Resūlün ṣaġ yanında minberi var
Zihī üstāẕ kişi düzmiş ʿaceb kār

Resūl türbesinüñ ḳurşundur üsti
Anuñ içindedür ol Tañrı dostı

39b- "adımladım" krş. "adımladum"

35b- "Varını" şeklinde harekelenmiştir.

Resūlu'llāh oḳurmış ḫuṭbe anda
İşidenler gidipdür ḳanı ḳanda

Hele sen dünyede imdi yürürsin
Ölüp gidenleri her dem görürsin

Bilürsin sāña yiter vaʿẓıla pend
ʿİbādetdür hüner it iy hüner-mend

Ki devran geçer elden sen seni bil
Ki bir sāʿatça gelmez tiz geçer yıl

Ḳulaḳ dut diñlegil sen işbu sözi
Çevirmegil bu sözde ısra yüzi

Ḥaḳuñ tevfīḳıyile düzmişem ben
Resūle vir ṣalavāt diñlegil sen

O daḫı türbe içre ayru yatur
Ḳamunuñ türbesinde berḳ urur nūr

V.4a O Yūsufdur ki ḳardaşları anı
Ḳuyuya ṣaldılar ḳurtuldı cānı

Ḳuyudan çıḳdı vü zindāna girdi
Zelīḫānuñ hem ol mekrine irdi

Soñucı Mışra sultān olmış idi
Atası Yaʿḳūb anı bulmış idi

Buluşmışlar ḳucuşmışlar yaturlar
Bularuñ yatduġı yir külli nurlar

Bu mescidde yanan her gice ḳandīl
İki yüz elli ṭokuzdur anı bil

Gümişden elli ḳandīli gör anda
Gücüm yitse iletsem aña ben de

Yine altundan elli ḳandil aṣlu
Uvaḳdur didügüm añla iy uṣlu

Ki her birini bir kişi iletmiş
Kimi altun iletmiş kimi gümiş

46b- "gidipdür" krş, "gidüptür"
48a- "pend" yazmada "bend"
48b- "hüner-mend" yazmada "hüner-bend"
53,54- "kuyu" krş. "kuyı"

İçinde var iki yüksek menāre
Yapulmışdur niçe biñ biñ dināre

Yatur içinde bunca enbiyālar
Ḥaremden ṭaşra yatur evliyālar

V.4b ʿAlī Bekke yatur şehrüñ ucında
Ziyāret ḳıl varıcaḳ anı sen de

Bu naẓmı bu arada ḫatm idelüm
Ki bundan ṣoñra ʿazm-i Mekke◡idelüm

Pes andan ırubanı yola düşdük
Otuz biş günde Mekkeye irişdük

FĪ ẒİKRİ VAṢFI MEKKE ŞERREFEHU'LLĀHU TEʿĀLĀ

Hele bir gün irişdük Kaʿbeye biz
Naṣīb ola Çalapdan varasız siz

Bu Mekke şehrinüñ dört yanı şarpdur
Eger maşrıḳ yanıdur yā ḫo ġarbdur

Ki dereden iner şehrüñ ucına
Görincek Kaʿbeyi beñzüñ uçına

Yidi gün biz Mışırluyıla ṭurduḳ
Niçe kez Kaʿbeye biz (ler) yüz urduḳ

Sekizinci gün öylen Şamlu geldi
İki dost birbirini anda buldı

Bu şehrüñ orta yiri Kaʿbedür çaḳ
Anı ḥürmetlü kıldı ol kerīm Ḥaḳ

Baş açuḳ yalın ayaḳ irdük anda
Ḳamu iḥrām ile biz irdük anda

V.5a Ḳaçan girdüm Ḥareme gördi gözüm
Hezārān şükr ḳıldı Ḥaḳḳa özüm

Segirdüben ṭavāf itdüm i ḳardaş
Aḳar idi gözümden dem-be-dem yaş

Ḥacer-i Esvede sürdüm çu yüzüm
Çu niyaz Ḥaḳḳa ḳıldum bildüm özüm

61b- "yapulmışdur" krş. "yapılmışdur"

69b- Vezin eksik "bizler" ya da "biz hem" olmalı.

Göricek Kaʿbenüñ yüzüni iy cān
Didüm el-ḥamdü li'llah ḥayy ü subḥān

Ki beni bunda irgürdi Çalabum
Bilür ḫoẕ neydügin andan ṭalebüm

Beni maḳṣūduma irgirdi ḫanum
Sevindi göñülüm şād oldı cānum

Didi Ḥaḳ ḳullarına gel evüme
Güci yiten gerekdür ola fermān

Ṭamu odından āzād olmaġiçün
Berriye ısısına nola var yan

Bu yolda çünki zaḥmetler çekersin
Çu raḥmet iderise nola ġufrān

Bu dünyā kesb idecek yir durur bil
Hüner ehlindeniseñ oşda meydān

Özüñi yıġ ḥarām işden hemīşe
Ki yarın ḳılmayasın āh u fiġān

V.5b Gözüñden yaş aḳıtġıl düz namāzın
Ki olur ḳaṭrası dürrile mercān

Niçe cem ʿidesin dünyā metāʿın
Ṣanursın şöyle ḳalur iş bu devrān

İşid imdi saña vaṣfın diyeyin
Ṣıfatlarını bir bir şerḥ ideyin

Ḥaremüñ uzunı üç yüz adımdur
İçi düpdüz ıvacuḳ aḳça ḳumdur

İnin adımladum ben yüz yigirmi
Ki dört bucaḳlıdur degül degirmi

Bu dört dīvarları üç ḳat kemerdür
Ḥaremüñ ṭaşra yanı ṭolu şardur

Kemerleri direk üzre durupdur
Ṣaġışda bu direkler biş yüz ondur

77a- "Ki" yanlışlıkla sonradan bir sonraki beyte eklenmiş.
77a- "irgirdi" krş. "irgür"
83b- imale yüzünden فيغان biçiminde yazılmış.
90- Kafiye düzeni bozuk.

Ḥaremüñ dört bucaḳda dört menāre
Ḳanādiller dizilmişdür kenāre

Mü'ezzinler çıḳar oḳur ezānı
Sevinür işidenüñ göñli cānı

Ḥarem ḳapuların şaydum tamāmet
Ḳamu ḳırḳ dört ḳapudur zī ʿalāmet

Ḥaremüñ orta yiri Kaʿbedür çaḳ
ʿİbādetdür anuñ var yüzine baḳ

V.6a 95 Yüceligi iñen yüksekdür iy cān
Ḳıyās itseñ anı ḳırḳ arşun iy cān

Kireç ṭaşdur anuñ daḫı yapusı
Güneş ṭoġışınadur hem ḳapusı

Bilek gibi ki ḥalḳa var gümişden
İki ḥalḳa var anda tuḥfe işden

Bu iki ḥalḳa arası kilid bil
Çıḳarsañ işigine var yüzüñ sil

İşigi yücesi boydan yücedür
Çeker birbirini ḳul ger ḫocadur

100 Ḳara aṭlāsıla Kaʿbe bürinür
Hemān etekleridür kim görinür

Ḳapusına Ḥacerü'l-esved yaḳıncaḳ
Ki canlar sevinür aña baḳıncaḳ

Hem altun oluġuñ altı ziyāret
Ki İsmāʿil Nebīye var işāret

Ḳuyuya menberi ḳarşudur anuñ
Görincek ġarḳ olur nurlara cānuñ

Ṭolayı yanı ferşdür Kaʿbenüñ bil
Yapılmışdur aña otuz iki mīl

105 Her iki mīl arası iki ḳandīl
Giceler ṣubḥ olınca ol yanar bil

V.6b Ṭavaf yiri ol mīliñ içi yüzidür
Bu ḫūb söz ki dirüm Aḥmed sözidür

101a- Vezin bozuk.

O Kaʿbe ḳapusınuñ ḳarşusında
O İbrāhim maḳāmı ḳubbe anda

Mübārek ayaġı ṭaşda yir itmiş
Ziyāretdür ol anda kendü gitmiş

Aña yaḳın durur ol āb-ı zemzem
İçen kişide hergiz ḳalmaya ġam

110 Anuñ üsti bir ulu ḳubbedür bil
Iramaz şuyını şehr ü eger il

Müʾezzinler o ḳubbe üzre dururlar
Gice gündüz Çalaba yalvarurlar

Ḳapunuñ sol yanında Cebraʾīlüñ
Çu miḥrābı var anda şöyle bilüñ

Bu Kaʿbenüñ ṭolayı dört yanında
Ki miḥrablar düzetmişlerdür anda

Ḥanīfī altun oluġa ḳılurmış
Ḳapuya ḳarşu Şāfiʿī ḳılurmış

115 İmām Mālik daḫı rükn-i Yemende
Namāz ḳılur imiş ol daḫı anda

İmām Ḥanbelī gün doġışında
Namāz ḳılur çu miḥrab durur anda

V.7a Ki ol dīvāra ḳarşu ol imāmlar
Geçürürler bu resme ṣubḥ u şamlar

Hele bildüñ Ḥarem içre ne vardur
Daḫı bilüñ ṭolayısı şehirdür

Ḥaremden daşrada var(dur) ʿacāyib
Ḥaẓır ol didügüm vakt olma (ġāyib)

120 O Kaʿbenüñ yanında bir ulu ṭaġ
O ṭaġda ne aġaç vardur ne ḫō bāġ

Ḳubaysar ṭaġıdur ol ṭaġ ḳarındaş
O ṭaġda ṭoprak azdur küllisi taş

O ṭaġuñ üsti bir ulu maġāra
Bu sizlerden aña her kim ki vara

117b- "subh u şāmlar" yazmada "subh-ı şāmlar"
114- Kafiye düzeni bozuk.

Namāz kıl anda peyġamber maḳāmı
Resūl anda gerçürmiş ṣubḥ u şāmı

Ebūbekrile anda olur imiş
Maġāra◡içre nice gün ḳalur imiş

125 ʿÖmer Īmāna gelicek çıḳarlar
O küffāra cevab virürler anlar

Şara girmeğe ḳomazlar buları
Ḫuṣuṣā yoḳ azuḳları ṣuları

Acıḳduḳlarını Allah bilür çūn
Orada Cebraʾilden gönderür ḫōn

V.7b O ṣofranuñ yiri bellüdür anda
Varıcaġaz göresin anı sen de

O niʿmetden yiyüben hep ṭoyarlar
Gine bunları kāfirler ṭuyarlar

130 Gelip kāfir buları◡incitmek ister
Ki dirler muʿcizātuñ bize göster

İşāret eyler aya ay yarılur
O kāfirler anı görüp ṭarılur

Bulımazlar bulara anda çāre
Dönüp gine giderler yüzi ḳara

Ḳubaysar ṭaġı dibinde bir latīf yir
Meger anda ṭoġupdur ol ʿAli Şīr

Aña yaḳın bir ev vardur iñen ḫoş
Resūlüñ doġduġı yir didiler oş

135 Yine işit Resūlüñ ḥālin iy cān
O kāfirler dilerler dökeler ḳan

Ḳoyup gider buları cümle küffār
ʿAcāyibdür bu sözler diñle iy yār

Zamānile inerler şehre bunlar
Otururlar bir arada o canlar

Ki Allahdan nice olursa fermān
Muṭīʿ olup dutarlar anı yeksān

123b- "ṣubh u şāmı" yazmada "subh-ı şāmı"
130a- "gelip" krş. "gidüp"

V.8a İki muṣḥaf var üstinde anuñ hem
Yüzine baḳsa kişi ḳalmaya ġam

Ki iki yüz adım durur temāmı
İkidür hem bu mescidüñ imāmı

O ḳubbenüñ temāmet üsti ḳurşun
Anuñ yüksekligi artuḳ yüz arşun

Ṣırāṭuñ yidi yirde var nişānı
Kemerlerdür üçer ḳat gördüm anı

Yarın Ḳudüsde olur arż-ı maḥşer
Odından dökiserdür niçeler der

İlāhī bizi saḳla ol ʿaraḳdan
Bilürsin nesnemüz yoḳdur ʿaraḳdan

Çu ḳıbleden yaña Mescid-i Aḳsā
Bu(nuñ) evṣāfına olmaya iḥṣā

Müzeyyendür münaḳḳaşdur o daḫı
Diyeyim gördügüm gibi i aḫı

Yüz altmış adım ölçdüm uzunını
Daḫı adımladum yüz ḳırḳ inini

Çu miḥrābuñ yanında mihrāb var
Ne sanʿat ḫarc olupdur zī ʿaceb kār

Aña ḳarşu müʾezzin taḫtı vardur
Şol aḳ mermer baḳasın sanki ḳardur

V.8b Anuñ üstinde bir zencīr de vardur
Şol aḳ mermer baḳasın sanki ḳardur

Anuñ üstinde bir zencīrde ḳandīl
Aṣılmışdur yüz altmış ḳandīl bil

Bulardan ġayri yanan irte gice
Ki dört yüz on ikidür uçdan uca

Mücevvefdür o mescīdüñ hem altı
İnerler nerdübāndan elli altı

Çu miʿrāca gelincegez Muḥammed
Ṣalavāt vir olasız aña ümmet

Burāḳı anda ḳomış şöyle dirler
Ḫaber virdi bize bir iki pirler

Ol Aḳṣā mescidinüñ saġ yanında
Namaz ḳılur İmām-ı Mālik anda

Çu sol yanındadur ʿĪsā beşigi
Anuñ da ḳıbleye ḳarşu işigi

Yirüñ altındadur aña inerler
Ziyāret eyleyüp giri dönerler

Çu gün ṭoġuşı ḳapu ḳarşusında
Direkler üzre vardur ḳubbe anda

Odur hem ḳubbe-i silsile şorgıl
Naṣīb olup ḳalıcak gey naẓar kıl

V.9a Gücüñ yiterse eyle ḥacca niyyet
Saḳın terk eyleme farż ile sünnet

Ki ḥacc itmekligüñ çoḳdur şevābı
Saña oş diyeyin bir bir cevābı

Resūlu'llāh diyüpdür bu sözi hem
Anuñ sözi durur derdüñe merhem

Yigirmi biş ġazā etmek şevābı
Ki bir ḥacc itmegüñ yigdür şevābı

Anuñ içün ki māluñ terk idersin
İmānuñ Ḥaḳ yolına berk idersin

Tenüñi incidürsin zaḥmet ile
Canuñı ṭoyurursın raḥmet ile

Ṭanuḳluġa varursın Ḥaḳ evine
Bir iş işle ki cānuñ da sevine

Bu yolda gerçi ki zaḥmet çekersin
Velī raḥmet toḫumların ekersin

FAṢL FĪ MÜNĀCĀTI'R-RAḤMĀN SUBHĀ (NEHŪ)

Çu maẓhar olmışam it baña çāre
Ki İblīs urdı .....

Elinden al beni āzād (eyle)
.....

158b- "giri" krş. "girü"

V.9b Ḳapuñda itme maḥrūm sāyilem oş
Yüzüm ḳara ṭapuñda hem elüm boş

Ḳuṣūrum gerçi çoḳdur ḫizmetüñde
Velī dāyim ümīdüm raḥmetüñde

Saña ışmarladum hem ehl-i beytüm
Münācāt birle oş bunca beytüm

Beni maḳṣūduma irgür Çalabum
Bilürsin neydügin senden ṭalebüm

175 Şu vaḳtın ki ire vaʿde ölevüz
Sin içinde ḳara ṭoprak olavuz

Bize raḥmet meleklerini gönder
O Münkīri Nekīri giri gönder

Sinümüzi giñ eyle yā İlāhī
Günahlu ḳullaruñ sensin penāhı

İlāhī sinümüz itme ḳarañu
Ki olmayavuz ayruḳ iñe yañu

Kerīmsin raḥmetüñi yoldaş eyle
Girince cennetüñi ḳoldaş eyle

180 Ümīzüm ol durur raḥmet ḳılasın
Ḳuluña ḫāşe kim zaḥmet ḳılasın

İşid imdi eyide bir ḥikāyet
Resūle vir işidicek ṣalāvat

V.10a Ki Tañrı evlerini yād idelüm
İşidenler canını şād idelüm

Gel imdi ḥacc ile Ḳudse gidelüm
Ḥaḳuñ ḥurīlerin ḳuca gidelüm

Esen ḳaluñ gönüldük ḫayr ile biz
Naṣīb ola varasız daḫı hem siz

185 Diñ imdi himmet eyleñ iy yarenler
Bizüm ile eyü dirlik sürenler

Yüce Allah evine hem varam ben
Girü saġlıġıla sizi görem ben

İlāhī sen ḳolay it ḳullaruña
Ki ḫoşlıḳlarıla varam evüñe

176 b, 186 b- "giri" krş. "girü"

Vaṭan ġurbet idüben yola girdük
Bi-ḥamdi'llāh ki geldük Ḳudse irdük

FĪ ẔİKRİ VAṢFI MESCİDİ'L-ḲUDSİ'Ş-ŞERĪF VE MĀ FĪHĀ

ʿAcāyib yir imiş Ḳuds-i mübārek
Yaratmış anı ṣunʿından Tebārek

Bir ulu şehrdür daşdan kireçden
İçinde bir evi yoḳdur aġaçdan

O yirdedür bilüñ Ṣaḫre vü Aḳṣā
Gice gündüz aña göz dikse baḳsa

V.10b Müzeyyendür münaḳḳaşdur müretteb
Cemīʿi altun işidür müẕehheb

Görince gözüm anı sevdi cānum
Giri gitmegi unutdum i cānum

Varınca fikrimüz gitmegidi hem
Çu gördüm Ḳudsı didüm otur ebsem

Bunuñ gibi şerif yirde ṭurayın
Gice gündüz Çalaba yalvarayın

Oturdum anda iki ay temāmet
Çu yoldaşlar çıḳup gitdi selāmet

Ki baʿżı yoldaşumuz bile durdı
O Ḳuds şehrini gördi cānı sevdi

İşid imdi saña vaṣfın diyeyin
İşidicek çu dirsin ben gideyin

Bir ulu ḳubbedür Ṣaḫre ʿacāyib
İçinde var durur hem çok ġarāyib

Sekiz ḳatdur o ḳubbenüñ bucaġı
Anuñ ḳarşusınadur Ṭūr ṭaġı

Degme bir pençerede envāʿ-ı cām
Pençereler ḳamusı ḳırḳdur temām

201- Beytin vezni değişik.

O ḳubbe içi mermer ṭaşı mermer
Baḳıncaḳ heybet alur kişi derler

Yaşıl ḳızıl direkler mermer eblaḳ
Bunuñ ortasıdur Ṣaḫre daşı çaḳ

V.11a Yigirmi biş direkdür ortadaġı
Dükelü ala eblaḳ yoḳdur aġı

Eñ içinde on altıdur direkler
Ḳopa gelür göricegez yürekler

Demür ṭarābuzundur çevre yanı
Davud peyġamber itmiş dirler anı

Anuñ yüksekligi on biş ḳarışdur
Müşebbekdür ḳamusı tuḥfe işdür

Çu dört yirde ḳapu düzmiş demürden
Bu didügüm ne otdan ne kömürden

Nebīdür muʿcizāt ile düzetmiş
Teferrüc itmege bir ḫoş iş itmiş

İçindedür demürden nār aġacı
İkidür bu aġaç var gör i ḫācı

Yimişleri budaḳlarında vardur
Bi-ʿaynih ṣanaşın ki o enārdur

Ol aġaçlaruñ altı Ṣaḫre ṭaşı
Varup anda geçürse kişi yaşı

Öñindedür Resūlüñ ḳademi hem
Yüzüñ sür ki ola derdüñe merhem

V.11b Resūl miʿrāca hem andan gidüpdür
O taş üzre ayaġı yir idüpdür

Gir ol Ṣaḫrenuñ altında namāz kıl
Resūlüñ başı yiri andadur bil

Resūle ʿizzet idüp ḳalḳmış ol ṭaş
Aña sen ümmet iseñ çekmegil baş

Bile gitmek diledi Nebiyile
Bucaġı Ṣaḫrenuñ ḳalḳmışdı bile

O ṭaş ḳapuda daḫı üç kapu var
O ḳapular iñen yüksekdür iy yār

207b- "müşebbek" yazmada "müşebbāḳ"

İkişer ḳat durur o dört ḳapular
Cihanda yoḳ bu resme hiç yapular

Çu bir zencirde var biş yüz ḳandîl
Muṣannifler düzetmiş anı gey bil

O ḳubbede yanan her gice ḳandîl
Ki üç yüz ellidür saydum anı bil

Çu ḳapudan yaña bir yirde gey bil
Terāzū vardur anda gey naẓar kıl

Kızıl mermerden altıdur diregi
Görenüñ doyacaḳ yoḳdur yüreği

O ḳubbede ki vardur iki kürsî
İñen ḳarşu durur mihrāba birsi

V.12a Ṭolayı mescid medrese iñen çoḳ
Nice vaṣf ideyim bir eksügi yoḳ

İçinde dört menāre var yüceler
Mü'ezzin bañ virür irte giceler

Yüz on yidi ayaḳ çıḳar birine
Çıḳarsañ üstine hep şar görine

Ḥaremüñ içi düpdüz ḳuyılardur
Çu yaġmurdan ṭolar eyü ṣulardur

Ḳamu Ḳuds ehli bu ṣudan içerler
Anı eyle düzetmiş biñ erenler

Ṭurunc ü ḫurma vü zeytūn iñen çoḳ
İrişmez bu ucından ol uca oḳ

Dil ile vaṣf idemezler bu Ḳudsı
Naṣîb ola göresin sen de Ḳudsı

Ḥarem içre ḳaba gölge aġaçlar
Yimişin yir faḳırlar daḫı açlar

Ki didügümden artuḳdur bu evṣāf
Çu evṣāfı baġışlar bunca elṭāf

Gidüp Ḳudsden Ḫalîlu'llāha irdük
Bi-ḥamdi'llah mübārek yiri gördük

---

220 a - "kandîl" vezne göre "kanādil" olmalı.
225a- vezin bozuk.

FAṢL FĪ MEDḤİ ʿADESİ'L-ḤALĪL ʿALEYHİ'S-SELĀM

V.12b 235 Gelüñ Ḫalīlu'llāha varalum türbesine yüz sürelüm
Canumuz ḳurban virelüm şeyli'llah yā Halīlu'llah

O peyġamberler dedesi ḫonında çıḳdı ʿadesi
Allahdan durur ʿaṭāsı şey li'llah yā Ḫalīlu'llāh

ʿAdesi mesimek aşı şifā bulur yiyen kişi
Bayram durur yaz u kışı şey li'llah ya Ḫalīlu'llah

Ḫalīlu'llah maḳāmı bir ʿaceb şehr
Geçüpdür üzerinden bunca dehr

O daḫı ṭaş ile kireç işidür
Bu Ḳuds şehrinüñ ol daḫı eşidür

240 Bir evde görmedüm aġaç ne yapraḳ
Ne anuñ yapusına ola ṭoprak

Ḫarem ol şehrüñ ortası durur hem
Anı gören kişide kalmaya ġam

Ḫareme iki yirden ḳapu çıḳar
O ḳapular öñinde çeşme aḳar

Soḳaḳdan ta Ḫarem içre girince
Çu şaydum nerdübānı ben görince

Ki ellişer ayaḳdur nerdübanlar
Sevinüp şād olur görince canlar

V.13a 245 Süleymān işidür dirler o bünyād
Ki ider her kişi görse anı yād

Üçer durur ḳapular hem girince
Ki düzmişler buları ḫoş yirince

İki üstindeki ḳapu demürden
Üzerine nice geçmiş ʿömürden

Ḫarem içre bu mescid ikidür bil
İkisinüñ arasından geçer il

Çu bir ḳapu daḫı var girgil andan
Selam virgil Ḫalīlu'llāha andan

235a- "gelün" sözcüğü fazla.
239a- "o" yazmada "ol"
239b- "eşidür" yazmada "işidür"

Ki yatmışdur o Tañrınuñ Resūli
Düzetmişler üzerinde uṣūli

Yatur mescid içinde türbe üsti
Ḥalīlu'llah Nebīdür Tañrı dostı

Çu örtüsi aġır aṭlas ṭoḳunmış
Sanasın üstine altun ekilmiş

Ḳızıl yaşıl ḳamu aṭlas divārı
Dikilmişdür çu ṣırmayıla varı

Başı ucında iki şem^{c}-dān var
Ḳapusı daḫı demür durur iy yār

Ḫatunı Sāre daḫı anda yatur
Ziyāret eyle cānuñ nūra batur

V.13b

Aña daḫı aġır aṭlas duṭulmış
Sanasın üstine altun ekilmiş

Çu sırma işidür düpdüz bu aṭlas
Divarlara dutulmış gey ḫaṣe'l-ḫāṣ

Bunuñ ikisi daḫı üsti ḳurşun
İkisinüñ arası birḳaç arşun

Yaḳın yatur buña İsḥaḳ peyamber
Yaḳındur hem bunuñ ḳabrine menber

Ḫatunı Rābi^{c}a ḳarşusınadur
Din içinde bular (yav) laḳ ġınādur

Birbiri ḳarşusına yatmış anlar
Gücüñ yitse erinme sen daḫı var

Yine anda yatur Ya^{c}ḳub Nebī hem
Ziyāret ḳıl ki sende ḳalmaya ġam

Ḫatunı Līḳa (dur) hem ḳarşusında
Yatur ol daḫı anda ġayrı sinde

Birbiri ḳarşısında türbesi var
Gücün yitse üşenme sen daḫı var

Ziyāret ḳıl ki cānuñ şād idesin
Zihī cānan ki anları göresin

---

552 - Kafiye düzeni bozuk.
269a- "peyamber" yazmada "peyġamber"
261b- yazmada mısra eksik.

Yusuf peygamber atasına yakın
Yatur düzmişler aña daḫı bir sin

V.14a Bu türbe dört bucaḳludur bil imdi
Göre durur gibiyem anı şimdi

Ki andan yayılur ʿālemlere nūr
Bu nurdandur gönüllerdeki sürūr

Bu türbede otuz biş ḳandil aṣlu
Gümişdendür dükelisi iy uṣlu

270 On üç kandil daḫı var ḳamu altun
Ṣalāvat vir Resūle olma meftūn

Bu türbenüñ daḫi örtüsi aṭlas
Nice gerekse degül gey ḫaṣe'l-ḫāṣ

Bu mescidüñ içinde türbeler var
İçi giñdür velīkin ḳapusı ṭar

O ḳapudan içerü giricek sen
Ziyāretler var anda eydeyim ben

Resūl mihrābı andadur göresin
Namaz ḳılup aña yüzüñ süresin

275 Daḫı dört yārınuñ anda maḳāmı
Geçürmişler orada ṣubḥ u şāmı

ʿAyişe çekdügi degirmen anda
Varıcaġaz göresin anı sen de

Varuban bunları ḳılduḳ ziyāret
Varursañ saña da itdük işāret

V.14b Ḥaremde gördügümi oş didüm ben
Ḥaremden ṭaşradaġını işit sen

Ki ʿAyn-ı Zerḳa dirler iç suyından
Ki dermān ola cümle dertlerüñden

280 Baḳīʿ içre yapılmış ḳubbe kim var
Varıcaġaz üşenme aña da var

Bilüñ ʿAbbas o ḳubbenüñ içinde
Yaturmış Hüseyinle bile anda

276b- "subh u şām" yazmada "şubḥ-ı şām"

İmam Mālik de bir türbede daḫı
Yatur anda görürsin anı daḫı

Çu bir türbe daḫı İbrāhime var
Resūlüñ oġlı durur bilgil iy yār

Daḫı anda yatur ol İbn-i ʿAffān
Ki oldur ḫaṣ ṣaḥābe adı ʿOṣmān

Emīrü'l-mü'minin hem Ḥamza anda
İşid imdi anuñ türbesi ḳanda

Uḥud ṭaġı dibindedür gör anı
Şehīd olup dökülmiş anda ḳanı

Şara getürmemişler anda yatur
Resulden gelür aña dāyimā nūr

O yir adı durur Ḳubbetü'l-İslām
Anı daḫı idelüm saña iʿlām

V.15a Görecek yir durur ol daḫı iy yār
Velī ḫayli ırāḳdur ol yire şar

Resūl Kaʿbeden çıḳmış gitmiş
Gelüben bu didügüm yire yitmiş

Medīne şehrine andan girdi dirler
Ṭolupdur ḫurma aġacı o yirler

Bir ulu mescid eylemişler anda
Varıcaḳ bir namaz ḳıl anı sen de

Namaz ḳılınur andan sen daḫı ḳıl
Duʿā idüp elüñ götür yüzüñ sil

Bu yirler kim didüm şehre varınca
Temāmet ḫurmalıḳ uca irince

Hele ger Kaʿbe olsun ger Medīne
Saʿādetdür dürişmek anda dīne

Çu bir ṭāʿat ki yüz biñe yazılur
Yazılan ḫoẓ giri ḳanda bozılur

Medīne içre yitmiş biñe geçer
Ki Allah raḥmetini anda saçar

Zirā anda yatur dostı Muhammed
Temām it sözüñi bunda sen Aḥmed

282 - Kafiye düzeni bozuk.
290a- Vezin eksik.

Mışırlu durdı bir gün göçdi gitdi
Girü geldügi yola Bedre yitdi

V.15b 300 Biz anda çünki üç gün ṭurduḳ i cān
Görüben nūrı ḳılduḳ şükr-i Yezdān

Mübārek türbeyi hem yine gördük
Varup yine yüzümüz aña sürdük

Ḳamu ḥācet dileyüp şükr iderler
Hem aġlaşup ḳaçan dönüp giderler

Çun aġlaşup çıḳuban yola girdük
Bi-ḥamdi'llah ki geldük Şāma irdük

FĪ ẒİKRİ VAṢFI'Ş-ŞĀMİ'L-MÜBĀREK

Çıkup Şām ehli bizi ḳarşuladı
Görüben bizi ḫoş şaẕılık itdi

305 Ḥaḳuñ ṭoḳsan ṭoḳuz raḥmeti anda
Ki yapılmış görüñ mescidler anda

Yidi ırmaḳ aḳar şehrüñ ucına
Ḥaṭādur beñzedürsem Rūm u Çîne

Ṭoyar kişi anuñ niʿmetlerine
İrüp ḳonduḳ bir gün bir ḫān içine

Gidişde unmaz imiş evini ādem
Dönişde üşer imiş başına ġam

Düşer imiş oġul kızı firāḳı
Bedel olmaz köyine Şām ʿIrāḳı

V.16a 310 Evine varmayınca eglenimez
Hem ehlin görmeyince diñlenimez

Alınduḳ armaġan ile birer at
Ki ol günde seçilür Rūm ile Tat

Yidi gün ṭurduḳ irtesi gönüldük
Zamān ile ki bir gün eve irdük

İşiden dostlar ile yügrüşüben
Ḳuca ḳuca görişdük sevnişüben

305- Kafiye düzeni bozuk.
308b- "O gün" olursa vezne uyar.

Kimi ḫāṭır ṣorar kimi bu yoldan
Kimi ḫaccuñ ḳabūl itsün Yaradan

Yarenler ṣordı baña (ki) ne gördüñ
Ḥikāyet eyle bize sen ki gördüñ

Bu medḥi çun ḫaḳınca diñlemişdüm
Aluban hem bilemce gizlemişdüm

Sunu virdüm oḳurlardı işitdüm
Muḥabbet şavḳı düşdi bir ah itdüm

O dostlar kim dirilmiş bunı diñler
Kimi ʿāşıḳ oluban niyyet eyler

Hele saġlığıla geldük eve biz
Gücüñüz yitse farżdur tiz gidüñ siz

Bu yolda sermaye saġlık i ḳardaş
Daḫı mūnis olıcaḳ eyü yoldaş

V.16b Mübārek yol durur varuñ i yārān
Geçer tizçek eglenmez bu devrān

Ḳumaş almaġiçün varmaġıl anda
Ticāret ḫoẓ olur olursa ḳanda

Velī Tañrı rıżāsını gözetgil
Ki gönlüñ Ḥaḳḳa baġla daḫı gitgil

Ḳabūl ola ki Ḥaḳ ḳatında
Yüzüñ aġ ola anuñ ḥażretinde

Bu dünyā geçer ḫoẓ ḳalmaz kişiye
Ne irgege ḳalur ne ḫoẓ dişiye

Çu elden çıḳacaḳdur gözüñi aç
Bu dünyā sevgüsini yabana saç

Gerekdür kişiye çun eyü dirlik
Ḥarāmdan ḳaç bu durur (sāña) erlik

Bu didüklerüñi sen duta gör hem
Ki yarın çekmeyesin ġuṣṣa vu ġam

Oḳunduḳca gerek kim yād idesin
Duʿā idüp cānumuz şād idesin

---

315 - Kafiye düzeni bozuk.
321b- "mūnis" yazmada "mūnüs"
324a- vezin eksik.

Ki bu miskin faḳīr hem ḥaḳīr ḳul
Günāhı ḥadden aşa gey iñen bol

Velī Ḥaḳdan umar Ḳuds ḥürmetine
Bağışlaya günāhın faẕletine

V.17a Bizümle cümle īmān ehline hem
Raḥmet eyle bu dilde ḳalmasın ġam

İlāhī saña sığındum elüm al
Seni gerek gerekmez milk ile māl

Resūlüñ ḥürmetiçün iy kerim Ḥaḳ
Şifā eyle bu derdüm göñline baḳ

Ṣuçun bilenlerüñ biri benüm oş
Ḳapuñda zār u giryānem elüm boş

Ḳi raḥmet isteyü geldüm ḥakīrem
Ganiyyü'l-aġniyāsın ben faḳīrem

Īlāhī bize tevfiḳ vir ḳapuñdan
Ki maḥrūm olmayavuz raḥmetüñden

Bizi elṭāfuñ ile eylegil şād
Hemīşe ġuṣṣamuzdan ḳılġıl āzād

Diyelüm bu söze derd ile āmīn
Aġışnā yā ġıyāşe'l-müstaġīşīn

MEDḤ-İ ḲUDS

Her dem şükür ol Allāha ḳıldı bize ʿināyeti
Kereminden naṣīb itdi bu mübārek ziyāreti

Luṭf anuñdur cūd anuñ ihsān anuñ
On sekiz biñ ʿālem anuñ içi ṭolu raḥmeti

V.17b Ol bir yüce Sübḥan durur ʿaṭāsı çoḳ sulṭan durur
Kullarına raḥman durur(ki) virmiş dürlü niʿmeti

Ḥabībine emr ḳılur Mekkeden Aḳṣāya gelür
Enbiyālar ṣaf ṣaf olur andar anda imāmeti

Her kim Ḳudsde namāz ḳılur her birisi biş yüz olur
Bir ḳavilde on biñ olur elli biñ dur (ur) ġāyeti

333b- Vezin bozuk.
341 - Vezin eksik.

Mü'ezzinler ṣalā ider mü'minler Aḳṣāya gider
Pāẕişāhum yardım ider ṣaḳlarlar ṣavm u ṣalātı

Evvel Mālikîler ḳılur dönüben Aḳṣāya gelür
Çun Ṣaḫrede temām olur durur ider ziyāreti

Yüzlerin sürür ḳademe tevbe ḳılurlar nedeme
V.18a Ol Nebîyyü'l-mükerreme getürürler ṣalavātı

Ṣaḫre altına girürler imāme yirin görürler
Yüzlerin yire sürür(ler) Ḥaḳa ḳılurlar secdeti

Güruh güruh ḥuccāc gelür minâreye yüzin sürür
Göricegez ḥayrān olur ol şerif ḳubbe Saḫreti

Ḥicaz ḳılurlar döneler maḳṣudlarına ireler
Çun Ḳudsden ḫaber ṣoralar āh idüb ḳıla ḥasreti

Cennet cehennem ṭamu Ḳudsde bellü yiri ḳamu
Bunı bilür ḫāṣ u ʿāmu sābit olmışdur āyeti

Terāzū ṣıraṭ ḳurıla ḫalāyıḳ anda dirile
Ḥażrete ḥisab virile zāhir ola maḫfiyyeti

V.18b Ḥaḳ Çalabum luṭf işleye ḥabîbine bağışlaya
Ol ki sevmezdi suçlaya ta biline celāleti

Miskin Faḳıḥ ne söylesün faẓlın nice şerḥ eylesün
Ol enbiyālar ḳıblesin pāẕişāh ider midḥati

MEDḤ-İ ḲUDS

Var bu cihān içinde ḥażret-i sayvān-ı Ḳuds
Allahuñ naẓargāhı mühr-i Süleymānı Ḳuds

Ḳudsdür miskinler ḥācı Muṣṭafānuñ miʿrācı
Ümmet-i Muḥammede eyledi erzāni Ḳuds

Ḳudsdür yirüñ bünyāẕı Ḥaḳ olur anda ḳāẓī
Yarımġı gün açılur defter u dîvān-ı Ḳuds

V.19a Allahuñ naẓargāhı derleyüb ṣular aḳar
Dört yanı çayır çemen miṣāl-i cenneti Ḳuds

Dünyānuñ āḫirinde Ḥaḳ Ḳudsını gizleye
Ḫalāyıḳlar söyleşüp eydeler kim ḳanı Ḳuds

349a- "minâre" krş. "menâre"

İsteyüp bulmayalar āh idüp aġlayalar
Ḫalāyıġuñ gözinden kim ola penhāni Ḳuds

Miskinlik ile gelüñ Ḫaḳuñ Ḳudsını görüñ
Ne maḳām durur bilüñ ḥażret-i sayvān-ı Ḳuds

Varmaya nekes kişi çu mürdedür iş başı
O ḳubbe Ṣaḫre ṭaşı Ḳud-i mübārekdedür

V.19b Ḳudse gelen ādemī cāna deger bir demi
Peyġāmberüñ ḳademi Ḳuds-i mübārekdedür

Aḳṣāyile Ṣaḫrenüñ oḳ atımı bir yanı
Ḳamu girçekler canı Ḳuds-i mübārekdedür

Nār aġacı demürden ne otdan ne kömürden
Düzmeyenler ḫamurdan Ḳuds-i mübārekdedür

Ḳudsüñ öñi ḳayadur ḳapusı ḳıbleyedür
Ol ḳaya kim söyledi Ḳuds-i mübārekdedür

On iki mermer direk başları altun bezek
Biri birinden yigrek Ḳuds-i mübārekdedür

Ḳadem bir ṭaşa başdı ṭaş ḳopdı bile ḳalḳdı
Ḳalk yā mübārek didi Ḳuds-i mübārekdedür

V.20a Ṣaḫre ṭaşı pāresi Süleymānuñ ḳubbesi
Canlaruñ maġārası Ḳuds-i mübārekdedfir

Cennet ḳapusın var gör anda olur cennet-i ḥūr
İçi ṭaşı ṭolu nūr Ḳuds-i mübārekdedür

Mūşā çun Ṭūra çıḳar baḳar Ḳudsını görür
ʿAṣāsınuñ nişānı Ḳuds-i mübārekdedür

Beytü'l-laḥim kenīse ki anda doġdı ʿİsā
Irāḳ degül el-ḳıṣṣa Ḳuds-i Mübārekdedür

Vardum ʿİsā beşigine yüzüm sürdüm işigine
Girdüm yatdum beşigine Ḳuds-i mübārekdedür

Var bir ṣıraṭ nişānı raḥmet ḳapusı yaʿnī
V.20b Ḫıżır nebī maḳāmı Ḳuds-i mübārekdedür

Yazuḳ müzd terāzūsı anca ṣıraṭ köprüsi
Sekiz uçmaḳ ḳapusı Ḳuds-i mübārekdedür

362a- "iş başı çu murdedur" yazmada "çu murdedur iş başı"
364a- "deger" yazmada "degir"

ʿİsā ḳademi Ṭūrda Meryem ḳabri derede
Rabīʿa ḳabri anda Ḳuds-i mübārekdedür

Ḳanatlanup uçalum külli hevesden geçelüm
ʿAyn-ı Selvandan içelüm Ḳuds-i mübārekdedür

İmdi Faḳıḥ sen bunı medḥ idesin dün güni
Yarın (ki) maḥşer güni Ḳuds-i mübārekdedür

Söz uzanur uzatma Ḳudsı ḳoyuban gitme
Muḥyiddīni unutma Ḳuds-i mübārekdedür

MEDḤ-İ ḲUDS-İ MÜBĀREK

V.21a 380 Allah bizi göre durur rızḳumuzı viri durur
Ne müşerref yire durur i cānum Ḳuds-i mübārek

Ḥacılar ile ḳoşanduḳ toprāḳ oluban döşendük
Ṣanma ki yolda üşendük i cānum Ḳuds-i mübārek

Rūm ile Şāmı geçdüm ʿArab illerine düşdüm
Şükür kim saña ḳavışdum i cānum Ḳuds-i mübārek

Evvel kim Ḥareme girdüm baḳdum şol ḳubbeyi gördüm
Şükür maḳṣūduma irdüm i cānum Ḳuds-i mübārek

Kudse gelen ḫayrān olur ẕikirleri sayvān olur
Ḳudsde günde bayrām olur i cānum Ḳuds-i mübārek

V.21b 385 Ḥayālümden geçer idüñ gönlüme nur saçar idüñ
Sendireyrek uçar idüm i cānum Ḳuds-i mübārek

Ṣaġ yanı uçmaḳ deresi bağlar baḫçalar arası
Gözler gerek ki göresi i cānum Ḳuds-i mübārek

Ṣol yanı ṭamu deresi gönlüm yoḳ aña varası
İllā Ḥaremde durası i cānum Ḳuds-i mübārek

Ḳuds şehrinüñ bir ḫoş ḫuyı evden eve var bir ḳuyı
ʿArşdan iner anuñ ṣuyı i canum Ḳuds-i mübārek

Raḥmet yaġmurları yaġar naṣīb olanlara deger
Münācātlar göge aġar i cānum Ḳuds-i mübārek

390 Dir idüm nice varayım ya seni ḳanda göreyin
. . . . . .

389a- "yaġmurları" "yaġmuı"
388b- "i canum Kuds-ı mübārek" yazmada "Kuds-i mübārekdedür" (bir önceki övgü ile karıştırılmış)

SÖZLÜK ve DİZİN

āb (f) su: 109a
ʿAbbas (a) Muhammed'in amcası: 281a
ʿacāyib (ʿacā'ib) (a) şaşılacak 119a, 189a, 199a
ʿaceb (a) şaşılacak, acayip: 44b, 148b, 238a
acık - acıkmak
— duklarını: 127a
aç aç: 5b
açıl - açılmak
— ur: 357b
açuḳ açık: 72a
ādem (a) insan: 308a
ādemī (a) insan, bir kimse: 363a
ʿades (a) mercimek: 236a, 237a
ad ad
— ı: 284b
adım adım: 39a, 147a
adımla - adımlamak
— dım: 39b
— dum: 88a, 147b
ʿAffān (a) Halife Ömer'in babası: 284a
aġ ak (krş. ak)
— ı: 204b
aġaç ağaç: 120b, 210b, 241a
— dan: 190b
— (c) ı: 210a, 291b, 365a
— lar: 231a
— laruñ: 212a
aġ - çıkmak, yükselmek
— ar: 389b
aġır değerli: 252a, 256a
aġırsınā (a) bize yardım et: 339a
aġla - ağlamak
— maz: 30b
— şup: 302b, 303b
— yalar: 360a
ah ah: 83b, 317b, 350b, 360a
aḫı sevgili, dost, arkadaş: 146b
āhır (a) son
— ında: 359a
Ahmed (a) Muhammed Mustafa : 37a, 106b, 298b
aḳ ak (krş. aġ) 149b, 150b
aḳ - akmak
— ar: 242b, 306a, 358a
— ar: idi 74b
aḳıt - akıtmak
— gıl: 84a
aḳça beyaz, ak: 87b
Aḳṣā (a) Mescid-i Aksa, Küdüs'te bulunan ünlü cami: 145a, 156a, 191a
— ya: 343a, 345a, 346a
— yile: 346a
al - almak: 170a, 343a
— ınduḳ: 311a
— maġiçün 322a
— uban: 316b
— ur, 2101b
ala alaca, kırmızı beyaz karışık renk: (krş. ala eblak): 204b
ʿalāmet (a) şaşırtıcı irilikte ve güzellikte: 93b
ʿālem (a) evren: 341b
— lere: 268a
ʿAlī (a) Muhammed'in amcasının oğlu IV. Halife 8b, 63b
ʿAlī Bekke Medine mezarlığında yatan bir kişi 63a
ʿAlī Şīr (a) *Alī* ibn Ebūtālib (krş. Ali): 133b
Allāh (a) Tanrı: 7b, 29b, 127a, 186a, 297a, 380a
— a: 340a
— dan: 138a, 236b
— uñ: 355b, 358b
alt alt
— ı: 102, 153a, 212a

— ına: 348a
— ında: 215a
— ındadur: 158a
altı altı: 153b
— dur: 205a, 223a
altmış altmış: 147a, 151b
altun altın: 60b, 102a, 114a, 192b, 252b, 256b, 270b, 267a
— dan: 59a
āmīn (a) amin: 339a
ʿamū (a) amca, dost: 351b
aña ona: 9b, 41b, 8b, 101b, 104b, 109a, 122b, 134a, 149a, 154b, 158a, 191b, 216b, 256a, 266b, 274b, 280b, 287b, 301b, 387a.
anca öyle: 375b
anda orada: 9b, 10b, 14b, 16b, 22b, 43b, 46a, 58a, 70b, 72a, 72b, 115b, 116b, 123a, 123b, 124a, 128a, 132a, 133b, 155a, 156b, 159b, 196a, 212b, 222b, 255a, 262a, 263b, 273b, 175a, 292a, 293a, 295b, 297b, 298a, 300a, 305a, 305b, 322a, 343b, 352a, 357a, 370a, 372b, 386b.
— dur: 215b, 274a
andan oradan: 26b, 65a, 214a, 249b, 268a, 291a.
andan ondan: 77b, 249a.
anda - saklamak, gözetlemek
— r: 343b
anı onu: 7b, 30b, 35b, 42b, 53a, 55b, 57b, 63b, 77b, 95b, 128b, 131b, 138b, 142b, 189b, 193b, 206b, 220b, 229b, 241b, 245b, 267b, 276b, 282b, 186a, 288b, 292b
anlar onlar: 125b, 261a
— uña: 32b
añ - anmak
— maz: 308a
añla - anlamak
añla 59b
anuñ onun: 45b, 94b, 96a, 103a, 110a, 139a, 141b, 150a, 151a, 157b, 163b, 200b, 207a, 240b, 285b, 307a, 325b, 341a, 341b, 387b.
— dur: 341a
anuñ içün onun için, o yüzden: 165a
ʿArab (a) Arap: 382a
ara ora
— da (krş. bir arada): 137b
(krş. bu arada): 64a
— sı: 98a, 105, 258b, 386a.
— sından: 248b
ʿarak (a) ter, utanç teri: 144a
ʿarak (a) rakı: 144b
armaġan armağan: 311 a
ʿarş (a) arş, gök: 20b
— dan: 388b
arşun arşın: 95b, 141b, 258b
artuḳ artık, ziyade: 141b
— dur: 233a
ʿarż (a) görünme, ortaya çıkma, (krş. arz-ı mahşer): 143a
ʿasā (a) asa, değnek
— sınuñ: 371b
aşıl - asılmak:
— mışdur: 151b
— u (aslu): 59a, 269a
aş - aşmak krş hadden aş-
— a: 330b
— updur: 6a
aş aş, yemek
— ı: 237a
ʿāşıḳ ol- (a.t.) aşık olmak, birini çok sevmek
— ubanı: 318b
at at: 311a
ata baba
— sı: 55b
— sına: 266a
ʿaṭā (a) bağış
— sı: 263a, 342a
aṭlās (a) ipekli kumaş
— ıla: 100a, 252a, 253a, 256a, 257a, 271a
ay ay (yıldız): 131a
— a: 131a.
ay ay (otuz gün): 196a
ayaḳ ayak: 72a
— (ġ)ı: 108a, 214b
ayaḳ basamak: 227a
— dur: 245a. 214b
eyit - söylemek:
— (d)e: 181a
— (d) eler (eydeler): 359b
— (d) eyim (eydeyim): 273b
āyet (a) Tanrı sözü
— i: 351b
ʿĀyişe (a) Ebubekir'in kızı, Muhammed'in karısı: 276a
ʿayn (a) kaynak, göz: 379a 377b
ʿAyn-ı Selvān (a) Kudüs'te bir çeşme 377b
ʿAyn-ı Zerḳā (a) Medine'de bir çeşme 279a
āzād eyle - (f. t.) özgür eylemek 170b
āzād ḳıl - (f. t.) özgür yapmak
— gıl 338a

āzād ol - (f. t.) özgür olmak
— mağiçün: 8a
ayru ayrı: 52a
ayruḳ artık, bundan sonra: 178b
āzād eyle — (f.t.) özgür eyle: 170a
āzād ḳıl — (f.t.) özgür yapmak
— gıl 338a
āzād ol — (f.t.) özgür olmak
— mağiçün 80a
az az
— dur: 121b
ᶜazm it - (a. t) gitmek
— (d) elüm 64b
— (d) erler 15b
azuḳ azık, yolculukta yemek üzere taşınan yiyecek
— ları: 126b
bāġ (f) bağ, bahçe: 120b
— la: 286a
baġla - bağlamak
— bağla 323b
baġışla - bağışlamak
— r: 70b, 232b
baḥça (bāğçe) (f) bahçe
— lar: 386a
baḳ - bakmak
baḳ: 94b, 334b
— ar: 371a
— asın: 149b, 150b
— dum: 383a
— ıncak: 202b
— sa: 139b, 191b
Baḳīᶜ (a) Medine mezarlığı: 280a
bañ vir - bağırmak, ünlemek
— ür: 226b
bāña bana: 169a, 315a
baṣ - basmak
— dı: 368a
baş baş: 12b, 72a, 216a
— ı: 215b, 254a, 362a
— ına: 308b
— ları: 367a
batur - batırmak
batur: 255b
bayrām (f) bayram: 384b
baᶜżı (a) bazı: 197a
bedel (a) karşılık: 309a
Bedr (a) Mekke ile Medine arasında bir yer
— e: 299b
bellü belli: 351a
— dür: 128a
ben ben: 51a, 58b, 88a, 186a, 189b, 243b, 273b, 278b, 336b
— i: 77a, 78a, 170a, 174a
— üm: 6a, 335a
beñzet - benzetmek: 306b
— (d) ürsem 306b
beñiz yüz
— üñ (beñzün): 68b
beriyye (a) çöl: 80b
berḳ ur - parlamak: 52b
— ur 52b
berkit - sağlamlaştırmak
— (d)esin 165b
beşik beşik
— (g) i 157a
— ine: 373a, 373b
Beytü'l-laḥm: (a) Kudüs'ün güneyindeki bir dağ üzerinde, İsa'nın doğduğu yerde yapılmış olan kilise: 372a
beyt (a) ev: 173a
beyt (a) beyit: 173b
bezek süs: 367a
bi-ᶜaynih (a) ayniyle, tıpkı: 211b
bi-ḥamdi'llah (a) Tanrıya hamdolsun: 188b, 234b, 303b
bil - bilmek
bil 24a, 49a, 57b, 82a, 98a, 104a, 105a, 110a, 151b, 215b, 220b, 221b, 222a, 248a, 267a
— düm: 75b
— düñ: 118a
— enlerüñ: 335a
— gil: 283b
— ine: 353b
— üñ: 112b, 118b, 191a, 281a, 361b.
— ür: 77b, 127a, 351b
— ürsin: 48a, 144b, 174b
bile birlikte: 32a, 197a, 217a, 217b, 281b, 368a
bilek bilek: 97a
bilemce yanımda: 316b
biñ bin:
— dür: 344b
— e: 297a
biñ biñ binlerce: 61b
bir bir: 21a, 22a, 34a, 49b, 60a, 66a, 110a, 120a, 122a, 133a, 134a, 137b, 150a, 151a, 155b, 164b, 167b, 181a, 190a, 199a, 201a, 209b, 220a, 222a, 225b, 238a, 240a, 266b, 282a,

283a, 292a, 296a, 299a, 307b, 312b, 317b, 342a, 344b, 363a, 364a, 368a, 374a, 388a.
— er: 311a
— i: 335a
— inden: 26a
— ine: 227a
— ini: 60a
— isi (-si): 224b, 344a
bir arada birlikte: 137b
bir bir bir bir, birer birer: 86b, 162b
birbiri birbiri
— neden: 367b
— ni: 70b, 99b
birḳaç birkaç: 258b
biş beş: 65b, 90b, 164a, 294a, 207a (beş), 220a, 269a, 344a.
bişāret (a) beşaret, müjde, muştu: 27b
biş yüz beş yüz: 90b, 220a, 344a
biter (bed-ter) (f) beter: 6b
biz biz: 21b, 28a, 66a, 69a, 69b, 72b, 184a, 300a,
— e: 29b, 130b, 155b, 167a, 315b, 377a, 340a.,
— i: 144a, 304a, 304b, 338a, 380a.
— üm: 185b
— ümle: 332a
bol bol, çok: 330b
boş boş: 171b, 335b
boy boy
— dan: 99a
bozıl - bozulmak
— ur: 296b
bu bu: 2b, 4b, 23a, 35a, 50b, 57a, 64a, 67a, 71a, 81a, 82a, 85b, 89a, 90b, 106b, 113a, 117b, 122b, 136b, 140b, 163a, 168a, 208b, 210b, 219b, 229a, 230b, 231a, 233a, 239b, 248a, 257a, 267a, 268b, 169ağ 271a, 272a, 290b, 294a, 314a, 316a, 320a, 321b, 325a, 326b, 328a, 330a, 332b, 334b, 339a, 340b, 355a.
— lar: 18a, 260a
— lara: 132a
— lardan: 35b, 152a
— ları: 126a, 130a, 136a, 246b
— laruñ: 56b
— ndan: 64b
— nı: 29b, 318a, 351b, 378a
— nuñ:
— nlar: 137a
bu arada burada: 64a
bunça bunca: 33b, 62a, 173b, 232b, 238b
bunda buraya: 77a
bunda burada: 298b
bundan buradan: 10a
Bū-Bekr (a) ilk halife (krş. Ebūbekr): 1 4b
bucaḳ bucak
— (ġ) ı: 200a.,
— da: 43a, 91a
— ḥdur: 88b
— ludur: 267a
budaḳ budak, dal
— larında: 210a
bul - bulmak
— dı: 70b
— ımazlar: 132a
— mayalar: 360a
— mış idi: 55b
bulın - bulunmak:
— ur: 19a
bulış - buluşmak
— mışlar: 56a (buluş-)
— uban: 15a
Burāḳ (a) Muhammed'in Miraçta bindiği binek:
—(ġ) ı: 155a
bünyād (f) yapı: 245a
— ı (bünyāz): 357a
bürin - bürünmek
— ür: 100a
cām (f) cam: 201a
cān (f) can: 76a, 95a, 135a, 300a
— a: 363a
— ı: 30a, 53b, 92b, 197b, 364b
— ımı: 182b
— lar: 101b, 137b, 244b
— laruñ: 369b
— um: 78b, 193a, 193b, 380b, 381b, 382b, 383b, 384b, 385b, 386b, 387b, 389b.
— umuz: 235a, 329b
— uñ: 103b, 167b, 255b, 265a
— uñı: 166b
cānān (f) sevgili (metinde canlar anlamında kullanılmış): 265b
Cebre'il (Cebrā'il) (a) Tanrı'nın buyruğunu Muhammed'e indiren melek: 9b
— den: 127b
— üñ: 112a
cehennem (a) cehennem: 351a
celālet (a) büyüklük:
— i: 353
cem' it--(a.t.) toplamak, yığmak
— (d) esin 85a

cem (a) tüm, bütün
— i: 192b
cennet (a) cennet: 351a, 358b, 371a
— üñi: 179b
cevāb (a) cevap: 125b
cevāb vir- (a.t.) cevap vermek
— ürler: 162b
cihān (f) dünya: 355a
— da: 219b
— ı: 33b
cūd (a) cömertlik: 341b
cümle (a) bütün: 136a, 279b, 332a
çağır - çağırmak
— ıp 13b
çaḳ ta, tastamam: 71a, 94a, 203b
Çalap Tanrı
— (b) a: 111b, 195b
— dan: 66b
— (b) um: 77a, 174a, 353a
çāre bul - (f.t.) kurtuluş yolu bulmak
— ımazlar 132a
çāre bulın - (f.t.) kurtuluş yolu bulunmak
— ur 19a
çāre it - (f.t.) yardım etmek
— çāre it 169a
çayır çayır: 358b
çek - çekmek
— dügi: 277a
— er: 99b
— ersin: 81a, 168a
— megil: 216b
— meyesin: 328b
çemen (f) çimen: 358b
çeşme (f) çeşme: 342b
çevir - çevirmek
— megil: 50b
çevre yanı her yanı, etrafı: 23a, 206a
çıḳ - çıkmak:
— acaḳdur: 326a
— ar: 92a, 229a, 242a, 371a
— arlar: 125a
— arsañ: 98b, 227b
— dı: 54a, 272a
— mış: 290b
— up: 196b, 394b
Çīn Çin: 306b
çoḳ çok: 16b, 17b, 199b, 225a, 230a
— dur: 162a, 172a
çu (çū) (f) ne vakit ki: 18a, 19a, 28a, 75a, 75b, 154a, 194b, 196a, 198b, 243b
çu (çū) (f) madem ki: 31a, 169a, 296a, 326a
çu (çū) (f) böylece: 157a, 159a, 208a, 220a, 222a, 249a, 253a, 256a, 283a.
çu (çū) (f) çünki: 43a, 112b, 116b, 145a, 148a, 159a, 228a, 233b, 281a, 362a.
çūn (f) çünki, böylece: 127a
çūn (f) mademki: 327a
çūn (f) ne vakit ki: 303, 136a, 346b, 350b, 371a
çünki (f) çünki: 81a, 300a
da, de da, dahi: 22a, 50b, 63b, 128b, 157b, 167b (231b, 276b) 277b, 280b, 282a, 292a.
daḫı dahi: 11a, 25a, 28a, 38a, 39b, 52a, 96a, 115a, 115b, 118b, 146a, 147b, 184b, 218a, 232b, 239a, 239b, 249a, 254b, 255a, 276a, 258a, 261b, 263b, 264b, 266b, 270a, 271a, 275a, 282a, 282b, 283a, 284a, 288b, 289a, 293a, 320b, 323b.
dāyim (dā'im) (a) daima: 172b
dāyimā (dā'imā) (a) daima: 287b
danış - danışmak
— urlar: 15a
daş taş (krş ṭaş)
— dan: 190a
— ı: 203b
daşra (krş. ṭaşra) dışarı:
— da: 119a
Dāvūd (a) peygamber: 206b
dede büyük baba
— si: 236a
defter (a) ahirette hesabı sorulacak olan sevapların ve günahların yazıldığı defter: 357b
deg - değmek:
— er: 363a, 389a
degirmen değirmen: 276a
degirmi yuvarlak: 88b
degül değil: 14a, 88b, 271b, 372b
dehr (a) zaman: 238b
dem (f) an, vakit, zaman: 47b, 340a
— de: 17b
— i: 363a
dem-be-dem (f) vakit vakit, daima: 74b
demür demir: 206a
— den: 208a. 210a, 247b, 365a
deñiz deniz:
— lerden: 6b
der ter: 143b
derd (f) dert: 339a
— e: 19a
— lerüñden: 279b
— üm: 334b

— üñe: 163b, 213b
dere dere
— de: 376a
— den: 68a
— si: 386a, 387a
derle - terlemek
— r: 202b
derle - toplamak
— yüp: 358a
dermān (f) derman, ilaç: 279b
devrān (f) zaman, devir: 49a, 85b, 321b
dip dip
— (b) inde: 133a
— (b) indedür: 286a
di - demek
— di: 79a, 368b
— diler: 134b
— dügüm: 59a, 119b, 208b, 290b
— dügümden: 233a
— düklerüñi: 328a
— düm: 29a, 76b, 194b, 278a, 294a
— ñ: 185a
— idüm: 390a
— rler: 130b, 155a, 202b, 206b 245a, 279a, 291a
— rsin: 198b
— rüm: 106b
— se: 11b
— yelüm: 38a, 339a
— yeyim: 146b
— yeyin: 86a, 162b, 198a
— yüpdür: 163a
dik - dikmek (krş. göz dik -)
— se: 191b
dikil-dikilmek
— mişdür: 254b
dil dil
— ile: 231a
— ile: 231a
dil (f) gönül
— e: 332b
dile - dilemek, istemek:
— di: 217a
— rler: 135b
— rem: 2a
— yüp: 302a
dīn (a) din: 261b
— e: 10b, 295b
dīnār (a) altın para
— a: 61b
diñle - dinlemek: 136b
— gil: 50a, 51b
— mişdüm: 316a
— r: 318a
diñlen - dinlenmek
— imez: 310b
direk direk: 41a, 90a, 367a
— (g) i: 223a
— dür: 204a
— ler: 90b, 159b, 203b, 205b
— lerüñ: 42a
dirlik yaşama, geçinme: 185b, 327a
diril-derilmek, toplanmak:
— e: 352a
— miş: 318a
dişi dişi, bayan
— ye: 325b
dīvān (a) manzum söz (divanı), kitap: 367b
— ı: 37b
dīvār (f) duvar
— a: 117a
— dan: 12a
— ı: 253a
— ına: 13b
— lara: 257b
— ları: 89a
diyü diye, diyerek: 14a
dizil - dizilmek
— mişdür: 91b
doġ - doğmak
— dı: 372a
— duġı: 134b
doġ - doğmak (krş. gün)
— ışında: 116a
dokun - dokunmak
— mış: 34a
dōst (f) sevgili, yakın arkadaş: 7b
— ı: 45b, 25b, 298a,
— lar: 313a, 318a
dök - dökmek:
— eler: 135b
— iserdür: 143b
dökül - dökülmek
— miş: 286b
dön - dönmek
— eler: 350a
— erler: 158a
— sün: 4b
— üben: 346a
— üp: 132b, 302b

dönüş dönüş, dönme: 308b
— üm: 5a
dört dört: 40a, 43a, 67a, 88b, 91a, 83b, 113a, 152b, 208a, 219a, 226a, 267a, 275a, 358b
dört yüz dört yüz: 152b
döşen - döşenmek, serilmek
— dük: 381a
döy - katlanmak, tahammül etmek
— ecek: 223b
duᶜā (a) dua: 293b, 329b
dur - durmak, eğleşmek (krş. tur-):
—ası: 387b
— dı: 13a, 197a, 299a
— updur: 90a
— ur: 116b, 346b, 380b
— urken: 9b
— urlar: 111a
durur -dır, -dir, -dur, -dür: 26a, 43a, 109a, 140a, 163b, 180a, 199b, 219a, 224b, 236b, 241a, 246a, 254b, 28 3, 342a, 324b, 380a.
dut-tutmak: 50a
— arlar: 138b
— mışam: 1b
— up: 17a
dutul - tutulmak
— mış: 256a, 257b
duta gör - tutagörmek, tutmak: 328a
düpdüz düpedüz: 87b, 228a, 257a
dükeli bütün, hep: 36a, 204a
— si: 269a
dün gece: 378a
dünyā (a) dünya: 35a, 82a, 325a, 326a
— nuñ: 359a
— de (dünye): 47a
düriş - çalışmak: 10b, 295b
dürlü türlü: 342b
dürr (a) inci
— ile: 84b
düş - düşmek
— di: 317b
— dük: 21a, 65a,
— düm: 382a
— er imiş: 309a
düzet - düzenlemek
— miş: 209a, 220b, 229b
— mişler: 250b
— mişlerdür: 113b
düz - kılmak, yapmak, düzenlemek
— düz: 84a
— meyeler: 365b
— miş: 44b, 208a
— mişem: 51a
— mişler: 246b, 266b
eblaḳ (a) alacalı, karışık renkli: 203a, 204b
ebsem (a) susmuş, sessiz: 194b
Ebūbekr (a) ilk halife Ebubekir: 8b, 14a, 32a
— ile: 124a
— üñ: 11a, 13a, 34b
eger eğer: 5b, 67b, 110b
eglen - eğlenmek, durmak
— mez: 322b
— me: 25b
eglen - hoş vakit geçirmek
— imez: 310a
ehl (a) sahip, mensup
— i: 229a, 305a
— inden isen: 82b
— ine: 332a
ehl (a) eş
— in: 311b
ehl-i beyt (a) ev halkı, Hz. Muhammed'in ailesi
— üm: 173a
ek - ekmek
— ersin: 168b
ekil - ekilmek
— miş: 252b, 256b
eksük eksik
— (g) i: 225b
el el
— üm: 171, 335b
— uñ: 293b
el ur - el ile vurmak
— dı: 13b
elini al- elinden tut, yardım etmek
— al 170a
— üm: 333a
elden çık - elden çıkmak
— ar: 326a
elden geç - elden gitmek
— er: 49a
el-hamdu li'llah (a) Tanrıya hamdolsun: 29a, 76b
elli altı elli altı: 153b
emr (a) emir: 343a
enār (f) nar
— dur: 211b
enbiyā (a) nebiler, yalvaçlar: 36a
— lar: 63a, 343b, 354b
envāᶜ (a) çeşitler, çeşit çeşit: 201a
eñ en: 205a

eren eren, ermiş
— ler: 229a
erin - üşenmek
— me: 261b
er er, yiğit
— lik: 327b
erzānī (f) lâyık, uygun: 356b
esen kal- rahat içinde olmak, hoşca kalmak.
— uñ 184a
Esved (a) (krş. Hacer-i Esved) çok kara
— e: 75a
eş eş, benzer
— idür: 240b
etek etek
— leridür: 100b
ev ev: 13b, 134a
— de: 14a, 240a
— den: 388a
— e: 312b, 319a, 388a
— i: 190b
— ine: 11a, 13a, 167a, 186a, 310a
— ini: 308a
— lerini: 182
— üme: 79a
— üñe: 3a, 187b
evliyā (a) veliler, erenler
— lar: 62b
evsāf (a) nitelikler: 233a
— ı: 233b
— ına: 145b
evvel (a) önce, ilkin: 346a, 383a
eyit- söylemek
— (d)e 18a
— (d)eler (eydeler) 359b
— (d)eyüm (eydeyüm) 273b
eyle öyle: 229b
eyle- eylemek
eyle: 37b, 161a, 170a, 177a, 179a, 179b, 255b, 315b, 332b, 334b
— di: 356a
— gil: 338a
— me: 161b
— mişler: 292a
— n: 185a
— r: 31b, 131a, 318b
— sün: 354a
— yüp: 158b
eyü iyi: 185b, 228b, 320b, 327a
ezān (a) ezan: 43b
Faḳīh (a) fıkıh bilen, özel ad: 354a, 378a
faḳīr (a) yoksul: 330a
— em: 336b
— ler: 232b
farż (a) yapılması zorunlu olan Tanrı buyruğu: 161b
— dur: 319b
fażīlet (a) erdem
— ine (fazlet): 331b
fażl (a) erdem, üstünlük
— ın: 354a
fermān (f) buyruk: 79b, 138a
ferş (f) örtü, yaygı
— dür: 104a
fiġān (f) üzüntüden, acıdan bağırıp çağırma: 83b
fikr (a) fikir, düşünce
— imüz: 194a
firāḳ (a) ayrılık, ayrılık üzüntüsü: 309a
ġam (a) gam: 109b, 139b, 241b, 262b, 308b, 328b, 332b
ganiyyü'l-ağniyā (a) zenginler zengini
— sın: 336b
ġarāyib (garā'ib) (a) garibeler, şaşılacak şeyler: 199b
ġarb (a) batı
— dur: 67b
ġark ol - (a.t) batmak, boğulmak
— ur: 193b
ġāyet (a) son:
— i: 344b
ġāyib (gā'ib) ol - (a.t) ortadan yok olmak, yitmek
— ma: 119b
ġayrı (a) başka: 152a, 263b
ġażā it- (a.t) savaşmak: 164a
geç - geçmek
— düm: 382a
— elüm: 377a
— er: 49a, 49b, 248b, 297a, 321b, 325a, 385a
— miş: 247b
— üben: 21a
— üpdür: 238b
geçür - geçirmek
— miş: 123b
— mişler: 275b
— se: 212b
— ürler: 117b
gel - gelmek
gel 79a, 183a
— di: 70a
— dügi: 299b

— dük: 188b, 303b, 319a
— düm: 336a
— en: 363a, 384a
— ip: 130a
— icek: 125a
— incegez: 154a
— mez: 49b
— üben: 290b
— üñ: 235a, 361a
— ür: 205b, 287b, 343a, 346a, 349a
ger (f) eğer: 99b, 295a
gerçi (f) gerçi, her ne kadar: 168a, 172a
gerek gerek: 329a, 333b, 387a
— dür: 11b, 79b, 327b
— mez: 333b
— se: 271b
getür - getirmek
— memişler: 287a
— ürler: 247b
getüri bil - getirmek
— em 2b
gey iyi: 160b, 220b, 222a, 222b, 257b, 271b, 330b
gey pek: 257b, 271b, 330b
gibi gibi: 38b, 97a, 146b, 195a
— yim: 267b
gice gece: 15a, 57a, 111b, 152a, 191b, 195b, 222a
— ler: 105b, 226b
gine yine: 129b, 132b
giñ geniş: 177a
— dür: 272b
gir - girmek
— gir 215a
— di: 36b, 54a, 54b, 291a
— dük: 188a, 303a
— düm: 73a, 373b, 383a
— gil: 26a, 249a
— icek: 273a
— ince: 179b, 243a, 246a
— mege: 126a
— ürler: 348a
girçek gerçek
— ler: 365b
giri geri: 158b, 296b,
girü geri: 4b, 186b, 299b
giryān (f) ağlayan: 335b
git - gitmek
— di: 196b, 299a
— gil: 25b, 323b
— me: 379a
— megi: 193b
— mek: 194a, 217a
— miş: 108b, 291a
— (d) elüm: 183a
— (d) enleri: 47b
— (d) er: 136a, 345a
— (d) erler: 17a, 132b, 302b
— (d) eyin: 198b
— (d) ipdür: 46b
— (d) işde: 309a
— (d) üñ: 320b
— (d) üp: 234a
— (d) üpdür: 214a
gizle - gizlemek
— mişdüm: 316b
— ye: 359a
göç göçmek: 10a
göç: 10a
— di: 299a
— di: 299a
gök gökyüzü
— (g) e: 389b
gölge gölge: 232a
— si: 20b
gönder - göndermek
— gönder: 176a
— ür: 127b
gön (ü) 1 gönül
— i: 30,a 92b
— ine: 334b
— lerdeki: 268b
— üm: 78b (göñülüm), 387a (göñlüm)
— üme: 385b
— üñ: 323b
gönül - yönelmek
— dük: 184a, 312a
— düm: 5a
gör - görmek
gör : 27b, 58a, 210b, 286a, 370a
— di: 73a, 197b
— dügüm: 146b
— dügümi: 278a
— dük: 28a, 234b, 301a
— düm: 142b, 194b, 383a
— düñ: 315a, 315b
— ecek: 290a
— em: 186b
— en: 241b
— enüñ: 223b
— esi: 386b
— esin: 128b, 231b, 265b, 274a, 276b
— eyin: 390a

— gil: 31a
— icek: 30b, 76a
— icegez: 205b, 349b
— ince: 193a, 243b, 244b
— incek: 68b, 103b
— medüm: 240a
— meyince: 310b
— se: 245b
— üben: 300b, 304b
— üñ: 305b, 361a
— üp: 131b
— ür: 371a
— ürler: 348a
— ürsin: 47b, 282b
göre dur - görmek
— ur 380a
görin - görünmek
— e: 227b
— ür: 100b
göriş - görüşmek
— dük: 313b
görklü güzel: 3a
göster - göstermek:
göster: 130 b
götür - götürmek
göz göz: 191b
— dür: 30b
— inden: 360b
— ler: 387b
— üm: 73a
— ümden: 74b
— üñden: 84a
— üñi: 326a
göz dik - bir yere bir süre dikkatle bakmak
— se: 191b
gözet - gözetmek, göz önünde bulundurmak
— gil: 323a
güç güç, zor
— dür: 42b
güç güç, kuvvet
— (c) i: 79b
— (c) üm: 58b
— (c) üñ: 25b, 161a, 261b, 264b
— (c) üñüz: 319b
gümiş gümüş: 60b
— den: 34a, 58b, 97a
— dendür: 269b
gün gün: 66a, 69a, 70a, 124b, 299a, 300a
— de: 21b, 65b, 311b, 384b
— i: 378a, 378b
gün güneş: 116a, 159a
gün ṭoġışı gün doğuşu, doğu: 159a
— nda: 116a
gündüz gündüz: 111b, 191b, 194b
güneş güneş: 96b
günāh (f) günah
— ı: 7a, 330b
— ın: 331b
— larum: 6a
— lu: 177b
gürüh gürüh (f) sürü sürü: 349a
ḫaber (a) haber: 9b, 155b, 350b
ḫaber sor - (a. t) haber sormak
— alar: 350b
ḫaber vir - (a. t) haber vermek
— di: 155b
— ür: 9b
ḫabīb (a) sevgili, Hz. Muhammed
— ine: 343a, 353a
ḥacc (a) Ka'beyi ziyaret töreni
— a: 161a
— uñ: 314b
ḫacc it - (a.t.) Kâbe'yi ziyaret etmek:
— megüñ: 164a
— mekligüñ: 162a
ḫacer (a) taş: 75a, 101a
ḫacerü'l-esved (a) Kâbe'deki ünlü kara taş 101a
ḫācet (a) dilek, istek: 75a
ḫācet dile - (a.t) dilek dilemek
— yüp: 308a
ḫacı (a) hac ziyaretini yapmış olan: 210b, 356a
— lar ile: 381a
ḥadden aş – (a.t) sınırsız olmak, pek çok olmak aşkın olmak
— a 330b
— updur 6a
Ḫaḳ (k) (a) Tanrı: 71a, 79a, 165b, 167a, 324a, 334a, 353a, 357a, 359a
— a: 17b, 348b
— ka: 16b, 73b, 75b, 323b
— dan: 331a
— uñ: 51a, 183a, 305a, 361a
ḫaḳ (a) doğru, gerçek
— dur: 31a
— ınca: 316a
ḫaḳīr (a) değersiz, aşağı: 313a
— em: 336a
ḫalāyıḳ (a) yaratıklar, insanlar: 352a
— (ġ) uñ: 360b

— lar: 359b
Halîlu'llah (a) Tanrı'nın dostu, İbrahim Yalvaç: 235b, 236b, 237b, 238b, 251b
— a: 234a, 235a, 249b
ḥāl (a) durum
— in: 135a
ḥalḳa halka: 97a, 97b, 98a
ḥalvet (a) bir yapının içerlek tenha bölmesi
— ince: 9a
ḥamūr (a) hamur
— dan: 365b
Ḥamza (a) Hz. Muhammed'in amcası: 285a
ḥan han, bey:
— um: 78a
ḫan han: yolcuların kaldığı yer 307a
Ḥanbelî (a) İmam Ahmed bin Hanbel: 116a
Ḥanîfî (a) İmam-i a 'zam Ebū Hanife: 114a
ḥarām (a) dince yasak edilmiş olan: 83a
— dan: 327b
ḥarc ol - (a. t) harcanmak
— updur: 41b, 148b
Ḥarem (a) Mekke'de Ka'be ve yöresi, Medine'de Hz. Muhammed'in mezarının bulunduğu yer ve yöresi: 16a, 93a, 118a, 232a, 241a, 243a, 248a
— de: 278a, 387b
— den: 62b, 119a, 278b
— dür: 24a
— e: 73a, 242a, 383a
— üñ: 25a, 38a, 40a, 87a, 89b, 91a, 94a 93a 228a
ḫāṣ (a) seçkin: 36a, 284b, 351b
ḫaṣe'l-ḫāṣ (ḫāsu'l-ḫāṣ) (a) haslar hası, güzel: 257b, 271b
ḥasret (a) özlem, özleyiş:
— i: 350b
ḫāṣe (ḫāṣā) (a) "kesinlikle olmaz" anlamında belirteç: 180b
ḫaṭā (a) yanlış
— dur: 306b
ḫāṭır sor - (a. t) birisine "nasılsınız? iyi misiniz" demek
— ar: 314a
ḫatm it - (a. t) bitirmek, sona erdirmek
— (d) elüm 64a
ḫatun eş
— ı: 255a, 260a, 263a
ḫayālinden geç - kafasında canlandırmak
— ümden geçeridüñ: 385b
ḫaylî (a) oldukça: 289b
ḫayr (a) iyilik, yararlık
— ıla: 184a
ḫayrān ol - (a. t) şaşırmak, hayrete düşmek
— ur: 350b, 384a
Ḥayy (a) diri, Tanrı'nın sıfatı: 76b
ḫāżır ol — (a. t). hazır olmak
ol 119b
ḥażret (a) Tanrı için saygı sözcüğü: 355a
— e: 352b
— üñden: 2a
ḫażret (a) kat, huzur
— inde: 324a
hep hep, bütün: 129a, 227b
hele hele: 47a, 66a, 118a, 295a, 319a
hem (f) da, dahi: 54b, 96b, 102b, 139a, 140b, 153a, 160a, 163a, 171b, 173b, 184b, 186a, 194a 199b, 213a, 214a, 241a, 246a, 259a, 262a, 285a, 301a, 302a, 310a, 310b, 316b, 328a, 330a, 332a
hemān (f) tam olarak, öylece 100b
hemīşe (f) daima: 83a, 338b
her (f) her: 47b, 57a, 60a, 105a, 122b, 221b, 245b, 340a, 344a
hergiz (f) hiç, asla: 109b
heves (f) istek, arzu
— den: 377a
heybet al - (a. t) korku duymak
— ur: 202b
hezārān (f) binlerce: 73b
Ḫıżır Nebî (a) Hızır yalvaç: 374b
ḫıżmet (a) kulluk, kulluk etme
— üñde: 172a
Ḥicāz (a) Arap yarımadasında Mekke ile Medine' nin bulunduğu bölge: 350a
hicret it - (a. t) göçmek: 18a
hîç (f) hiç: 219b
ḥikāyet (a) hikâye, öykü: 181a
ḥikāyet eyle - (a. t) anlatmak
— : 315b
himmet eyle - (a. t) yardım eylemek
— ñ: 185a
ḥisāb viril - (a. t) hesap verilmek
— e : 352b
ḫō (f) da, de: 120b
ḫōd (f) kendi (krş ḫōẕ): 77b, 296b
ḫoca (f) hoca, efendi: 15b
— dur: 99b
ḫōn (ḫ^{v}ān) (f) sofra: 127b
— ında: 236b
ḫōş (f) gözel, iyi: 134a, 209b, 246b, 304b, 388a
ḫoşlıḳ (f. t.) hoşluk

— larıla: 187b
ḫōẕ (f) kendi: 322b, (krş. ḫōd) 325a, 325b
ḫūb (f) güzel: 106b
ḫuccāc (a) hacılar: 4b, 349a
Ḫudāvendā (f) ey Tanrı: 1a
Ḫudāyā (f) ey Tanrı: 8a
ḫūr (a) huri, cennet kızı: 370a
— lerin: 183b
ḫurmā (a) hurma: 291b
— lık: 294b
ḫuṣūṣā (a) özellikle, ayrıca: 126b
ḫuṭbe okı - (a. t) camilerde cuma ve bayram namazlarından sonra hatibin konuşması, halka öğüt vermesi
— urmış: 46a
ḫūy (f) âdet, alışkı: 388a
hüner (f) hüner: 48b
hüner-mend (f) hünerli: 48b
ḫürmet (a) saygı
— ine: 331a
— iyçün: 8a, 334a
ḫürmetlū hürmetli, saygıdeğer: 71b
Ḫüseyin (a) Ali'nin oğlu, Muhammed'in torunu 281b
— le: 281b
ırak uzak: 372b
— dur: 289b
ʿIraḳ (a) ülke
— ı: 309b
ırmak ırmak: 306a
ır - ayırmak, ayrılmak
— ımaz: 110b
— ubanı: 65a
ışmarla - ısmarlamak
— dum: 173a
ışrā öteye, öte yana: 50b
ıssı sıcak: 3b
— sına: 80b
ıvacuḳ ufacık: 87b
i ey (krş. iy): 15b, 74a, 76a, 164b, 193b, 210b, 301a, 320a, 321a 380a, 381a, 382b 383b 384b, 385b, 386b, 387b, 389b
i - imek: (cevher fiili)
— di: 55a, 55b, 74b, 194a
— düm: 385b
— düñ: 385a
— miş: 115b, 124a, 189a, 308b, 309a
— se: 25b, 31b. 81b
— sen: 82b, 216b
ʿibādeṭ (a) Tanrıya tapma:
— dür: 94b
İbl ī s (a) şeytan: 169b
ibn (a) oğul (krş. *ʿAffān*): 284a
İbrāhīm (a) İbrahim yalvaç: 107b
İbrāhīm (a) Hz. Muhammed'in oğlu: 283a
iç iç: 40a, 106?
— i: 87b, 106a 202a, 228a, 272b, 341b, 370b
— inde: 16a, 24b, 61a, 62a, 175b, 190b, 199b, 205b, 226b, 251b, 260b, 272a, 281a, 356a
— indedür: 45b, 210a
— ine: 307b
iç - içmek
279a
— elüm: 377b
— en: 109b
— erler: 229a
içerü içeri: 274a
içre içinde 52a, 118a, 124b, 232a, 243a, 248a, 280a, 297a
içün için: 165a, 322a
iḥrām (a) hacıların Kabe'yi tavaf ederken sarındıkları dikişsiz giysi: 72b
iḥṣā (a) sayma: 145b
uḥsān (a) bağış: 341a
iki iki: 27a, 32b, 39a, 57b, 61a, 70b, 97b, 98a, 104b, 105a, 139a, 140a, 140b, 155b, 196a, 224a, 242a, 247a, 254a, 367a
— dür: 140b, 152b, 210b, 248a
— si: 258a
— sinüñ: 248b, 258b
— şer: 219a
iki yüz iki yüz: 39a, 140a
iki yüz elli dokuz ikiyüz elli dokuz: 57b
il el, yabancı: 248b
il il, ülke: 110b
— lerine: 382a
ilāhī (a) Tanrım: 144a, 177a, 178a, 187a, 333a, 337a
iʿlām it - (a. t) bildirmek
— (d) elüm: 289b
ile ile: 19a, 32a, 72b,.84b, 124a, 137a, 161b, 166a, 166b, 183a, 184a, 185b, 187b, 209a, 231a, 239a, 311a, 311b, 312b, 313b, 333b, 338a, 339a, 361a, 381a, 382a
ilet - iletmek, götürmek
— sem: 58b
illā (a) ille, özellikle: 387b

imām (a) imam: 115a, 116a, 166b, 282a
— ı 140b
— lar: 117a
imāmet (a) imamlık: 349b
īmān (a) iman
— a: 125a
— ı: 31b
— un: 165b
imdi şimdi: 47a, 86a, 181a, 183a, 185a, 198a, 267a, 285a, 378a
in en, genişlik
— in: 88a
— ini: 39b, 147b
in - inmek
— er: 68a, 338b
— erler: 137a, 153b, 158b
ʿināyet (a) yardım: 341a
— i: 340a
incit - incitmek: 130a
— (d) ürsin: 166a
iñe yañu şaşkın (krş. yañu): 178b
iñen pek: 95a, 134a, 218b, 224b, 225a, 230a, 330b
inkār eyle - (a. t.) yadsımak
— rise 31b
ir - erişmek
— *dük*: 72a, 72b, 188b, 234a, 303a, 312b
— düm 383b
— e: 175a
— eler: 350a
— emez: 110a
— ince: 294b
— üp: 307b
irgür - erdirmek
irgür 174a
— di: 77a, (irgirdi)
iriş - erişmek
iriş 10a
— dük: 21b, 65b, 66a
— mez: 230b
irkek erkek
— (g) e: 325b
irte erte: 152a, 226b
— si: 312a
irte giceler sabahları akşamları: 226b
irte sabah: 226b
ʿİsā İsa yalvaç: 157a, 372a, 373a, 376a
İṣḥāḳ İshak yalvaç: 259a
İsmāʿīl İsmail yalvaç: 102b
iste - istemek
— r: 22b, 130a
— yü: 336a
— yüp: 360a
iş iş: 85b, 167b, 209b, 362a
— den: 83a, 97b
— dür: 207b
işāret (a) işaret: 102b
işāret eyle - (a. t.): işaret eylemek 131a
— r 131a
işāret it - (a. t.): işaret etmek
— dük 277a
işbu bu, işte bu 50a
işig eşik
işit; i: 99a 157b
— ine: 98b, 373a
işit - işitmek
— (d): 86a, 135a, 181a, 198a, 278a, 285b
— (d) en: 313a
— (d) enler: 46b, 182b
— (d) enüñ: 92b
— (d) icek: 181b, 198b
— (d) ür: 192b, 239a, 245a, 257a
— düm: 317a
— gil: 25a
işle - işlemek
— işle: 167b
— r : 7a
— ye: 353a
it - *etmek* et, *yapmak*: 27a, 48b, 169a. 187a, 298b
— di: 36b, 304b, 340b
— dük: 277b
— düm: 74a, 317b
— (d) ecek: 82a
— (d) elüm: 64a, 64b, 182a, 182b, 288b
— (d) emezler: 231a
— (d) er: 245b, 345a, 345b, 346b, 354b
— (d) erem: 5b
— (d) erler: 15b, 16b, 17b, 18a, 303a
— (d) erise: 81b
— (d) ersin: 165a, 165b
— (d) esin: 85a, 265a, 329a, 329b, 378a
— (d) eyim: 224a
— (d) eyin: 86b
— gil: 35b
— me: 171b, 178a
— mek: 164a
— mege: 209a
— megün: 164b
— mekligün: 162b
— mez: 35a
— miş: 108a, 206a, 208b
— sen: 95b

— sün: 314b
— (d) üben: 188a
— (d) üp: 216a, 293b, 329b, 350b, 360a
— (d) üpdür: 214b
işide gör işit: 20a
iy ey: 8a, 48b, 59b, 95a, 95b, 135a, 185a 136a, 218b, 254b, 269b, 283b, 289a, 334a
izzet it - (a. t) saygı göstermek:
— üp: 216a
ḳaba büyük (krş. kaba gölge): 232a
Kaʿbe (a) Müslümanlarca kutsal olan Mekke'deki ünlü yapı: 100a, 107a, 295a
— den: a8a, 290a
— dür: 71a, 94a
— nüñ: 76a, 104a, 113a, 120a
— ye: 66a, 69b
— yi: 68b
ḳabr (a) sin, mezar
— i: 376a, 376b
— ine: 259b
ḳabūl it - (a. t) kabul etmek
— sün: 314a
ḳabūl ol - (a. t) kabul olmak
— a: 324a
ḳaç - kaçmak: 327b
kaç 327
ḳaçan ne zaman ki: 73a, 302b
ḳadem (a) ayak: 368a
— e: 347a
— i: 213a, 363b, 367a
kāfir (a) Tanrı'nın varlığına ve birliğine inanmayan: 130a
— ler: 129b, 130b, 135b
ḳal - kalmak
— ıcak: 160b
— masın
— maya: 109b, 139b, 241b, 262b
— maz: 325a
— uñ: 184a
— ur: 85b, 326b
— urmış: 124b
ḳalḳ - kalkmak
— : 368b
— dı: 368a
— mış: 216a
— mışdı: 217b
ḳaldur - kaldırmak
— up: 12b
ḳamu hep, bütün: 72b, 93b, 229a, 253a, 270a, 302a, 351a, 364a
— nuñ: 52b
— sı: 201b, 207b
ḳan kan: 135b
— ı: 46b, 286b
ḳanı hani: 359b
ḳanādīl (a) kandiller
— ler: 91b
ḳanatlan - kanatlanmak
— up: 377a
ḳandīl (a) kandil
— i: 58a
ḳapu kapı: 159a, 208a, 218a, 242a, 247a, 249a
— da: 218a
— dan: 222a, 273a
— dur: 93b
— lar: 218a, 219a, 242b, 246a
— ların: 93a
— ña: 1b
— ñda: 171a, 335b
— ndan: 337a
— nuñ: 112a
— sı: 26a, 96b, 254b, 272b, 366a, 374a, 375b
— sın: 370a
— sına: 101a
— sınuñ: 107a
— ya: 103a, 114b
ḳar kar: 149b, 150b
kār (f) iş: 44b, 148b
ḳara kara: 12a, 28b, 100a, 132b, 171a, 175b
ḳarañu karanlık: 178a
ḳardaş kardeş: 74a, 320a
— ları: 53a
ḳarındaş kardeş: 121a
ḳarış karış
— dur: 207a
karşu karşı: 114b, 117a, 149a, 157b
— dur: 103a
— sına: 262a
— sınadur: 200b, 260a
— sında: 107a, 159a, 164a, 265a
karşuġı karşıki: 12a
karşula - karşılamak
— dı: 304a
ḳasr eyle - (a. t.) uzatmamak, kısa kesmek
eyle: 37b
ḳat kat: 40a, 89a, 124b
— dur: 200a
— ında: 324a
ḳaṭra (a) damla

— sı: 84b
kavış - kavuşmak
— dum: 382b
ḳavl (a) güçlü: 7b
ḳavil (ḳavl) (a) söz
— de: 344b
ḳaya kaya: 366b
— dur: 366a
ḳażā (a) olacağını Tanrı'nın ezelde takdir ettiği olay
— ya: 20a
ḳāżī (a) yargıç: 357a
kemer (f) kemer
— dur: 40a, 89a
— ler: 41a
— lerdür: 142b
— leri: 90a
kenār (f) kenar
— a: 91a
kendü kendi: 108b
kenīse (a) kilise: 372a
kerem (a) cömertlik, bağış
— inde: 341b
kerīm (a) cömert: 71b, 334a
— sin: 179a
kesb it - (a. t.) kazanmak
— idicek: 82a
ḳıble (a) Müslümanların namaz kılarken yöneldikleri Ka'be yönü
— den: 145a
— sin: 354b
— ye: 157b
— yedür: 367a
ḳıl - yapmak
— : 27a, 63b, 123a, 160b, 215a, 222b, 262b, 265a, 292b, 293a
— a: 350b
— asın: 180a, 180b
— dı: 29b, 71b, 73b, 340a
— duk: 277a, 300b
— dum: 75b
— gil: 3338b
— mayasın: 83b
— uban: 16a
— up: 274b
— ur: 116b, 156b, 343a, 344a, 346a
— urlar: 347a, 348b, 350a
— urimiş: 115b
— urmış: 114a, 114b
— ur: 294a
ḳırḳ kırk: 95b, 147b
— dur: 201b
ḳırḳ dört kırk dört: 93b
ḳış kış
— ı: 273b
ḳıyās it - (a. t.) oranlamak, karşılaştırmak
— 95b
— gil: 35b
ḳız kız
— ı: 309a
ḳızıl kızıl: 203a, 223a, 253a
ki (f) çünki, böylece: 1b, 2b, 10a, 10b, 20b, 29b, 40b, 41b, 42b, 49a, 49b, 60a, 64b, 68a, 77a, 83b, 84b, 88b, 101b, 102b, 117a, 130b, 138a, 140a, 152b, 162a, 164b, 196b, 167b, 182a, 187b, 197a, 233a, 244a, 245b, 250a, 268a, 279a, 284b, 297b, 305b, 311b, 323b, 328b, 330a, 336a, 337b, 372a
ki ki: 20a, 53a, 77a, 97a, 101a, 106b, 113b, 122b, 165a, 167b, 175a, 188b, 211b, 213b, 221b, 224a, 265b, 279b, 296a, 303b, 312b, 315a, 315b, 324a, 353b, 378b, 381b
kilid (yun.) kilit: 98a
kim ki: 11b, 22b, 100b, 180b, 280a, 294a, 318a, 339a, 359b, 360b, 366b, 382b, 383a
kim kim: 31b, 122b, 344a
kimi kimisi, bazısı: 60b, 315a, 315b, 318b
kimesne kimse
— ye: 35a
kireç kireç: 96a, 229a
— den: 190a
kişi kişi: 42b, 44b, 60a, 139b, 202b, 212b, 237a, 245b, 307a, 362a
— de: 109b, 241b
— nün: 30a
— ye: 325a, 327a
Ko - koymak, bırakmak
— mış: 155a
— mazlar: 126a
kolay kolay: 187a
koldaş yardımcı: 179b
koy - koymak
— uban: 379a
— up: 136a
kon - konaklamak
— duk: 307b
kop - kopmak
— dı: 368a
kopa gel - kopmak
— ür: 205b

koşan - katışmak, karışmak
— duk: 381a
kömür kömür
— den: 208b, 365a
köpri köprü
— si: 375a
köy köy
— ine: 309b
Ḳubaysar (a) Mekke'de bir dağ: 121a, 133a
ḳubbe (a) kubbe: 107b, 111a, 159b, 160a, 202a, 280a, 249b, 362b
— de: 221a, 224a
— dür: 110a, 119b
— nüñ: 141a, 200a, 281a
— si: 369a
— yi: 383a
kubbet (a) kubbe
i: 160a
Ḳubbetü'l-islām (a) Peygamber'in amcası Hamzanın türbesinin bulunduğu yere verilen ad: 288a
ḳuca git - kucaklamak
— (d) elüm: 183b
ḳuca kuca kucaklaşarak: 313b
ḳucuş - kucaklaşmak
— mışlar: 56b
Ḳuds (a) Kudüs: 143a (Kudüs), 189a, 197b, 229a, 239b, 331a, 355b, 356b, 357b, 358b, 359b, 360b, 361b, 362b, 363b, 364b, 365b, 366a, 366b, 367b, 368b, 369b, 270b, 371b, 372b, 373b, 374b, 375b, 376b, 377b, 378b, 379a, 379b, 380b, 381b, 382b, 383b, 384b, 385a, 385b, 386b 387b, 388b, 389b
— de: 143a, 344a, 351a, 384a
— den: 234a, 350b
— dür: 356a, 357a
— e: 183a, 188b, 363a, 384a
— i: 194b, 321a, 231b, 379a
— ini: 359a, 361a, 371a
— üñ: 366a,
ḳul kul: 99b, 330a
— lar: 7a
— larına: 79a, 342b
— laruñ: 177b
— laruña: 187a
— uña: 180b
ḳulaḳ kulak: 50a
ḳumāş kumaş: 322a
ḳum kum
— dur: 87b
— larda: 3b
ḳurbān (a) kurban: 236a
kurul - kurulmak
— a: 352a
ḳuṣūr (a) kusur
— um: 172a
ḳurşun kurşun: 141a, 258a
— dur: 45a
ḳurtul - kurtulmak
— dı: 53b
ḳuvvet (a) güç: 4a
ḳuyı kuyu: 388a
— lardur: 228a
— dan: 54a (kuyu)
— ya: 53b (kuyu)
küffār (a) kafirler: 136a
— a: 125b
küllī (a) hep, tüm: 40b, 41a, 56b, 377a
— si: 121b
kürsī (a) kürsü: 224a
latīf (a) hoş, güzel: 133a
līki (līk) (a) lâkin: 4a
līḳa (a) Yakub'un karısı: 263a
luṭf (a) iyilik: 353a
maġara mağara: 122a, 124b
— sı: 369b
maḫfiyyet (a) gizlilik
— i: 353b
maḥrūm it - (a. t.) yoksun etmek
— me 171a
maḥrūm ol - (a. t.) yoksun olmak
— mayınız 377b
maḥşer (a) ölülerin öbür dünyada toplanacağı yer: 145a, 378b
maḳām (a) ermiş kişilerle din büyüklerinin kaldıkları ya da görüldükleri yerde adarına yapılan yapı
— ı: 107b, 123a, 238a, 374b
— durur: 361b
maḳsūd (a) istek, erek
— larına: 350
— uma: 78a, 174a, 383b
māl (a) mal, varlık : 333b
— uñ: 165a
Mālik (a) İmam Malik: 115a, 156b, 282a
Mālikī (a) İmam Malik mezhebinden olan
— ler: 346a
maşrıḳ (a) doğu: 67b
mazhār ol - (a. t.) erişmek
— mışam: 169a

medḥ (a) övgü, övme: 378a
— i: 316a
Medīne (a) Medine: 10a, 17a, 22a, 29a, 295a, 297a
— de: 18b
— ye: 15b, 21b
medrese (a) eskiden öğretim yapılan yer: 225a
meftūn ol- (a. t.) tutulmak, gönlünü kaptırmak
— ma: 270b
meger (f) meğer: 133b
Mekke (a) Mekke: 64b, 67a
— den: 21a, 343a
— ye: 65b
mekr (a) hile, düzen
— ine: 54b
melek (a) melek
— lerini: 176a
menāre (a) minare: 43a, 61a, 91a, 226a
menber (a) minber: 259b
— i: 44a, 103a
mercān (a) mercan: 84b
mercimek mercimek: 237a
merhem (a) merhem: 163b, 263b
mermer (yun) mermer: 149b, 150b, 202a, 203a, 367b
— den: 223a
Meryem (a) Meryem Ana: 376a
mescid (a) cami: 145a, 225a, 248a, 251a, 292a
— de: 57a
— inüñ: 156a
— ler: 305b
— üñ: 140b, 153b, 232a
metāᶜ (a) mal, eşya
— ın: 85a
meydān (a) alan: 82b
Mışırlu Mısırlı: 300a
— yıla: 69a
Mışr Mısır
— a: 55a
midḥat (a) övme
— i: 354b
mīḥ (f) çivi: 34a
mihrāb (a) camilerde imamın namaz kıldırırken önünde durduğu Kaʿbe yönüne yapılmış girintili
— yer 116b, 148a
— a: 224b
— ı: 112b, 274a
— lar: 113b
— uñ: 148a
mīl (a) mil, uzunluk ölçüsü: 104b, 105a
— iñ: 106a
milk (a) taşınmaz mal: 333b
mināre (a) minare (krş. menāre) 349a
— ye 349a
miʿrāc (a) Hz. Muhanmedin göğe çıkması
— a: 154a, 214a
— ı: 356a
misāl (a) benzer: 358b
miskīn (a) uyuşuk, aciz, zavallı: 330a, 354a
— ler: 356a
— lik ile: 361a
muʿcizāt (a) mucizeler
— ile: 209a
— uñ: 130b
muḥabbet (a) sevgi: 317b
Muḥammed (a) yalvaç Muhammed Mustafa: 8a, 154a, 298a
— e: 356b
Muḥyiddin (a) Özel ad (kimliği saptanamadı)
— i: 379b
mūnis (a) uysal: 320b
Mūsā (a) yalvaç Musa: 371a
muṣannif (a) düzenleyici, donatıcı
— ler: 220b
muṣḥaf (a) Kuran: 139a
Muṣṭafā (a) yalvaç Muhammed Mustafa
— nuñ: 356a
muṭīʿ (a) itaat edici, boyun eğen: 138b
mübārek (a) kutlu, uğurlu: 108a, 189a, 234b, 301?, 340b, 368b, 380b, 381b, 382b, 383b, 384b, 385b, 386b, 387b, 388b, 389b.
— dedür: 362b, 363b, 364b, 365b, 366b, 367b, 368b, 369b, 370b, 371b, 372b, 373b, 374b, 375b, 376b, 377b, 378b, 379b, 388b
mücevvef (a) oyulmuş
— dür: 153a
mü'ezzin (a) ezan okuyan: 149a, 226b
— ler: 43b, 92a, 111a, 345a
mühr (a) mühür: 355b
müʿmin (a) inanan, müslüman
— ler: 345a
münācāt (a) Tanrıya yalvarma: 173b
— lar: 389b
münaḳḳaş (a) nakışlı, nakışla bezenmiş
— dur: 146a, 192a
Münkīr (a) Mezarda ölüleri sorguya çeken iki melekten biri (krş. Nekīr)
— i: 176b
mürde (f) ölmüş, ölü

— dür: 362a
müretteb (a) tertiplenmiş, düzenli: 192a
müsülmān (a) müslüman: 20a
müşebbek (a) kafes biçiminde, kafesli
— dür: 207b
müşerref (a) şerefli: 380b
müzd (f) karşılık: 375a
müzehheb (a) altınla süslenmiş: 192b
müzeyyen (a) bezenmiş, süslü
— dür: 146a, 192a
nāḳış (a) eksik, insanlık bilmeyen: 362r
namāz (f) namaz
— ı: 16a
— ın: 84a
namāz düz - (a.t) namaz kılmak
düz: 84a
namāz kıl - (a.t) namaz kılmak
kıl: 27a, 123a, 215a, 292b
— uban: 16a
— ur: 116b, 156b, 344a
— ur imiş: 115b
— up: 274b
namāz kılın - (a.t) namaz kılınmak
— ur 293b
nār (f) nur: 210a, 365a
nasīb (a) kısmet: 66b, 160b, 184b, 231b, 340a
nasīb it - (a.t) kısmet itmek
— di 340a
nasīb ol - kısmet olmak
— a 66b,231b
— up 160b
naẓar kıl - (a. t) bakmak
kıl: 160b, 222b
naẓargāh (a. f) bakılan, seyredilen yer
— ı: 355b, 358a
naẓm (a) nazım, manzume
— ı: 64a
ne ne: 22b, 118a, 315a
ne hangi, nasıl, ne kadar: 30b, 148b, 355b, 361b, 380b
ne...ne ne ... ne: 120b, 208b, 240b, 325b, 365a
nebī (a) yalvaç: 262a, 374b
— dür: 251b
Nebī (a) Hz. Muhammed
— dür: 209a
— ye: 102b
— yile: 217a
Nebiyyü'l-mükerrem (a) keremli kılınmış, saygıdeğer yalvaç, Hz. Muhammed
— e: 347b
nedem (a) pişmanlık
— e: 347a
Nekīr (a) ölüleri mezarda sorguya çeken iki melekten biri (krş. Münkīr)
— i: 176b
nerdübān (f) merdiven
— dan: 153b
— ı: 243b
— lar: 244b
nesne nesne, şey
— müz: 144b
neydügin ne idiğini, ne olduğunu: 77b, 174b
niçe nice, ne kadar: 23b, 41b, 69b, 85a, 124b, 239b, 247b,
— ler: 143b
niçe nasıl: 138a, 224b, 271b
niʿmet (a) yenecek içilecek şey
— den: 129a
— i: 342b
— lerine: 307a
nişān (f) belirti, işaret
— ı: 34b, 142a, 371b, 374a
niyāz (f) Tanrıya yalvarma: 75b
— ı: 16b
niyyet dut - (a. t.) niyet etmek
— mışan: 1b
niyyet eyle-(a. t.) niyet eylemek: 161a, 318b
— eyle: 165a
— r; 318b
nola nola, ne ola: 80b, 81b
nūr (a) ışık, parlaklık: 52b, 263a, 287b, 300b, 320b, 385a
— a: 255b
— dandur: 268b
— ını: 27b
— lar: 56b
— lara: 103b
o o: 15a, 24a, 52a, 53a, 106a, 107a, 107b, 111a, 120a, 120b, 121b, 122a, 125b, 128a, 129a, 131b, 135b, 137b, 141a, 146a, 153a, 176b, 250a, 273a, 281a, 288a, 291b, 318a, 362b
— dur: 160a
od ateş
— ından: 80a
oġul erkek evlat
— ı durur: 284b
oḳ ok: 230b,
oḳ atımı okun erişebileceği mesafe 364a
oḳu - okumak
— r: 92a
— rlardı: 317a
— rmış: 46b

oḳun - okunmak
— dukça: 329a
ol o: 109a, 115b, 117a, 121a, 133b, 144a, 156a, 212a, 215a, 216a, 230b, 239b, 241a, 263b, 284b, 289a, 289b, 311b, 240a, 342a, 347b, 349b, 353b, 354b, 367b
ol - olmak
— ol: 119b
— a: 2a, 20b, 66b, 79b, 184b, 213b, 231b, 240b, 279b, 324a, 324b, 352b, 360b
— anlara: 389a
— asız: 154b
— avuz: 175b
— dı: 78b
— dur: 284b
— durur: 180a
— ıcak: 320b
— ınca: 105b
— ısar: 33a
— ma: 119b, 270b
— maġiçün: 80a
— maya: 145b
— mayavuz: 178b, 337b
— maz: 309b
— mışam: 169a
— mışdur: 351b
— mış idi: 55a
— sun: 1a, 4a, 295a
— uban: 318b, 381a
— up: 6b, 138b, 160b, 286b
— ur: 7a, 7b, 30a, 84b, 103b, 124a, 143a, 244b, 322b, 343b, 344a, 346b, 349b, 357a, 384a, 384b
— ursa: 138a, 322b
— ursan: 22b
oluḳ oluk
— (ġ) a: 114a
— (ġ) uñ: 102a
on on: 21b, 152b, 205a, 207a, 226a, 270a, 341b, 344b, 367a
— dur: 90b
on altı on altı: 205a
on biñ on bin: 344b
on biş on beş: 207a
on iki on iki: 367a
on sekiz biñ on sekiz bin: 341b
on üç on üç: 270a
oracuḳ oracık, orası
— dur: 34b
orada orada: 127b, 275b
orta orta: 24a, 71a, 94a
— dağı: 204a
— sıdur: 203b
— sı durur: 242a
ʿOṣmān (a) üçüncü halife Osman: 8b, 284b
oş işte 134b, 162b, 171a, 173b, 278a, 335a
oşda işte 82b
— dur 59b
ot ateş
— dan: 208b
— (d) ından: 80a, 143b
otur - oturmak: 194b
— otur 194b
— dum: 196a
— urlar: 137b
oṭuz otuz: 65b, 104b, 269a
oṭuz biş otuz beş: 65b, 269a
oṭuz iki otuz iki: 104b
ölç - ölçmek
— düm: 39a, 147a
öl - ölmek
— evüz: 175a
— üp: 47b
— ürisem: 5a
ʿÖmer (a) ikinci halife Ömer: 8b, 32a, 125a
ʿömür (ʿömr) (a) ömür
— den: 247b
öñ ön
— i: 366a
— inde: 342b
— indedür: 213a
örtü örtü
— si: 252b, 271b
öylen öğleyin: 70a
öz öz, kendi
— üm: 73b, 75b
— üñi: 83a
pāre (f) parça
— si: 369a
pāẕişāh (f) padişah: 354b
— um: 345b
penāh (f) sığınılacak yer
— ı: 177b
pençere pencere
— de 201a
— ler: 201b
pend (f) öğüt: 48a
penhānī (f) gizlilik (metinde gizli anlamında): 360b
pes (f) sonra: 65a
peyamber (f) ıeygamber, yalvaç: 259a

peyġamber (f) yalvaç: 123a, 206a, 266a
— ler 236a
— üü 363b
pīr (f) yaşlı, ihtiyar
— ler 155b
Rabiᶜa (a) İshak yalvacın karısı: 260a, 376b
Raḥmān (a) herkese merhamet eden Tanrı
— durur: 342b
raḥmet (a) yarlıgama: a, 168b, 374a, 389a
— i: 305a. 341b
— ile: 166b
— ini: 297b
— üñde: 172b
— üñden: 337b
— üñi: 179b
zaḥmet eyle -raḥmet eylemek yazlıgamak eyle 332b
raḥmet iste -raḥmet istemet
— yü 336a
rahmet it - raḥmet etmek, yarlıgamak
— (d) erise 81a
rahmet kıl - raḥmet etmet, yarlıgamak
— asın 180a
rekᶜat (a)namazda ayakta durmak, ayakta iken eğilmek ve iki kez secdeye varmakdan oluşan namaz kılma birimi: 27a
resme (resm) (a) âdet, usul, tarz (krş bu resme): 117b, 219b
Resūl (a) Tanrı elçisi Muhammed: 11a, 45a, 123b, 214a, 290b
— i: 250b
— üñ: 27b, 31a, 44a, 134b, 135a, 213a, 215b, 283b, 334a
Resūlu'llah (a) Tanrının elçisi, Muhammed: 9a, 14b, 46a, 163a
— a: 26b, 37a
— ı: 28a
rıżā (a) hoşnutluk
— sını: 323a
rızḳ (a) Tanrının her insana ve canlıya bağışladığı güülük yiyecek
— umızı: 380a
Rūm Anadolu: 307b, 382a
Rūm Anadolu'da oturan: 311b
rūzī kıl - (f.t) kısmet etmek
— dı 29b
rükn (a) direk: 115a
saᶜādet (a) mutluluk
— dür: 295b
sāᶜat (a) saat
— ça: 49b
ṣābit (a) saptanmış, tesbit edilmiş: 351b
ṣabr (a) sabır: 19a
ṣabr it- (a. t.) sabretmek
— (d) e gör: 20a
saç - saçmak
saç : 326b
— ar: 297b, 385a
ṣaf ṣaf (a) dizi dizi, sıra sıra: 343b
ṣaġ sağ: 4b, 44a, 156a, 386a
ṣaġlıḳ sağlık: 2a, 320a
— (ğ) ıla: 186b, 319a
ṣaġış sayı
— da: 90b
— ı: 42a
ṣahābe (a) Muhammed'in zamanında yaşayıp, onunla sohbet edenler ve onun yanını tutanlar: 336a, 384b
sāhib-kerem (a) iyilik ve bağış sahibi
— dür: 24b
Ṣaḫre (a) Kudüs'te kutsal bir kaya: 171a, 199a 203b, 212a, 348a, 362b, 369a
— de 346b
— nüñ 215a, 216b, 364a
Ṣaḫret (krş. Ṣaḫre)
— i: 349b
saḳın - sakınmak: 161b
saḳla - saklamak: 144a
— r lar: 346b
ṣalavāt getir - (a.t.) Hz. Muhammede dua
— etmek: 348b
ṣalā (a) minareden cuma namazına çağırma: 345a
ṣalāt (a) namaz
— ı: 345b
san - sanmak
— asın: 211b, 252b, 256b
— ma: 381b
— ursın: 85b
sanki sanki: 149b, 150b
ṣanᶜat (a) sanat: 148b
saña sana: 20b, 48a, 86a, 162b, 173a, 198a, 277b, 288b, 327b, 333a, 382b
Sāre (a) İbrahim yalvacın karısı: 255b
ṣarp sarp
— dur: 67a
ṣavm (a) oruç: 345b
say - say
— dum: 93a, 221b, 243b
— maz: 42b
sāyil (sā'il) (a) dileyici, isteyici
— em: 171a

sāyvān (sāye-bān) (f) gölgelik: 20b, 35a, 361b, 384a
secdet kıl - (a.t.) secde etmek
— i: 348b
seçil - seçilmek
— ür: 311b
segirt - seğirtmek, koşmak
— (d) üben: 74a
sekiz sekiz: 200a, 341b, 375b
— inci: 70a
selām (a) selâm: 26b, 249b
selāmet (a) esenlik: 4b, 196b
Selvān (a) Kudüs'te bir çeşme (krş .'Ayn-ı Selvān)
— dan: 377b
sendire - sendelemek, sarsılmak
— yrek (yerek) 385b
ṣıfat (a) nitelik
— larını: 86b
sıgın - sığınmak
— dum: 333a
ṣırāṭ (a) cennete gitmek için cehennemde kurulacak olan kıldan ince kılıçtan keskin köprü: 352a, 374b, 375a
— uñ: 142a
sırma sırma: 257a
— yıla: 253b
sen sen: 35b, 37b, 47a, 49a, 50a, 51b, 64b, 128b, 187a, 216b, 231b, 261b, 264b, 273a, 276b, 278b, 292b, 293a, 298b, 315b, 328a, 378a,
— de: 262b
— den: 4a, 174b
— i: 49a, 333b, 390a
— sin: 177b
— üñ: 3a
sermāye (a) sermaye, anamal: 320a
ṣevāb (a) Tanrıyı hoşnud eden iş ve davranış
— ı: 162a, 164a, 165b
sevgü sevgi
— sini: 326b
sevi sevgi
— üñe: 3b
sev - sevmek
— di: 193a, 197b
— mezdi: 353b
sevin - sevinmek
— di: 78b
— e: 11b, 167b
— üben: 29a
— üp: 244b
— üñ: 92b, 101b
sevinış - karşılıklı sevinmek
— üben (sevniş -): 313b
sil - silmek: 98b, 293b
sil: 98b, 293b
silsile (a) yanyana dizilmiş, sıra sıra olan: 160a
sin mezar: 175b, 266b
— de: 263b
— ümüz: 178a
— ümüzi: 177a
siz siz: 66b, 184b, 319b
— i: 186b
— lerden: 122b
ṣofra (a) sofra
— nuñ: 128a
ṣol sol: 112a, 157a
ṣoñra sonra: 64b
ṣoñuçı sonu: 55a
ṣor - sormak
— alar: 350b
— dı: 315a
— gıl: 160a
ṣoyla - aslını araştırmak
— r: 14b
söyle - söylemek
— di: 366b
— mişdür: 12b
— r: 14a
— sün: 354a
söyleş - söyleşmek, konuşmak
— üp: 359b
söz söz: 106b, 379a
— de: 50b
— e: 339a
— i: 50a, 163a
— i dür: 106a
— i durur: 163b
— ler: 136b
— üñi: 298b
ṣu su
— dan: 229a
— lar: 358a
— ları: 126b
— lardur: 228b
— yı: 388b
— yından: 279a
— yını: 110b
ṣubḥ (a) sabah: 105b, 117b, 123b, 275b
ṣuç suç
— un: 355a
ṣuçla - suçlamak
— ya: 353b

sulṭān (a) sultan: 55a
— durur: 341a
ṣunᶜ (a) sanat
— ından: 189b
ṣunu vir - sunmak
— düm: 317a
Sübḥān (a) Tanrı
— durur: 342a
Süleymān Süleyman yalvaç: 345a, 355b
— uñ: 369a
sünnet (a) Muhammed'in yaptığı ve yapılmasını uygun gördüğü işler: 161b
sür - sürmek
— : 213b
— dük: 28b, 301b
— düm: 75a, 373b
— elüm: 235b
— em: 3a
— esin: 274b
— ür: 347a 349b
— ürler: 348b
sür - geçirmek, yapa durmak
— enler: 185b
sürur (a) sevinç: 268b
ṣād eyle - (f.t.) sevindirmek
— gil 338a
ṣād it - (f.t.) sevindirmek
— (d) elüm 82b
— (d) esin 265a, 329b
ṣād ol - (f,t.) sevindirmek
— ur 30a, 244b
— dı 78b
Ṣāfiᶜī (a) İmam Şafiî: 114b
Ṣām Şam: 304a, 309b, 382a
— a: 303b
— ı: 123b, 275b
ṣām (f) akşam
— lar: 117b
Ṣāmlu Şamlı: 70a
ṣar kent: 227b, 289b
— a: 126a, 287a
— dur: 22a, 40b, 89b
sāẓılık (f. t.) sevinç: 304b
şefāᶜatçi (a. t.) kulun suçunu bağışlatıcı: 33a
şehīd (a) şehit: 286b
şehr (a) şehir, kent
— dür: 118b (şehir), 190a
— e: 137a, 294a
— i: 22a
— ine: 291a
— ini: 197b
— inüñ: 67a, 239b, 388a
— üñ: 23b, 24a, 63a, 68a, 71a, 241a, 306a
şekker (f) şeker
— ler: 38b
şemᶜdān (f) mumluk, şamdan: 254a
şerh it - (a.t.) açıklamalı, anlatmak
— (d) eyin 86b
şerh eyle - (a.t.) açıklamak anlatmak
— sün 354a
şerīf (a) şerefli: 195a, 349b
şevḳ (a) aşırı istek ve arzunun yarattığı sevinç, neşe
— ı: 317b
şey li'llah (şey'en li'llah) (a) Allah rızası için istenen az bir şey: 235b, 236b, 237b
şifā eyle - (a. t.) hastalıktan iyileştirmek: 334b
şifā bul - (a. t.) hastalıktan iyileşmek
— ur: 237b
şimdi şimdi: 277b
şol şu, o: 149b, 150b, 383a, 387a
şöyle şöyle: 85b, 112b, 155a
şu şu: 12a
şükr it - (a.t.) Tanrıya minnettarlık bildirmek
— eren 5b
— erler 302a, 17b
şükr ḳıl - (a.t.) şükretmek
— dı 73b
— duk 300b
şükür (*şükr*) (a) Tanrı'ya minnettarlık bildirme: 1a 340a, 382b, 383b
tā (f) dek, değin: 243a, 353b
ṭāᶜat (a) Tanrı'nın emirlerini yerine getirme, ibadet: 296a
ṭaġ dağ: 120a, 121b
— da: 120b, 121b
— ı: 133a, 200b, 286a
— ı: 121a
— uñ: 122a
taḫt (f) hükümdarın oturduğu koltuk
— ı: 149a
ṭaleb (a) istek
— üm: 77b, 174b
ṭamu cehennem: 80a, 351a, 387a
ṭanuḳluḳ tanıklık
— (ġ) a: 167a
tañrı Tanrı: 45b, 182b, 251b, 323b
— nuñ: 250a
ṭapu huzur

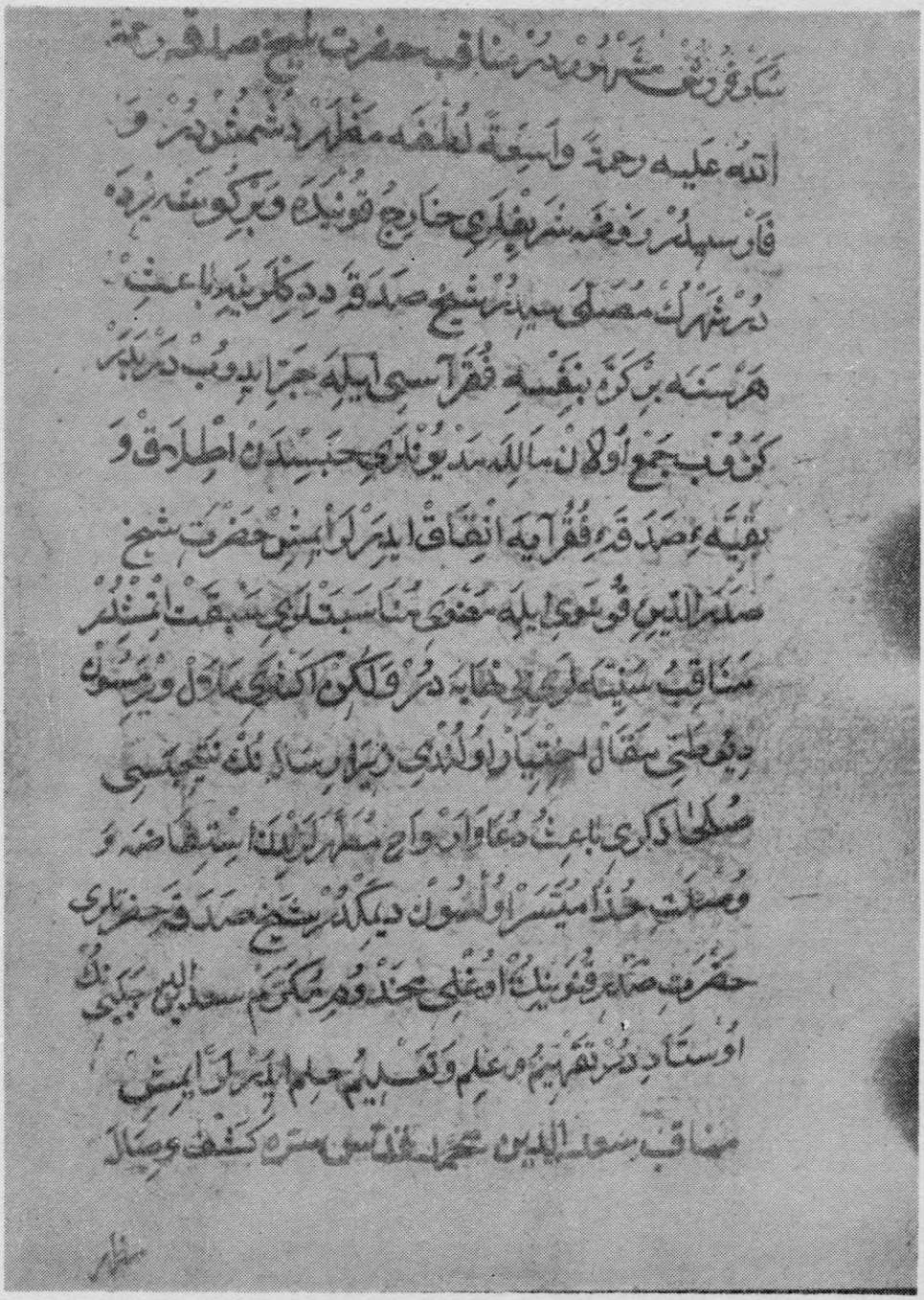
— ña: 1a, 5a
— ñda: 171b
ṭar dar: 272b
ṭarābuzun (yun.) tırabzan, merdiven parmaklığı
— dur: 206a
ṭarıl - darılmak, uzaklaşmak
— ur: 131b
ṭaş taş (krş. daş) 12a, 121b, 214b, 216a, 218a, 239a, 365a
— a: 368a
— da: 108a
— dur: 96a
— ı: 212a, 362b, 369a
ṭaş dış: 40b
— ı: 202b, 370b
ṭaş - taşmak
— updur: 6b
ṭaşra dışarı: 62b, 89b
— dağını: 278b
Tat İranlı: 311b
ṭavāf (a) hac töreninde Kaʿbe'nin etrafını dolaşma: 106a
tavāf it - (a.t.) hac töreninde Kaʿbenin etrafını dolaşmak
— elüm 74
tebārek (a) "Hak tebāreke ve taʿālā" anlamında, Tanrı yerine: 189b
teferrüc it- (a.t.) gezinmek
— mege: 209b
temām (a) bütün, eksiksiz: 201b
— ı: 14a
temām it - (a.t.) bitirmek, sona erdirmek: 299b
it: 299b
temām ol (a.t.) bitmek: 346b
— ur 346b
temāmet (a) tamam olarak, tüm: 93a, 191a, 196a, 294b
ten (f) gövde, vücut
— üñi: 166a
terāzū (f) terazi, tartı: 222b, 352a
— sı: 375a
terk it (.t.) bırakmak
— di: 36b,
— (d) ersin 165a
terk eyle- (a. a) terk eylemek
— me 161b
tevbe kıl - (.t.) tövbe etmek
— urlar : 347a
tevfīḳ (a) Tanrının yardımı
— iyile: 51a
tevfik vir (a.t.)- Tanrı yardım etmek 337a
tīz (f) tez: 49b, 319b
— çek: 321b
ticāret (a) ticaret, alış-veriş: 322b
toġ - doğmak
— updur: 133b
toġış doğuş (krş. gün): 159a
— ınadur: 96b
toḫum (toḫum) (f) tohum, bider
— ların: 168b
ṭoḳ tok: 5b
ṭoḳun - dokunmak
— mış: 253a
ṭoḳsan ṭoḳuz doksan dokuz: 305a
toḳuz dokuz
— dur: 57b
ṭol - dolmak
— ar: 228b
— updur: 32b, 291b
ṭolayı dolayı, etrafı: 40b, 104b, 113b, 370b
— sı: 118b
ṭolu dolu: 89b, 341b, 370n
ṭoprāḳ toprak: 121b, 175b, 240b, 381a
ṭoy - doymak
— ar: 307a
— arlar: 129a
— ururs ın: 166b
tuḥfe (a): hediye olacak nitelikte, güzel yapılmış (tuhfe iş) 97b, 207b
Ṭūr Tur dağı: 200b
— a: 371a
ṭur - durmak
— ayın: 195a
— duḳ: 69a, 300a, 312a
— ur: 41a
ṭurunc (f) turunç: 230a
ṭut - tutmak (krş. dut-)
— ısar: 33b
ṭūtī (a) papağan, dudu kuşu
— ler: 38b
ṭuy - duymak:
— arlar 129b
türbe (a) mezar üzerine yapılmış yapı: 52a, 251a, 267a, 283a
— de: 270a, 282a
— ler: 272a
— nüñ: 271a
— si: 264a, 285b
— sinde: 52b
— sine: 235b

— sinüñ: 45a
— ye: 28b
— yi: 301a
uç uç
— (c)a: 152b, 230b, 294b
— dan: 152b
— (c) ına: 68a, 306a
— (c) ında: 63a, 254a
— (c) ından: 230b
uç - uçmak
— alum: 377a
— ar: 385b
uçın - uçmak (beniz)
— a: 68b
uçmak cennet: 375b, 368a
Uhud Medine yakınında bir dağ: 286a
ulu büyük: 22a, 110a, 120a, 122a, 190a, 192a, 292a
um - ummak
— ar: 331a
unut - unutmak
— dum: 193a
— duk: 69b
— (d) ur: 52b
uşlu akıllı: 59b, 269b
uṣūl (a) düzen
— i: 250b
uzan - uzanmak
— ur: 379a
uzat - uzatmak
— ma: 37b, 379a
uzun uzunluk
— ı: 87a
— unı: 39a, 147a
üç üç: 39b, 42a, 87a, 89a, 218a, 221a, 270a, 300a
— dür: 42a
— er: 142b
— er - durur: 246a
ümīd (f) umut
— üm: 172a, 180a (ümīẕ)
ümmet (a) Muhammed'e inanan topluluk: 154b, 356b
— i: 33b
— ine: 33a
— iseñ: 216b
üstāẕ (f) üṣtad, usta: 44b
üst üst
— i: 45a, 110a, 122a, 141a, 251a, 258a
— inde: 139a, 150a, 151a
— indeki: 247a
— ine: 227b, 252b, 256b
üşen - üşenmek
— dük: 381b
— me: 264b, 280b
üş - üşüşmek
— er imiş: 308b
üzerinde üzerinde: 250b
üzerinden üzerinden: 238b
üzerine üzerine: 247b
üzre üzerinde, üzerine: 61a, 90a, 111a, 159b, 214b
vaᶜde ir - (a.t.) ömrün sonu gelmek, eceli yetmek
— e 175a
vaḳt (a) vakit, zaman: 119b
— ın: 175a
var var: 35b, 44a, 61a, 80b, 97a, 97b, 102a, 112b, 139a, 142a, 148a, 218a, 220a, 226a, 249a, 254a, 264a, 270a, 272a, 273b, 280a, 283a, 355a, 374a, 388a
— dur: 22b, 118a, 119b, 120b, 134a, 149a, 150a, 211a, 222b, 224a, 373a
— durur: 199b
var - varmak: 80b, 98b, 210b, 262b, 264b, 280b, 370a
var:
— a: 122b
— am: 1b, 186a, 187b
— alum: 235a
— ası: 387a
— asız: 66b, 184b
— asun: 277b
— ayım: 390a
— dı: 13a
— ıcaġaz: 128b, 276b, 280b
— ıcaḳ: 63b, 292b
— ınca: 194a, 294a
— ma ḡıl: 322a
— maya: 362a
— mayınca: 310a
— uban: 18b, 277a
— uñ: 321a
— up: 11b, 212b, 301b
— ursın: 167a
varı bepsi, tümü 253b
vaṣf (a) nitelik
— ın: 86a, 198a
— ını: 25a, 38a
vaṣf it - (a.t.) anlatmak
— (d) eyin 225b
— (d) emezler 231a
vaṭan (a) oturulan yer, yurt: 188a
vaᶜẓ (a) dinle ilgili öğüt: 48a

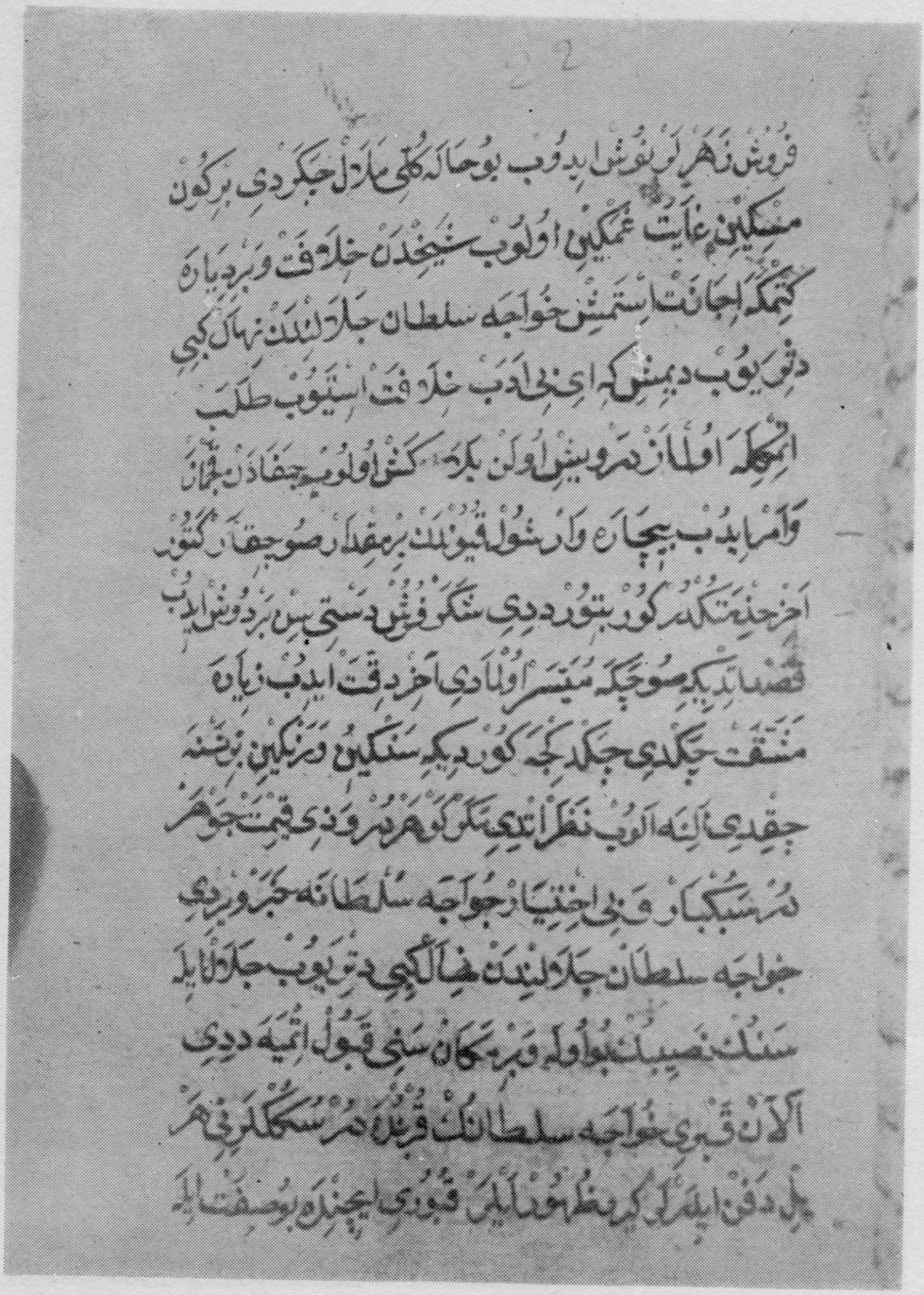
vefā it - (a. t.) (a) dostluğu sürdürmek, sürekli sevgi göstermek
— mez: 35a
velī (a) lâkin, fakat: 168b, 172b, 289b, 323a, 331a
velīkin (a) lâkin, fakat: 272b
vir- vermek:
vir: 37a, 51b, 154b, 181b, 270b, 337a
— di: 155b
— düm: 235a
— gil: 26b, 249b
— i durur: 380a
— miş: 342b
— ür: 9b, 226b
— ürler: 125b
viril - verilmek
— e: 352b
ya ya, ey: 177a, 236b, 237b, 339b, 368b, 390a
yaban dışarı
— a at - : 326b
yād it - (f. t.) anmak, hatırlamak
— (d) esin 329a
— (d) elüm 182a
— (d) er
yaġmur yağmur
— dan: 228b
— ı: 389a
yaġ - yağmak
— ar: 389a
yaḳın yakın: 134a, 259a, 266a
— cak: 101a
— dur: 259b
— durur: 109a
Yaʿkūb Yakub yalvaç: 55b, 262a
yalın: yalın, çıplak (ayak) 67b, 72a
yalvar - yalvarmak
— ayın: 195b
— urlar: 111b
— urlar: 111b
yan yan
— ı: 23a, 32b, 40b, 67a, 89b, 104a, 206a, 358b, 364a, 386a, 387a
— ıdur: 67b
— ında: 44a, 112a, 113a, 120b, 148a, 156a
— ındadur: 157a
yan - yanmak
yan: 80b
— an: 57a, 152a, 221a
— ar: 105b
yaña yana, tarafa: 145a, 223a
yaʿnī (a) yani: 347a
yañu şaşkın (krş. iñe yañu): 178b
yapıl - yapılmak
— mış: 280a, 305b
— mışdur: 61b, 104b
yapraḳ yaprak: 240a
yapu yapı
— lar: 219b
— lardur: 23b
— sı: 96a
— sına: 240b
yār (f) dost, arkadaş: 136b, 215b, 254b, 283b, 289a
— ınuñ: 275a
yārān (f) dostlar: 321a
yaren (yārān) (f) dostlar
— ler: 185a, 315a
Yaradan Tanrı: 314a
yarat - yaratmak
— mış: 189b
yardım yardım: 345b
yarıl - yarılmak
— ur: 131a
yarın yarın: 83b, 143a, 328b, 378b
yarınġı yarınki: 357b
yaşşı yassı: 34a
yaş yaş (göz yaşı): 74b, 84a
yaş yaş
— ı: 212b
yaşıl yeşil: 203a, 253a
yat - yatmak
— an: 24b
— duġı: 56b
— dum: 373b
— mış: 261a
— mışdur: 250a
— ur: 32a, 52a, 62a, 62b, 63a, 251a, 255a, 259a, 262a, 263b, 266b, 282b, 284a, 287a, 298a
— urlar: 56a
— urmış: 281b
yavlak pek: 260b
yayıl - yayılmak
— ur: 268a
yaz yaz: 237b
yazı ova, kır
— lardur: 23a
yazıl - yazılmak
— an: 296b
— ur: 296a
yazuḳ günah: 375a

yeksān (f) bir düziye, her zaman 138b
Yemen Yemen
— de: 115b
Yezdān (f) Tanrı: 300b
yıl yıl
— lıḳ: 23b
yidi yedi: 69a, 142a, 227a, 306a, 312a
yig yeğ, iyi
— dür: 10b, 164b
— rek: 367b
yigirmi yirmi: 88a
yigirmi biş yirmi beş: 164a, 204a
yine yine: 59a, 135a, 262a, 301a, 301b
yimiş yemiş
— in: 232b
— leri: 211a
yi - yemek
— r: 232b
— yelüm: 38b
— yen: 237b
— yüben: 129a
yir yer: 56b, 108a, 133a, 134b, 189a, 214b, 288a
— de: 142a, 195a, 208a, 222a
— dedür: 191a
— den: 242a
— durur: 82a, 289a
— e: 289b, 290b, 348b, 380b
— i: 24a, 71a, 94a, 106a, 128a, 215b, 234b, 351a
— in: 348a
— ince: 246b
— ler: 291a, 294a
— üñ: 158a, 357a
yit - yetişmek, erişmek
— di: 299b
— miş: 291b
yit - yetmek, kâfi gelmek
— en: 79b
— er: 48a
— erse: 161a
— er - ise: 25b
— se: 58b, 261b, 264b, 319b
yoḳ yok: 5a, 31b, 126b, 219b, 225b, 387a
— dur: 144b, 190b, 204b, 223b
yol yol
— a: 2b, 65a, 299b
— a düş - 21a, 65a
— a gir - : 188a, 303a
— da: 81a, 168a, 320a, 381b
— dan: 314a
— durur: 321a
— ına: 165b
— ını: 17a
yoldaş yoldaş: 179a, 320b
— lar: 196b
— umuz: 197a
Yūsuf Yusuf yalvaç: 266a
— dur: 53a
yüce yüce: 186a, 342a
— dür: 99a
— ler: 226a
liği: 95a
yüce yükseklik
— si: 99a
yügrüş - koşuşmak
— üben: 313b
yüksek yüksek: 61a
— dür: 95a, 218b
— ligi: 141b, 207a
yürek yürek
— (g) i: 223b
— ler: 205b
yürü - yürümek
— ürsin: 47a
— yem: 3b
yüz yüz
— i: 40a, 50b, 132b
— idür: 106a
— in: 349a
— ine: 94b
— lerin: 383a, 348b
— üm: 3a, 75a, 171b, 373a
— ümüz: 301b
— ümüzi: 28b
— üñi: 76a
— üñ: 98b,213b, 274b, 293b, 324b
yüz yüz: 39a, 39b, 42a, 57b, 87a, 88a, 90b, 140a, 227a, 296a, 344a
yüz altmış yüz altmış: 147a, 151b
yüz biñ yüz bin: 296a
yüz ḳırḳ yüz kırk: 147b
yüz on yidi yüz on yedi: 227a
yüz yigirmi yiz yirmi: 88a
ẓāhir ol - (a. t.) görünmek
— a 352b
zaḥmet (a) sıkıntı: 168a, 180b
— ler: 81a
ża'īf (a) güçsüz: 7a
— em: 4a

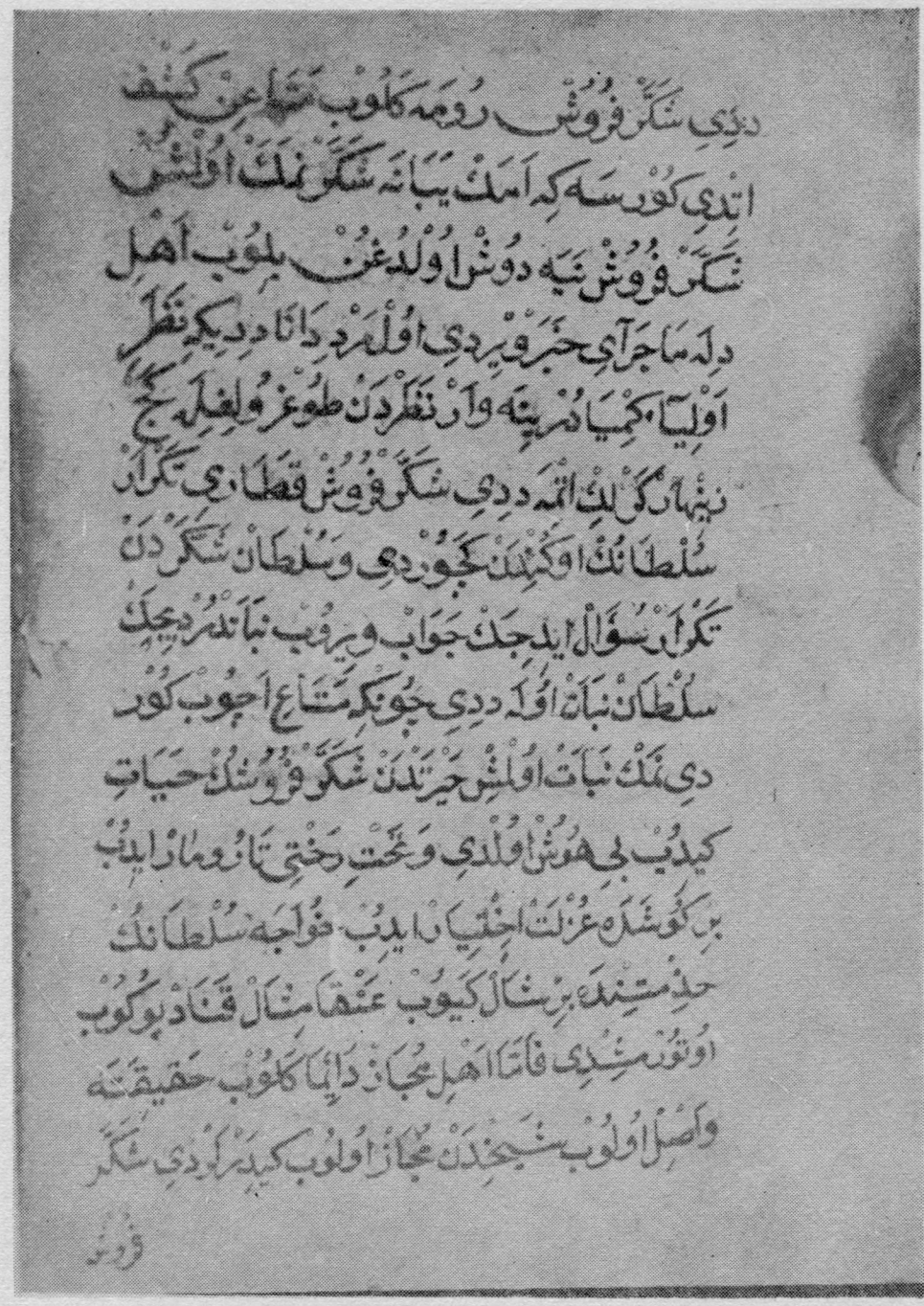
zamān (a) zaman: 312b
— ı: 36b
zār (f) inleyen: 335a
Zelīḫā Yusuf yalvaç öyküsünde yusuf'uu sevgilisi
— nuñ: 54b
zemīn (a) yer
— e: 36b
zemzem (a) Mekke'de bulunan bir kuyunun kutsal sayılan suyu: 109a
zencīr (f) zincir
— de: 151a, 220b
— e: 150a
zerḳā' (a) arı su (açık mavi görünmesi nedeniyle krş. 'Ayn-ı Zerkā'): 279a
zer (f) altın
— ler: 41b
zeytūn (a) zeytin: 230a
zī (a) ne güzel, ne hoş: 27b, 93b, 148b
zihī (a) ne güzel, ne hoş: 44b, 265b
ẕikir (ẕikr) (a) Tanrının adları söylenerek yapılan ibadet
— leri: 384a
zindān zindan, tutukluların konduğu yer
— a: 54a
zirā (zīrā) (f) çünkü: 298a
ziyāret (a) ziyaret
— dür: 108b
— i: 340b, 346b
— ler: 273b
ziyāret it- (a.t.) ziyaret etmek: 346b
— (d) er 346b
ziyāret kıl- (a.t.) ziyaret yapmak
kıl 265a
— duk 277a

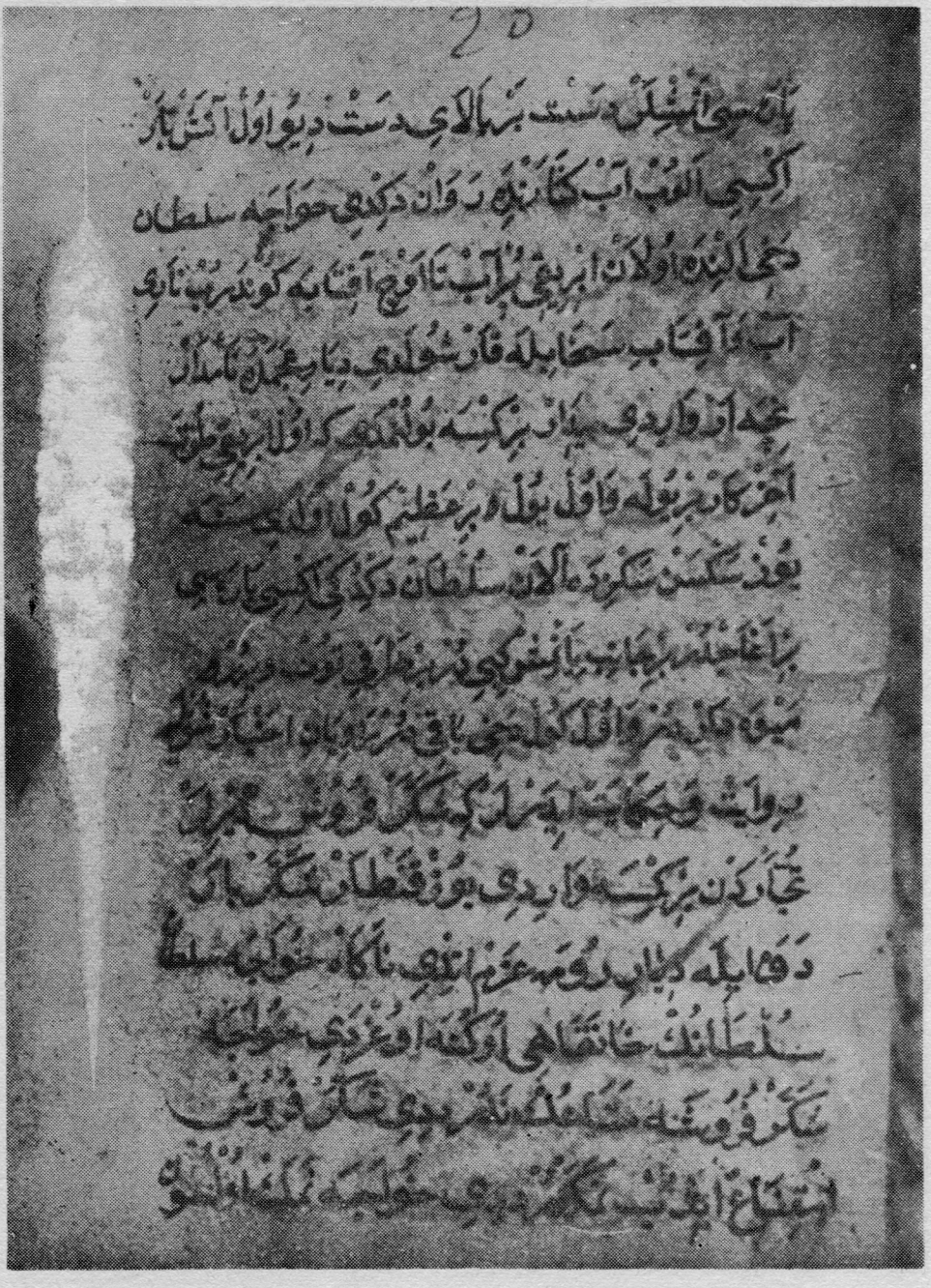
Menakıp V

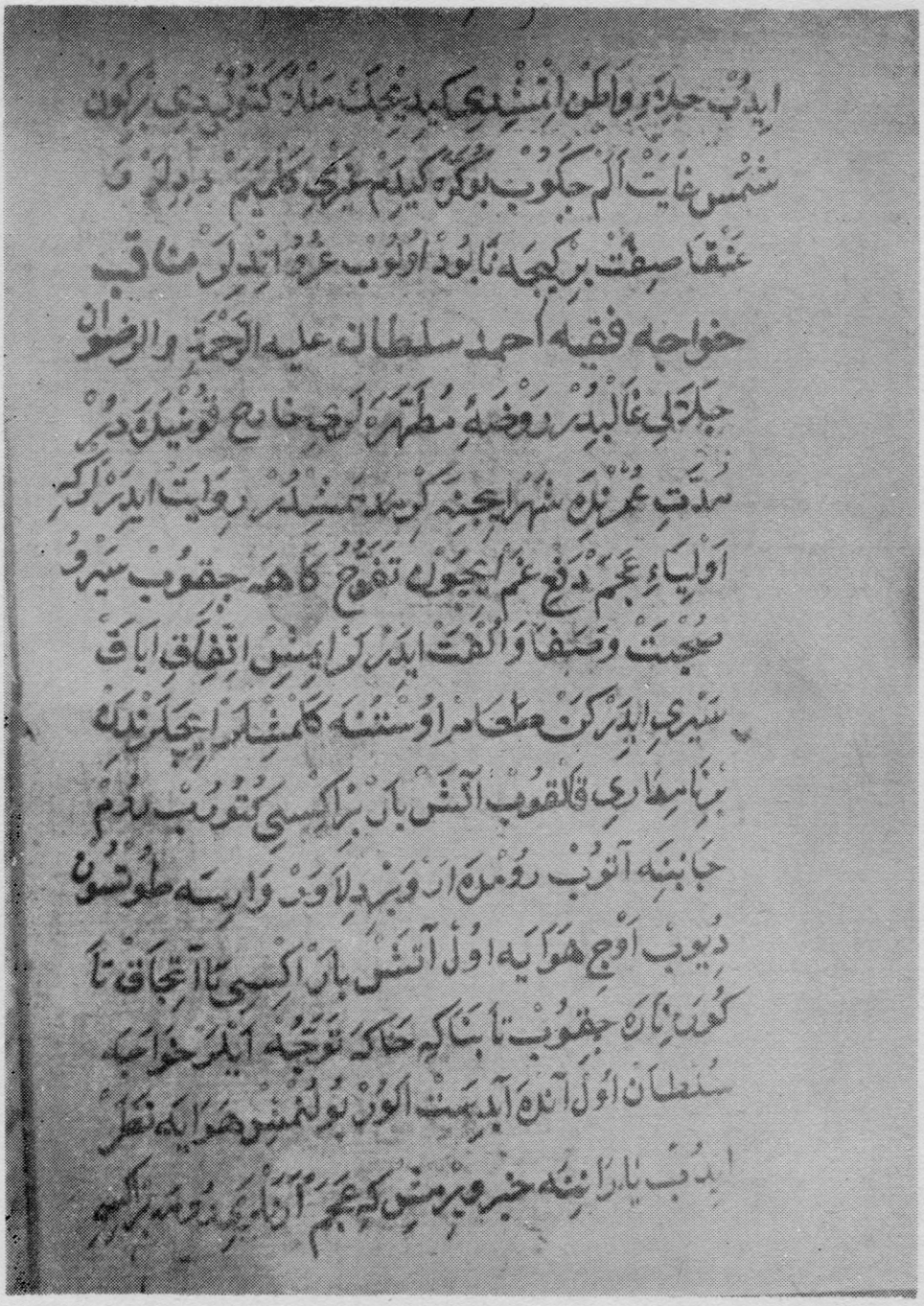
Menakıp IV

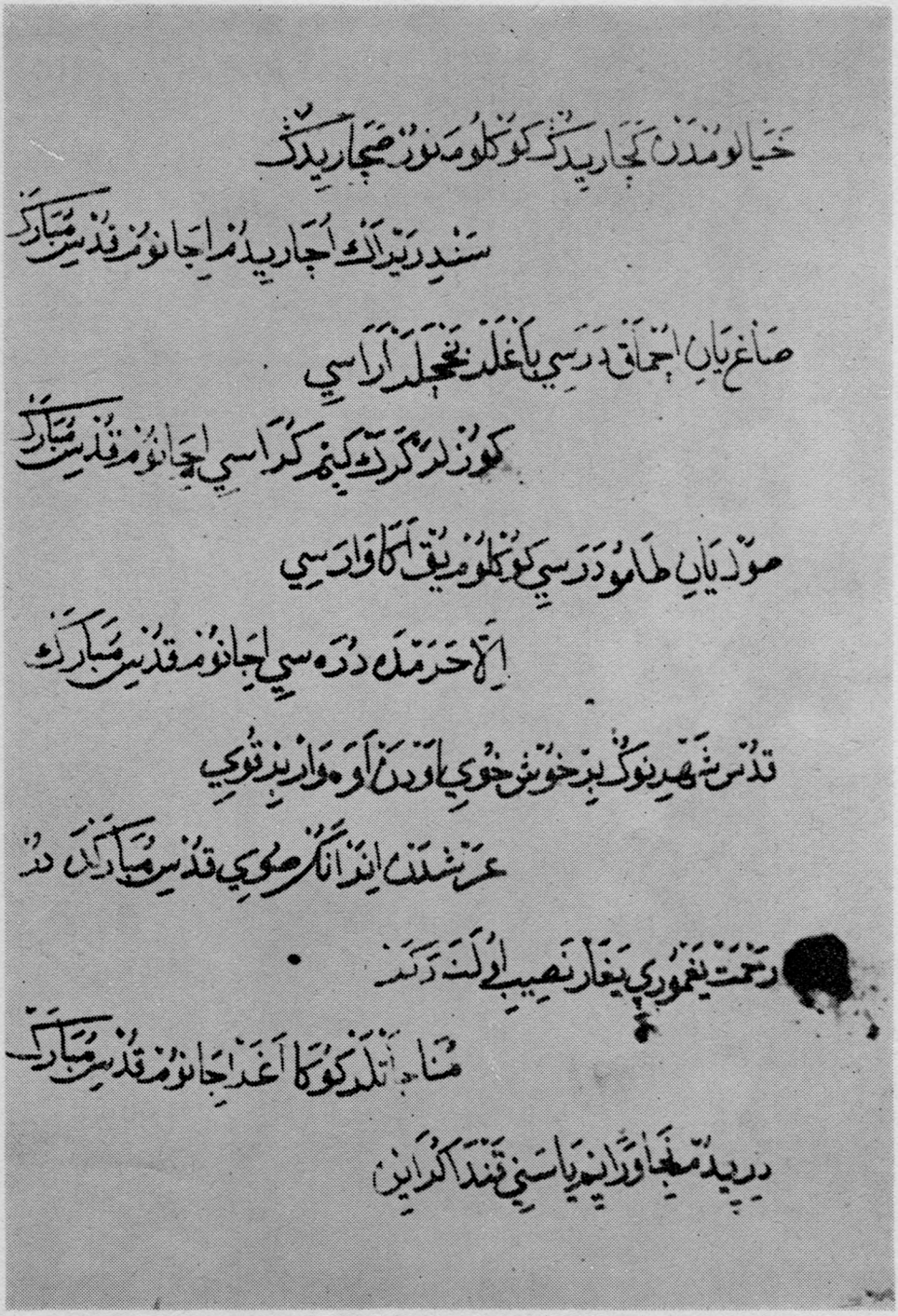
Menakıp III

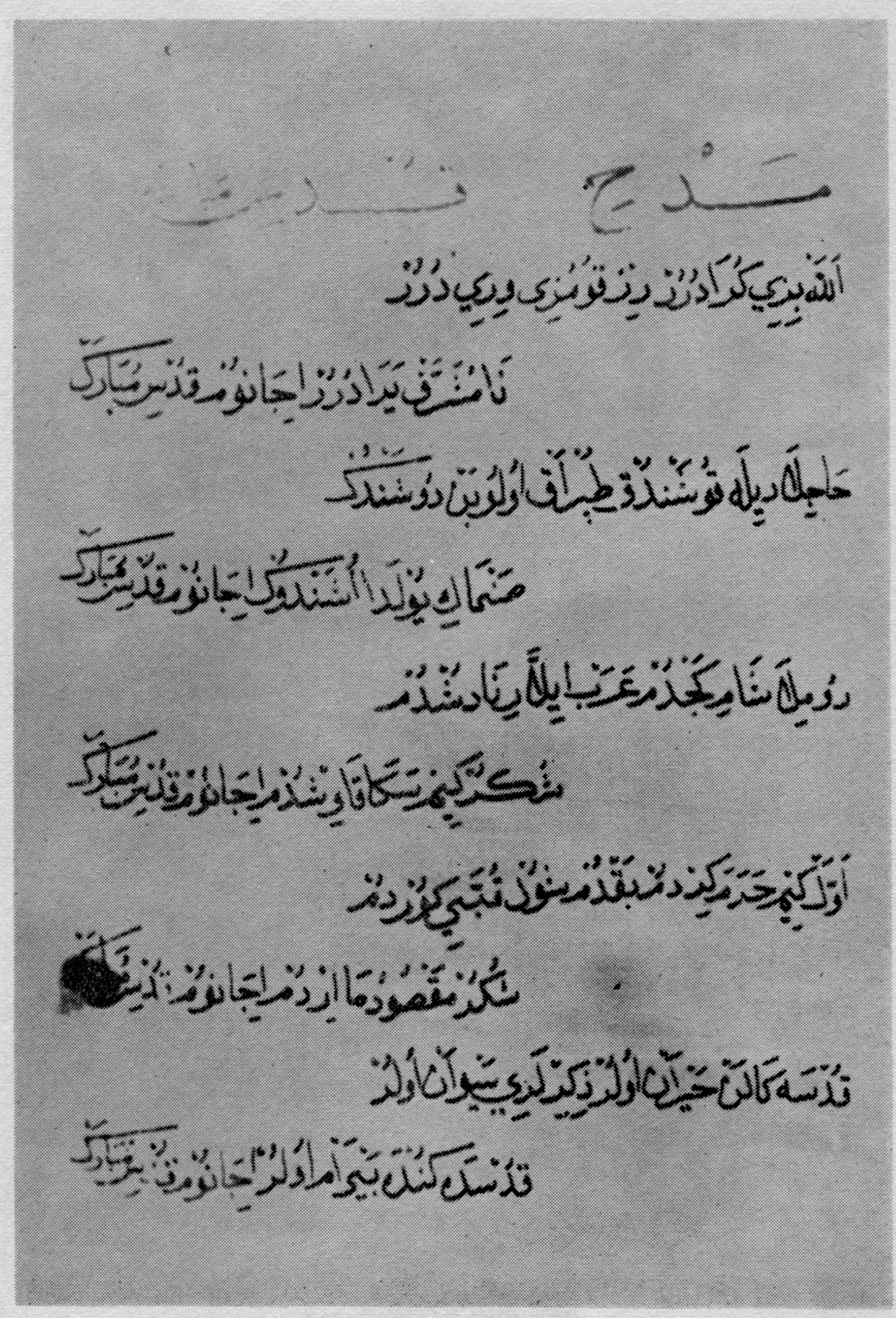
Menakıp II

Menakıp I

Kitāb Evsāf al-Mesācid 21 b

مدح قدس

الله بری کرادر ز ریز قومزی وبری دوز

نامشرف یرادر ز اجانوم قدس مبارک

حاجلله دیله قوشندز طبراق اولوبن دوشندک

صنماك یولدا شندوک اجانوم قدس مبارک

رویلله سنامه کجدم عرب ایلله ریادشدم

شکر کیم سکا قاوشدم اجانوم قدس مبارک

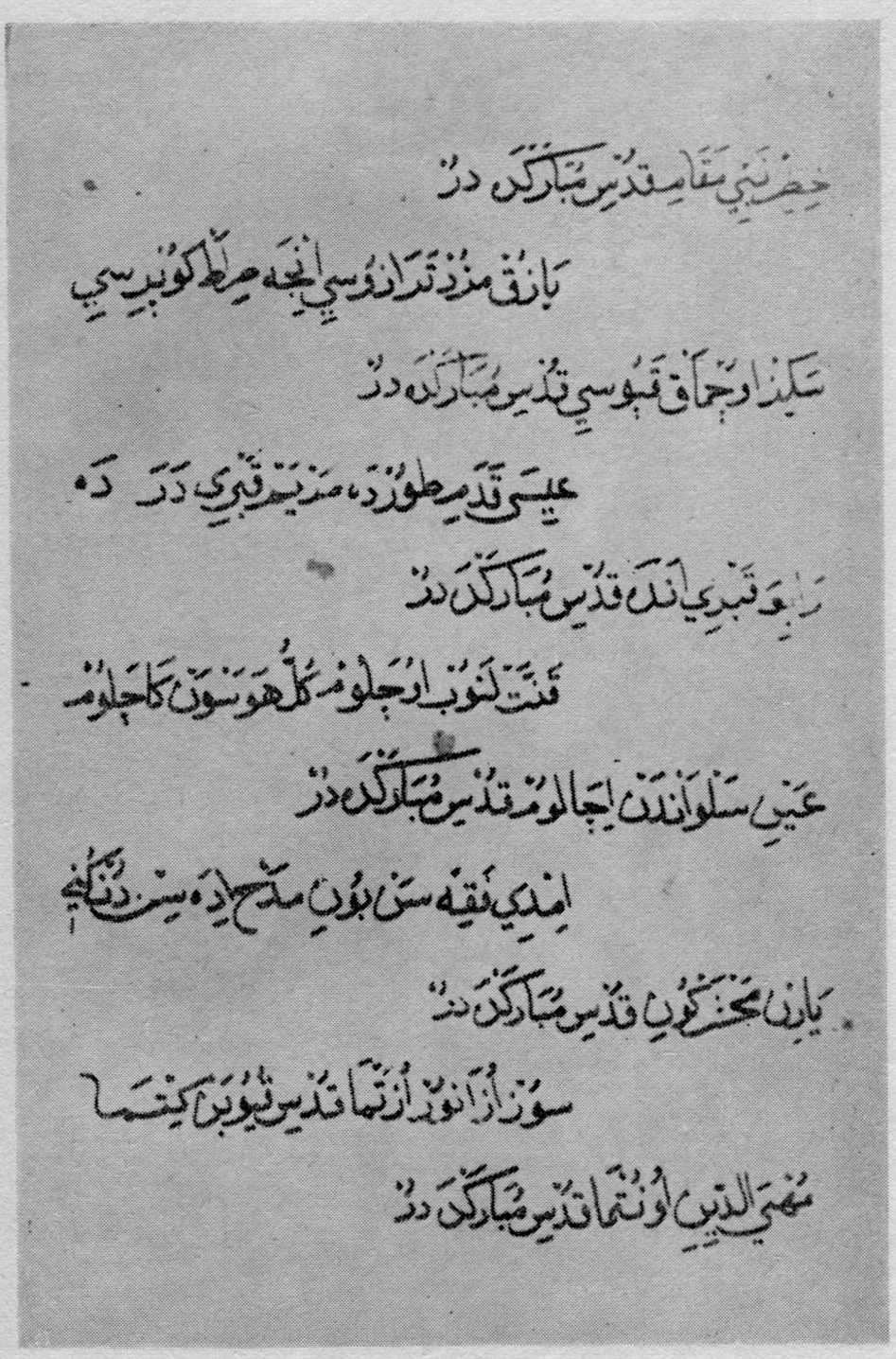
اول کیم حرم کیدم مقدم منول قبی کوردم

شکر مقصودما ایردم اجانوم قدس مبارک

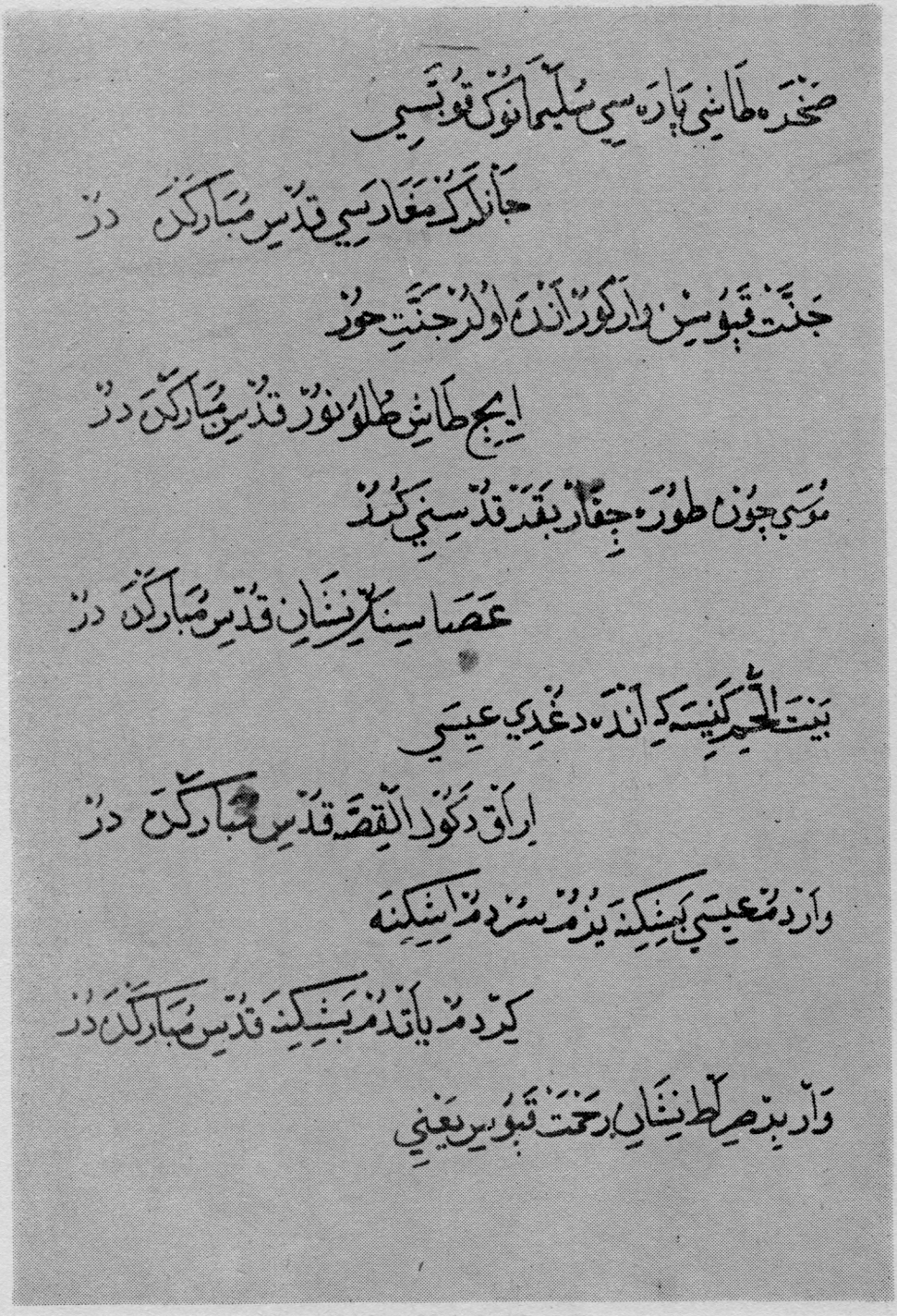
قدسه کالن خیر آن اولز ذکر لری سیوان اولز

قدسه کلدم بنی آم اولز اجانوم قدس مبارک

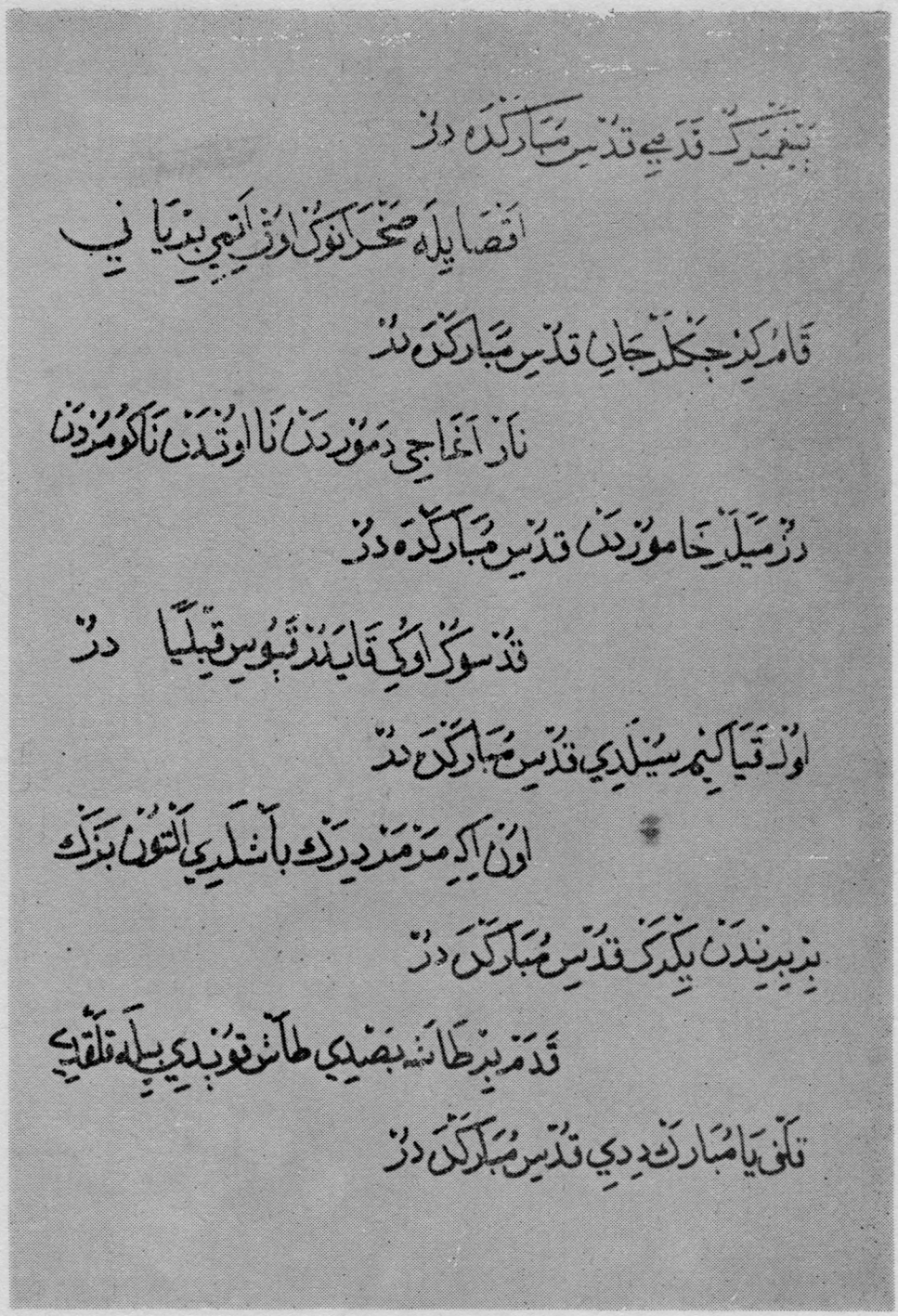
Kitāb Evsāf al-Mesācid 21 a

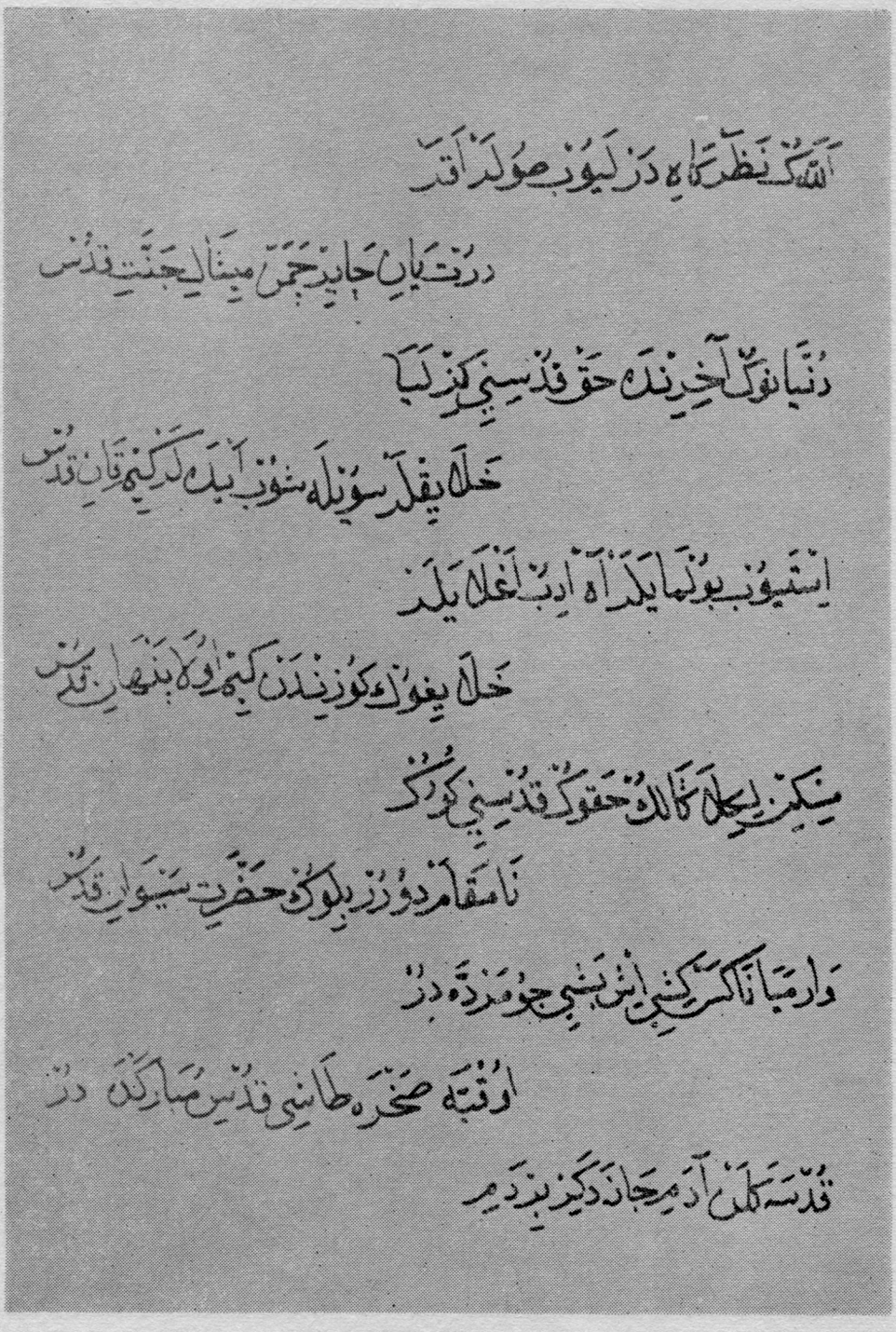
Kitāb Evsāf al-Meşācid 20 b

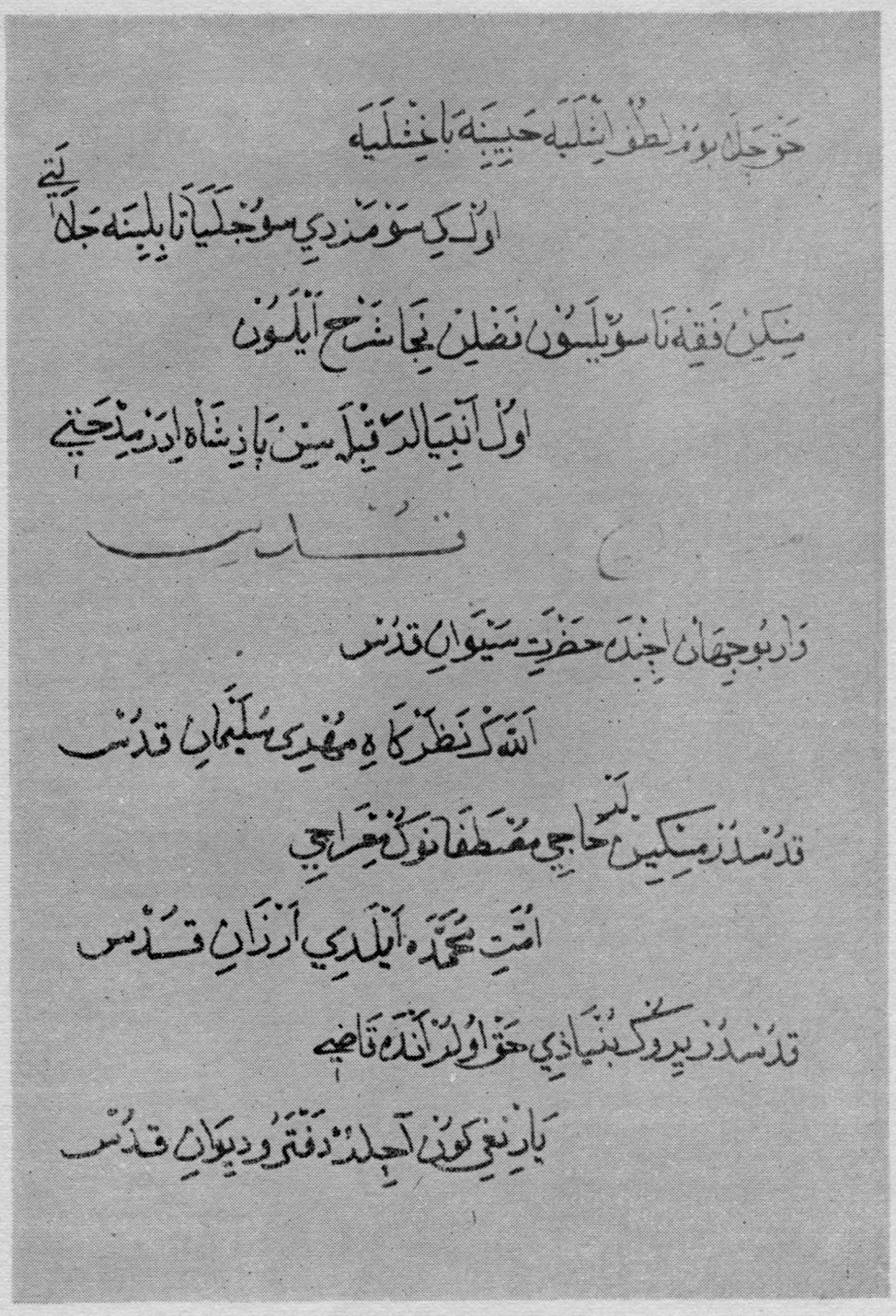
Kitāb Evṣāf al-Meṣācid 20 a

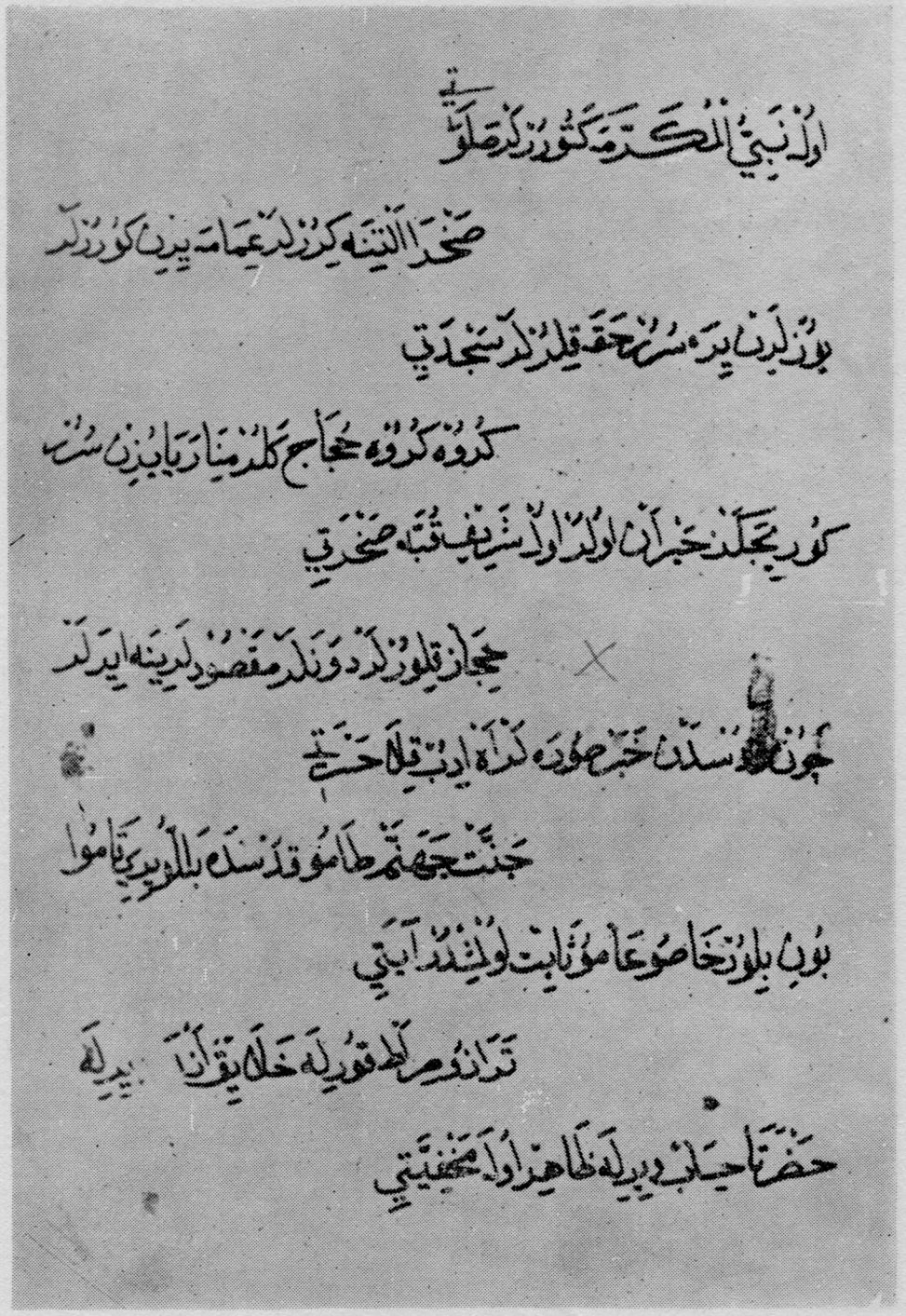
Kitāb Evsāf al-Mesācid 19 b

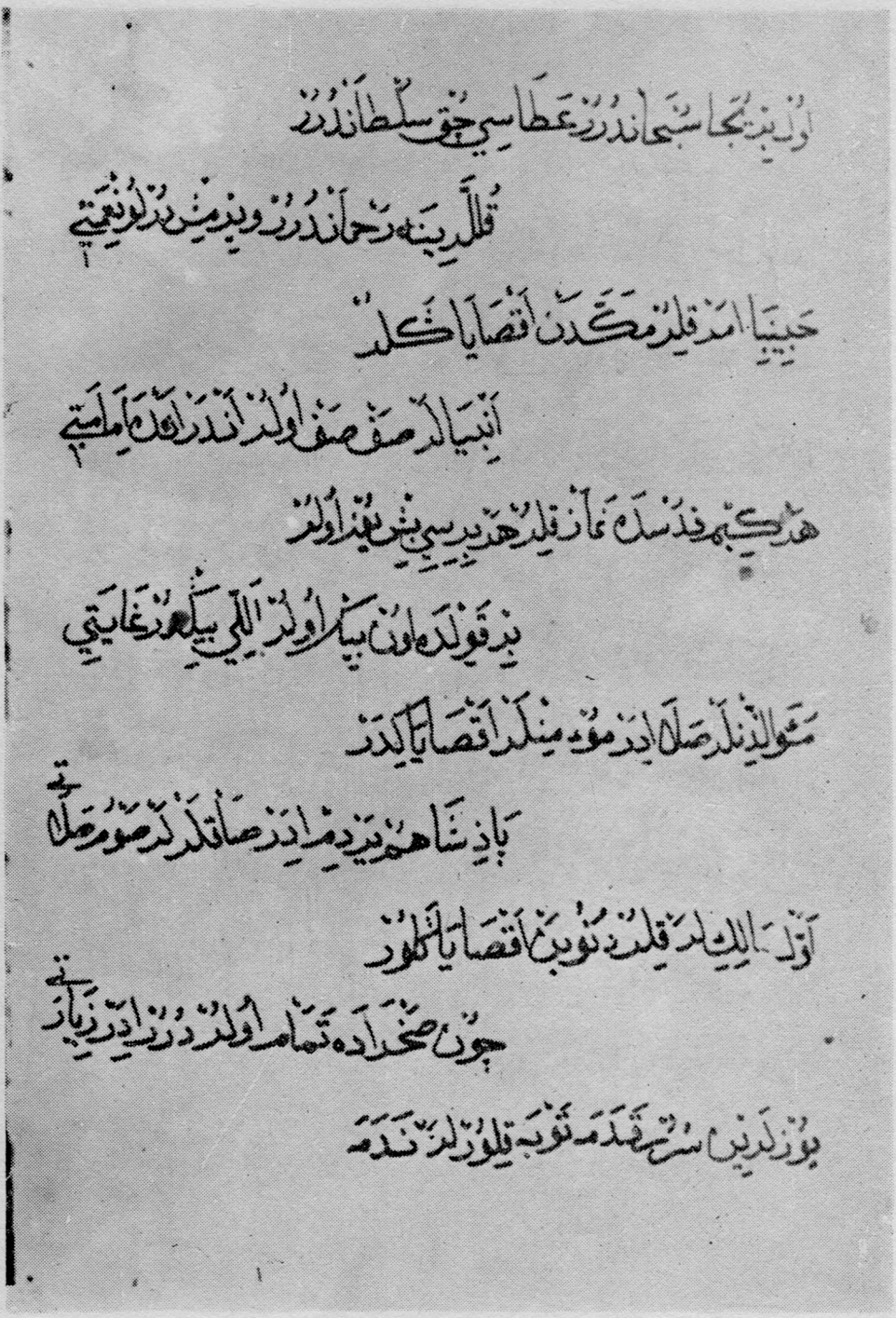
Kitāb Evsāf al-Mesācid 19 a

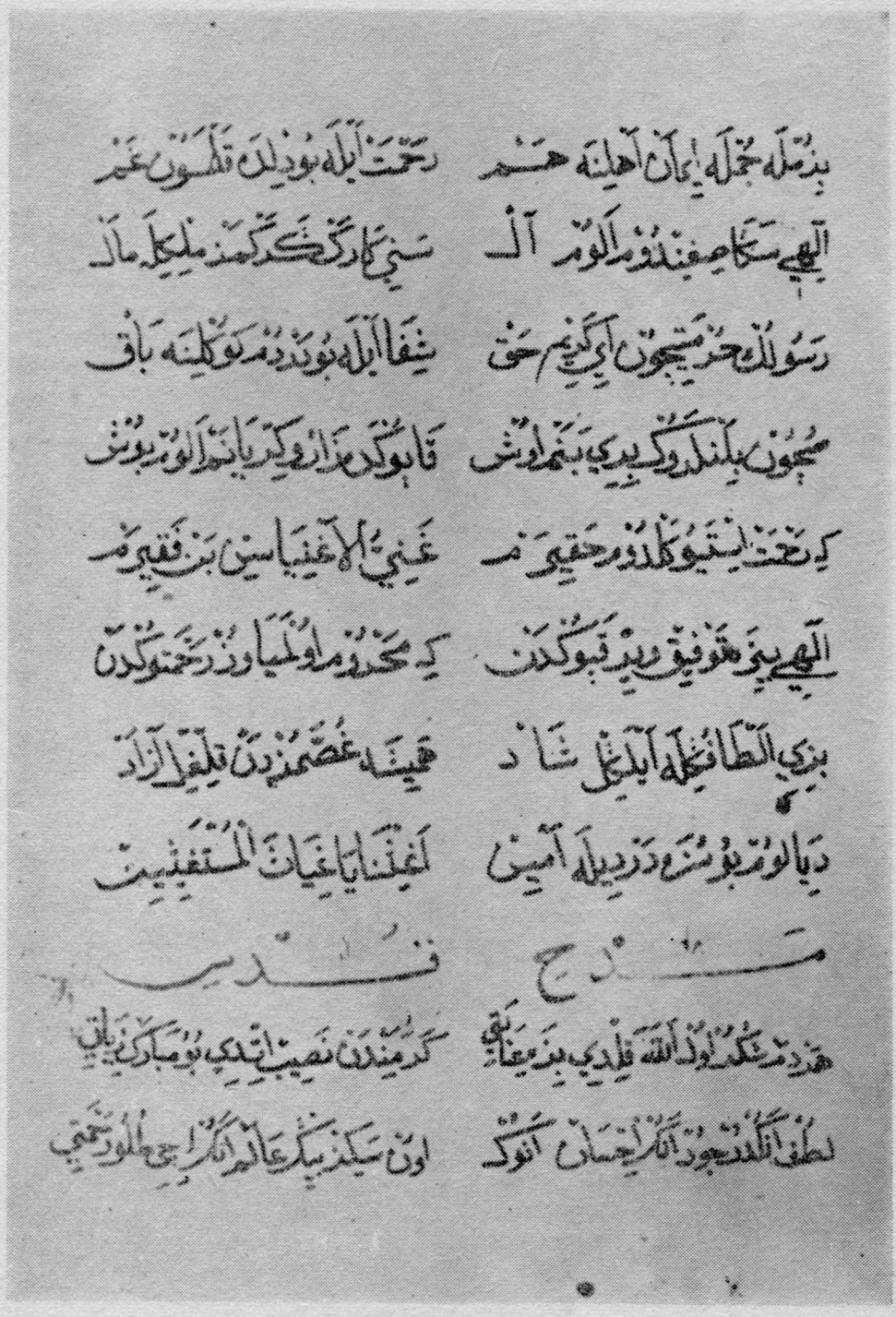
Kitāb Evsāf al - Mesācid 18 b

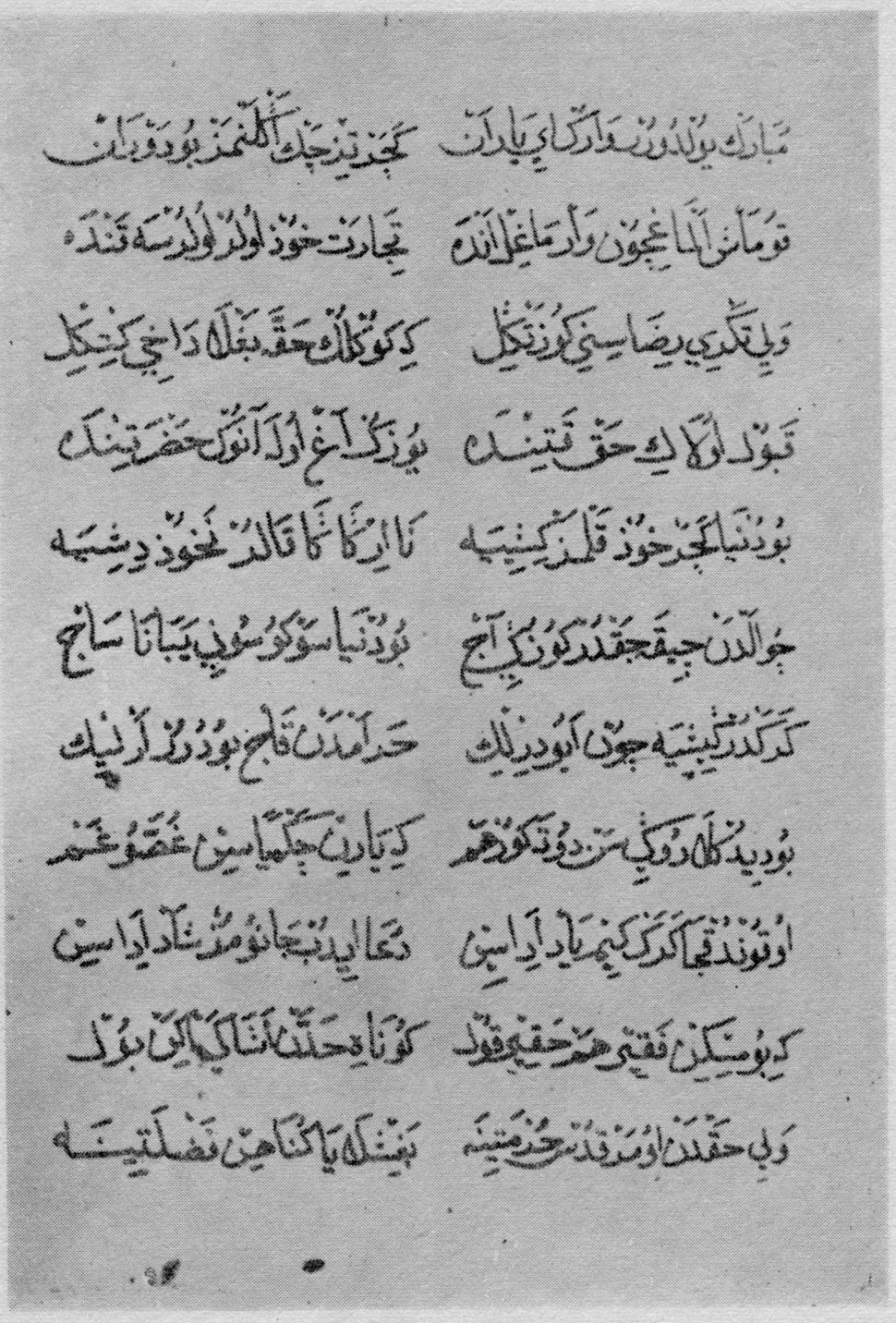
Kitāb Evsāf al - Mesācid 18 a

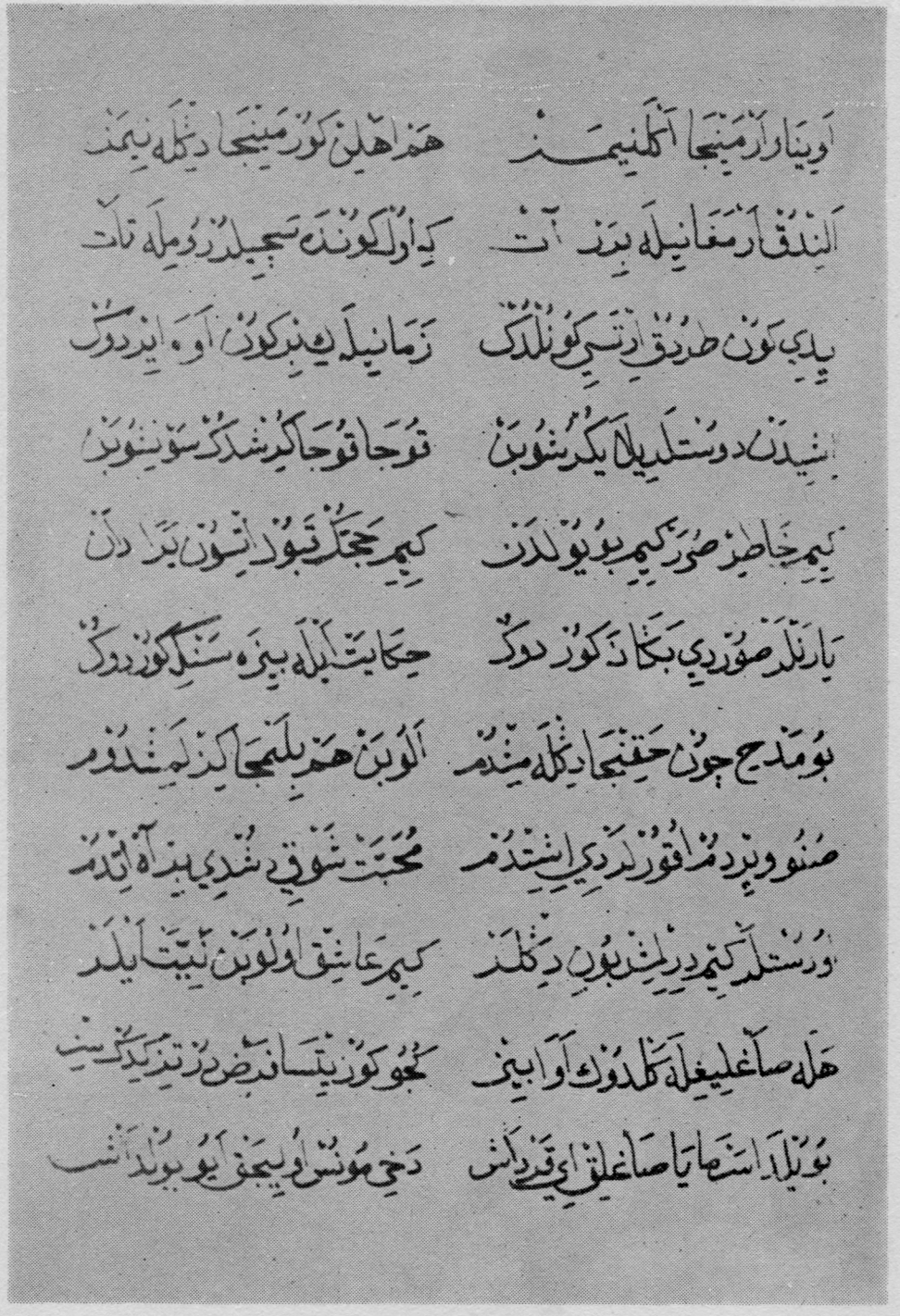
Kitāb Evsāf al-Mesācid 17 b

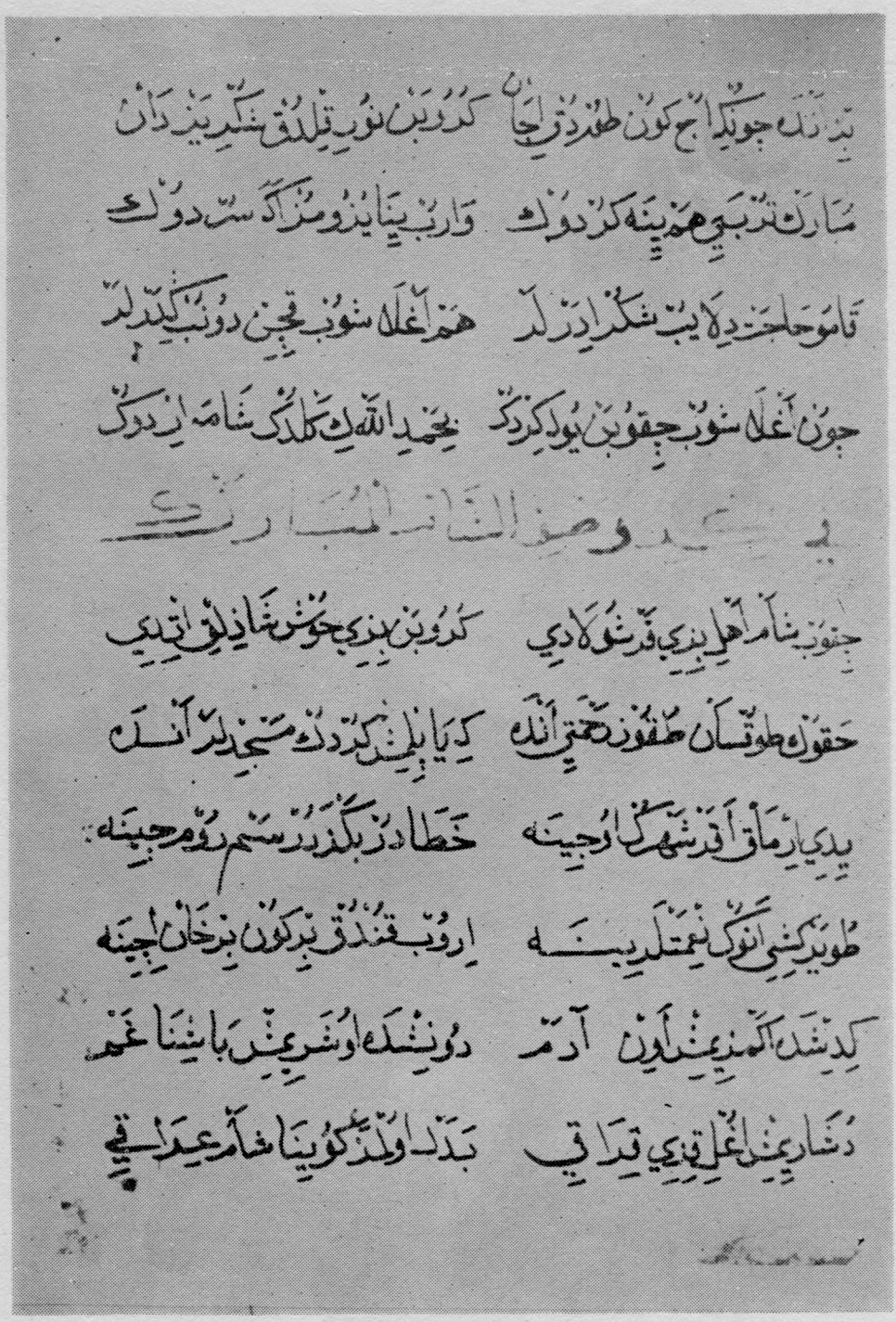
Kitāb Evsāf al-Mesācid 17 a

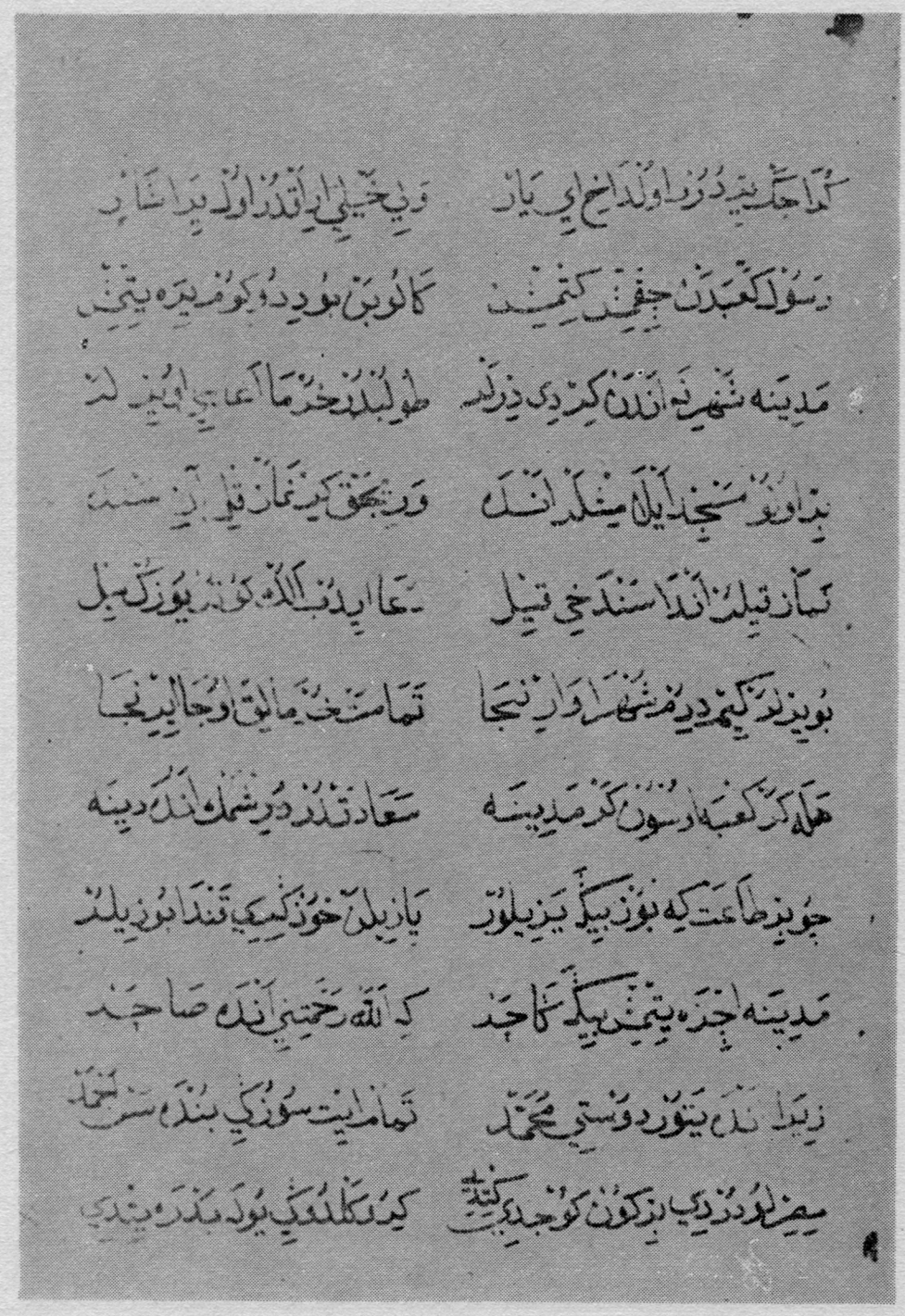
Kitāb Evsāf al-Mesācid 16 b

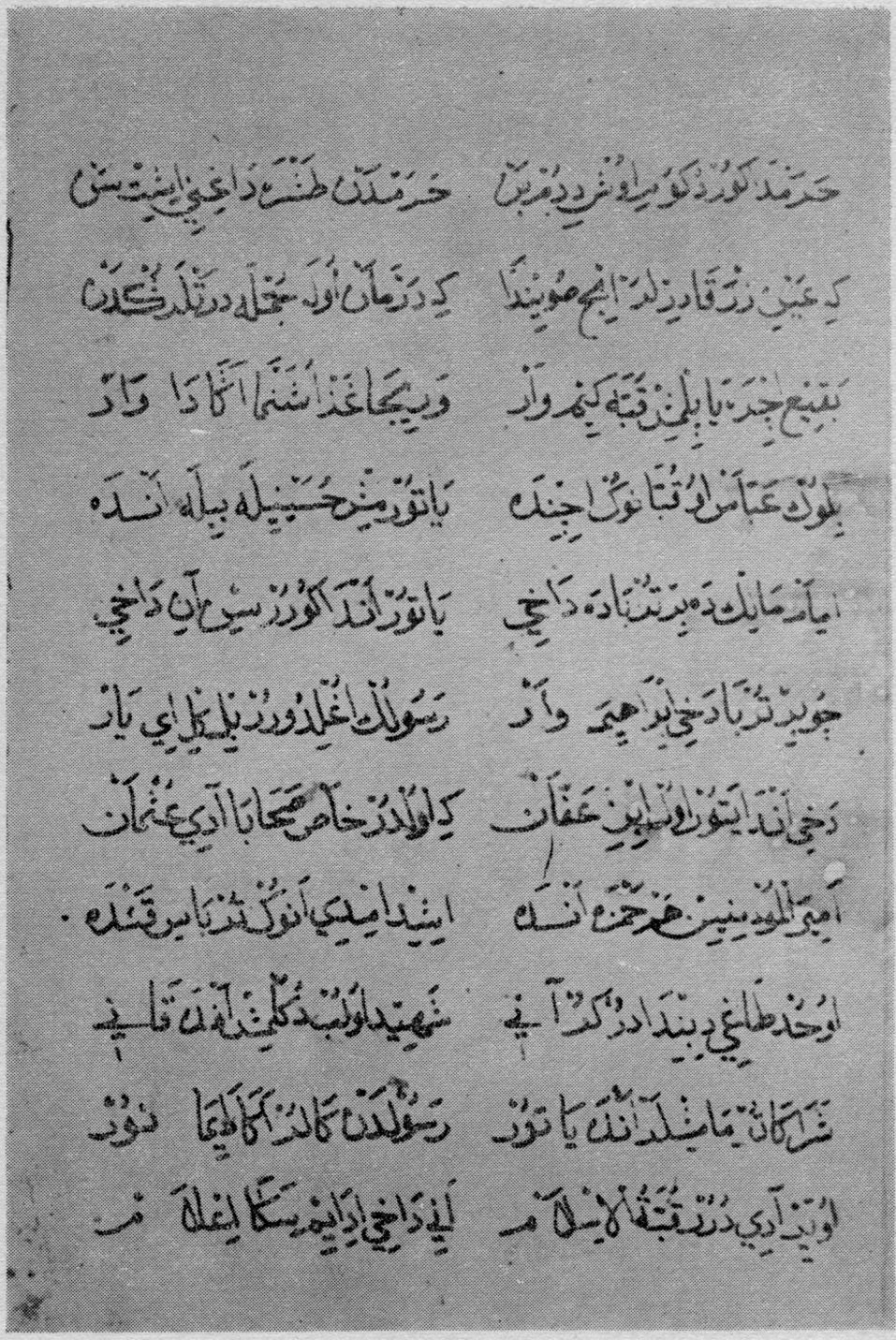
Kitāb Evsāf al-Mesācid 16 a

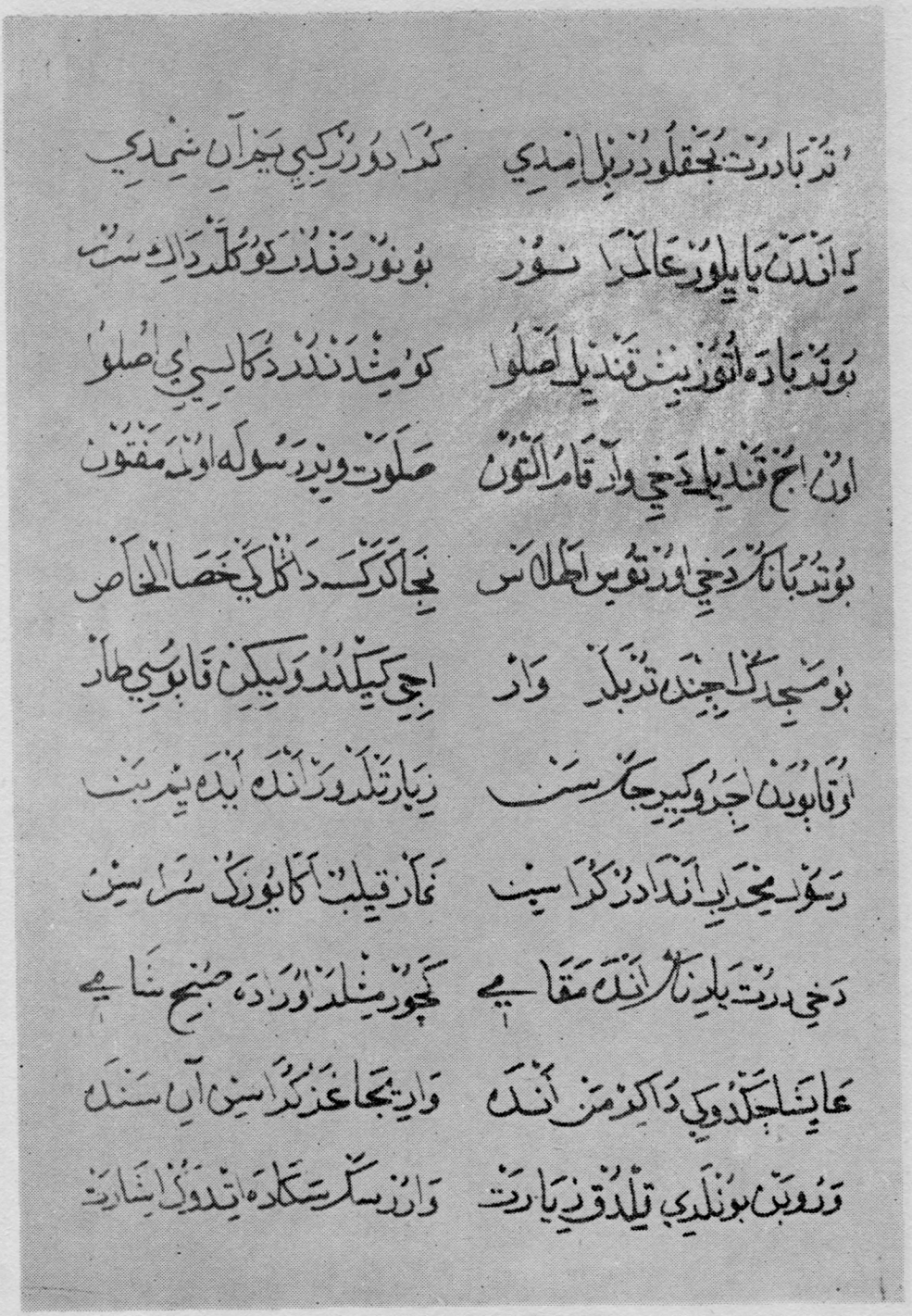
Kitāb Evsāf al-Mesācid 15 b

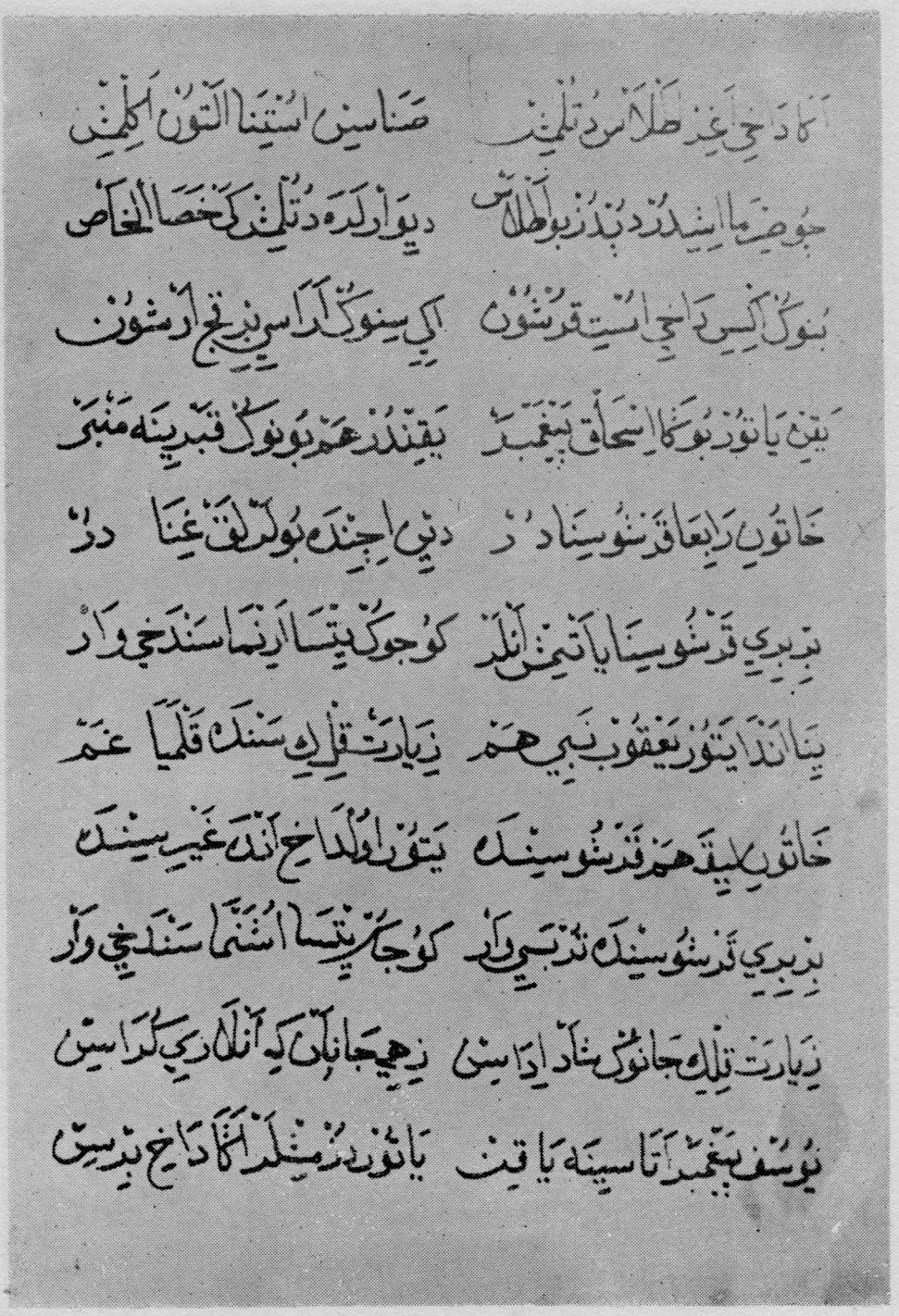
Kitāb Evsāf al-Mesācid 15 a

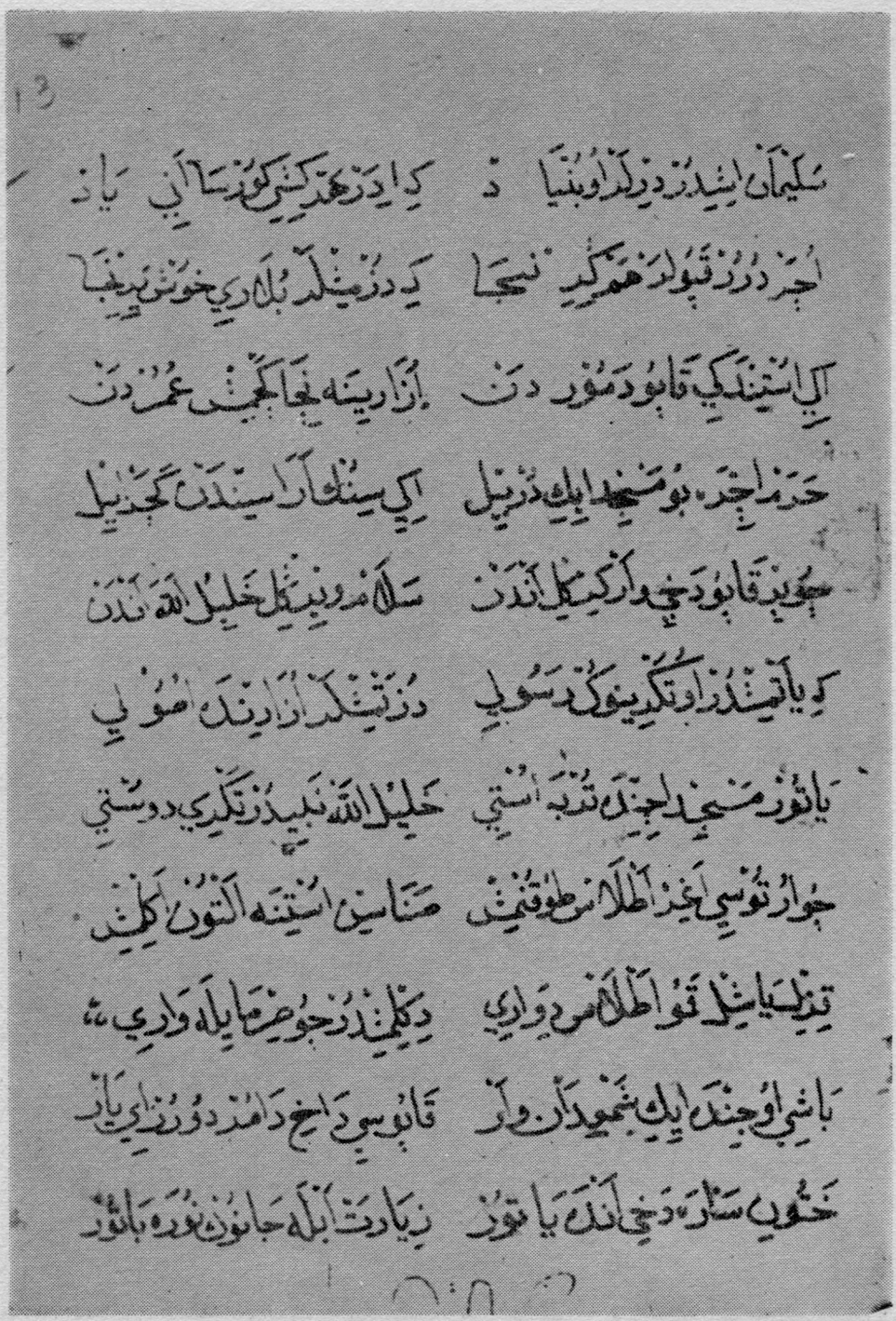
Kitāb Evsāf al-Mesacid 14 b

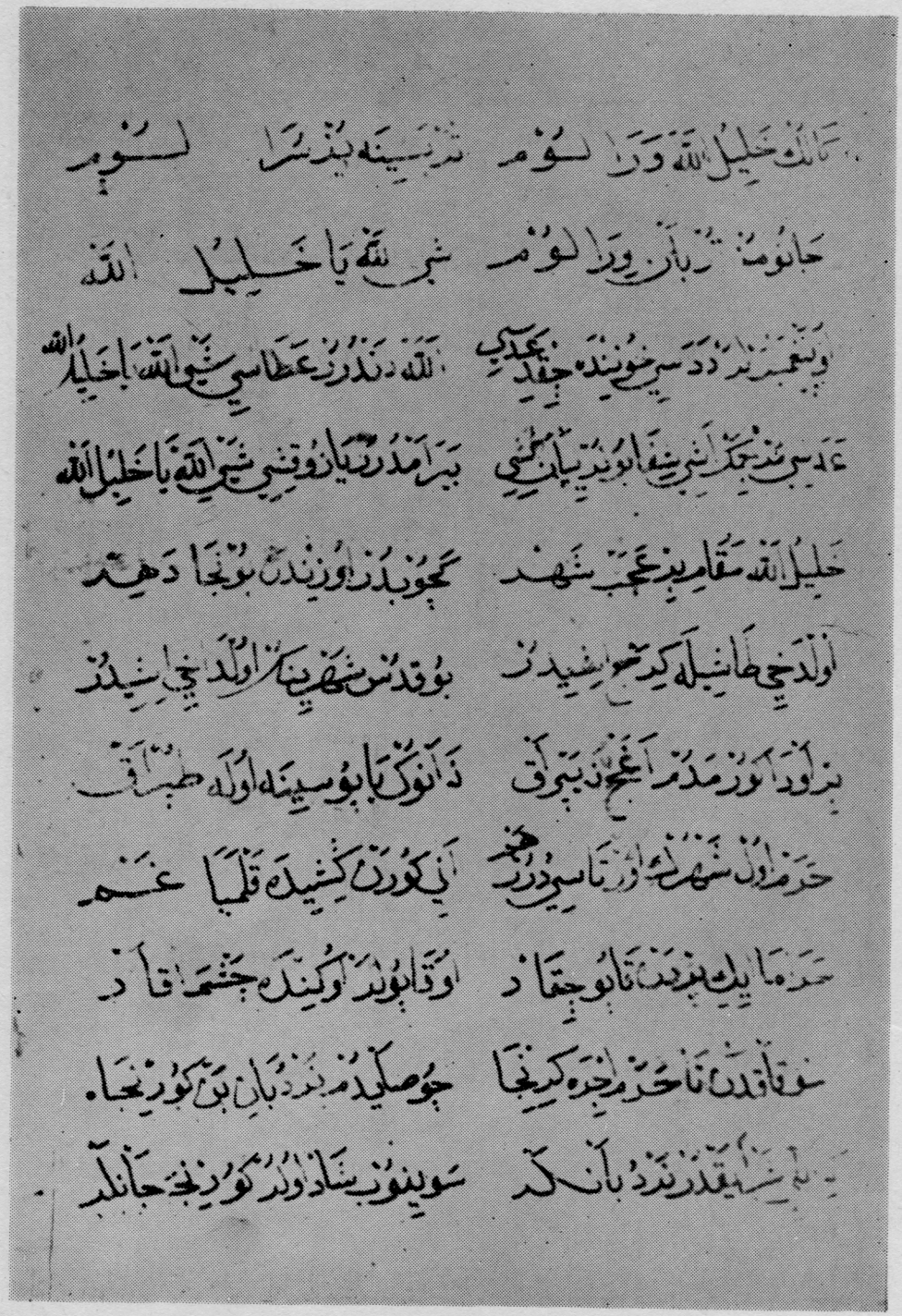
Kitāb Evsāf al-Mesācid 14 a

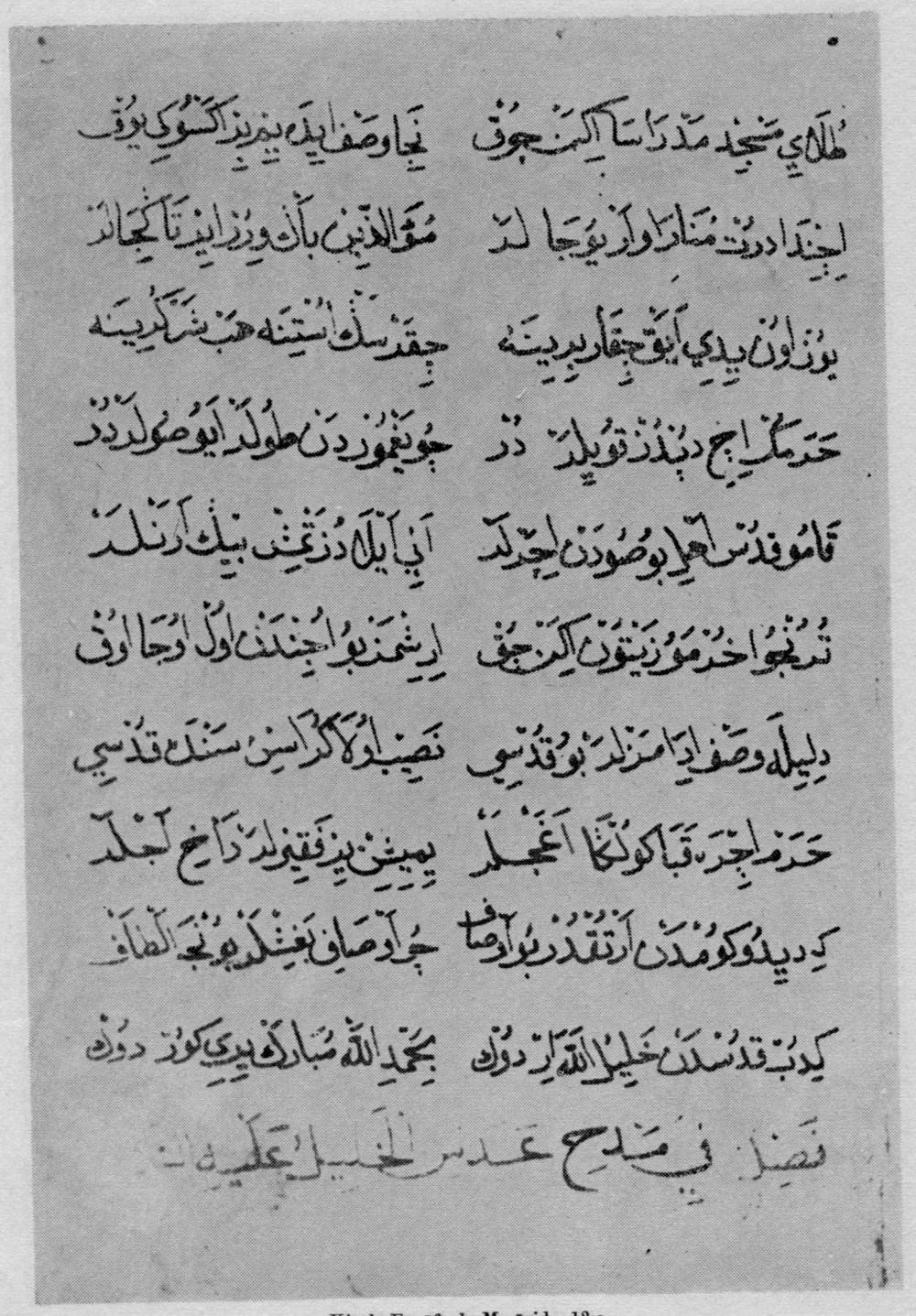
Kitāb Evsāf al-Mesācid 13 b

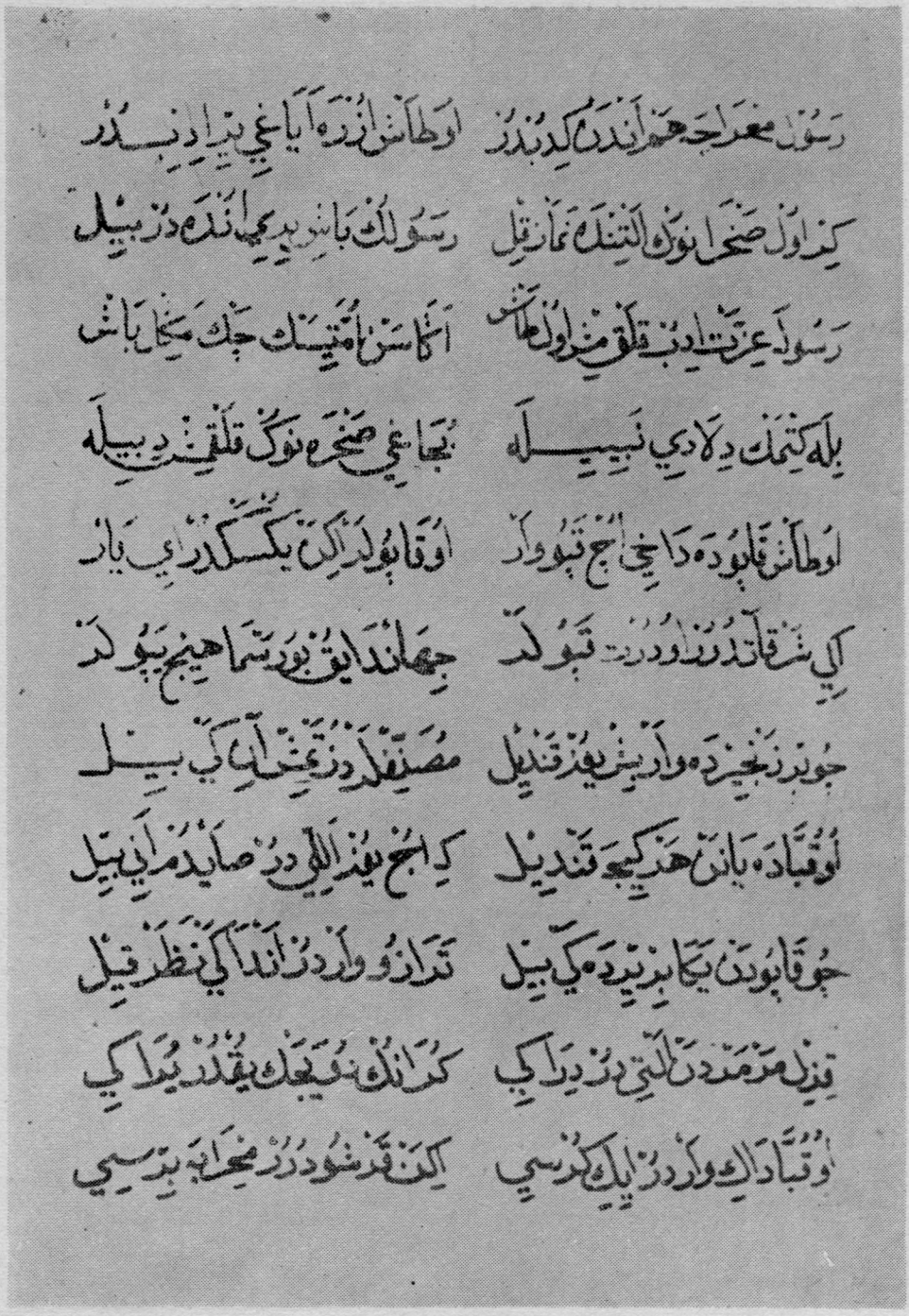
Kitāb Evsāf al-Mesācid 13 a

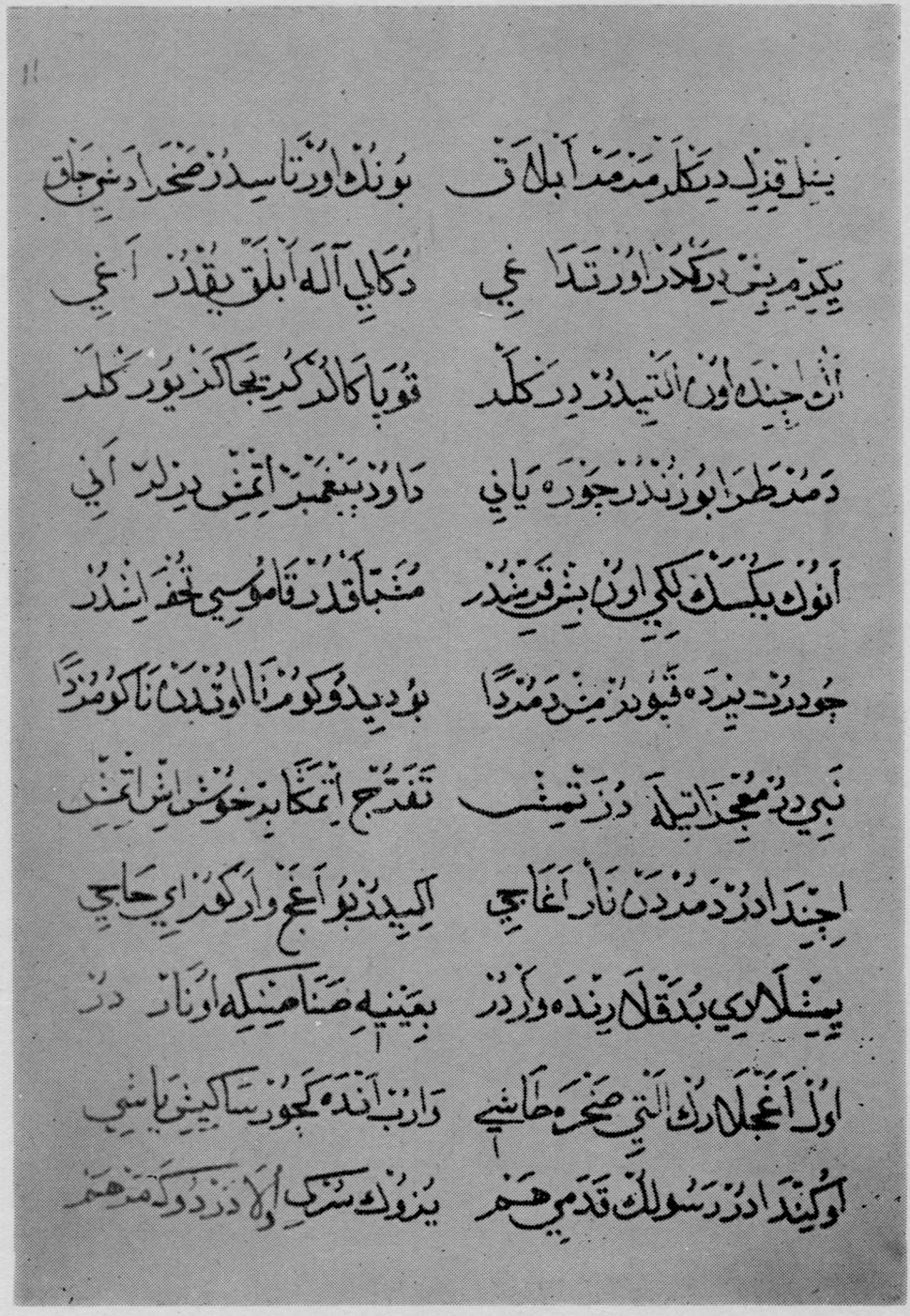
Kitāb Evsāf al-Mesācid 12 b

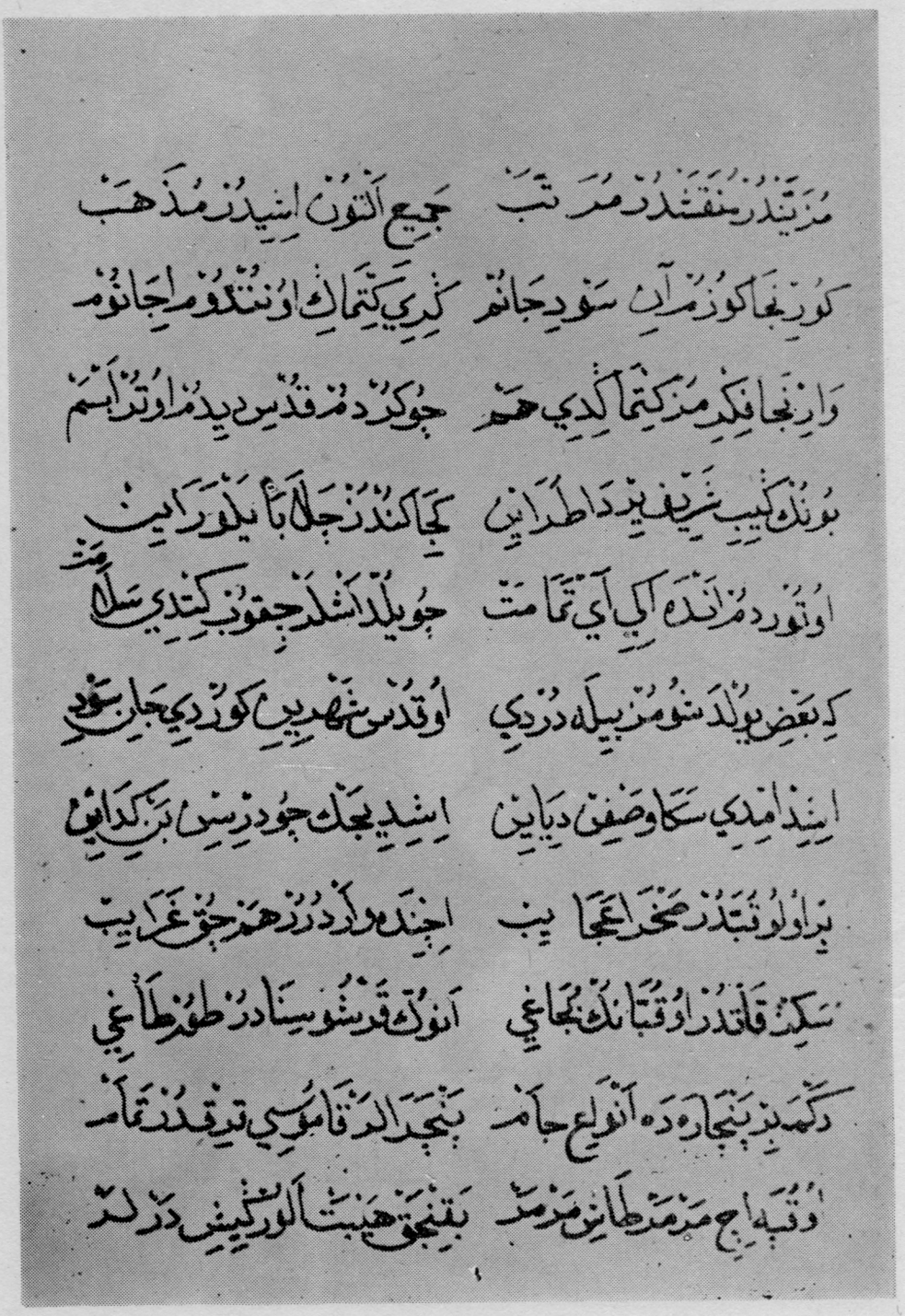
Kitāb Evsāf al-Mesācid 12 a

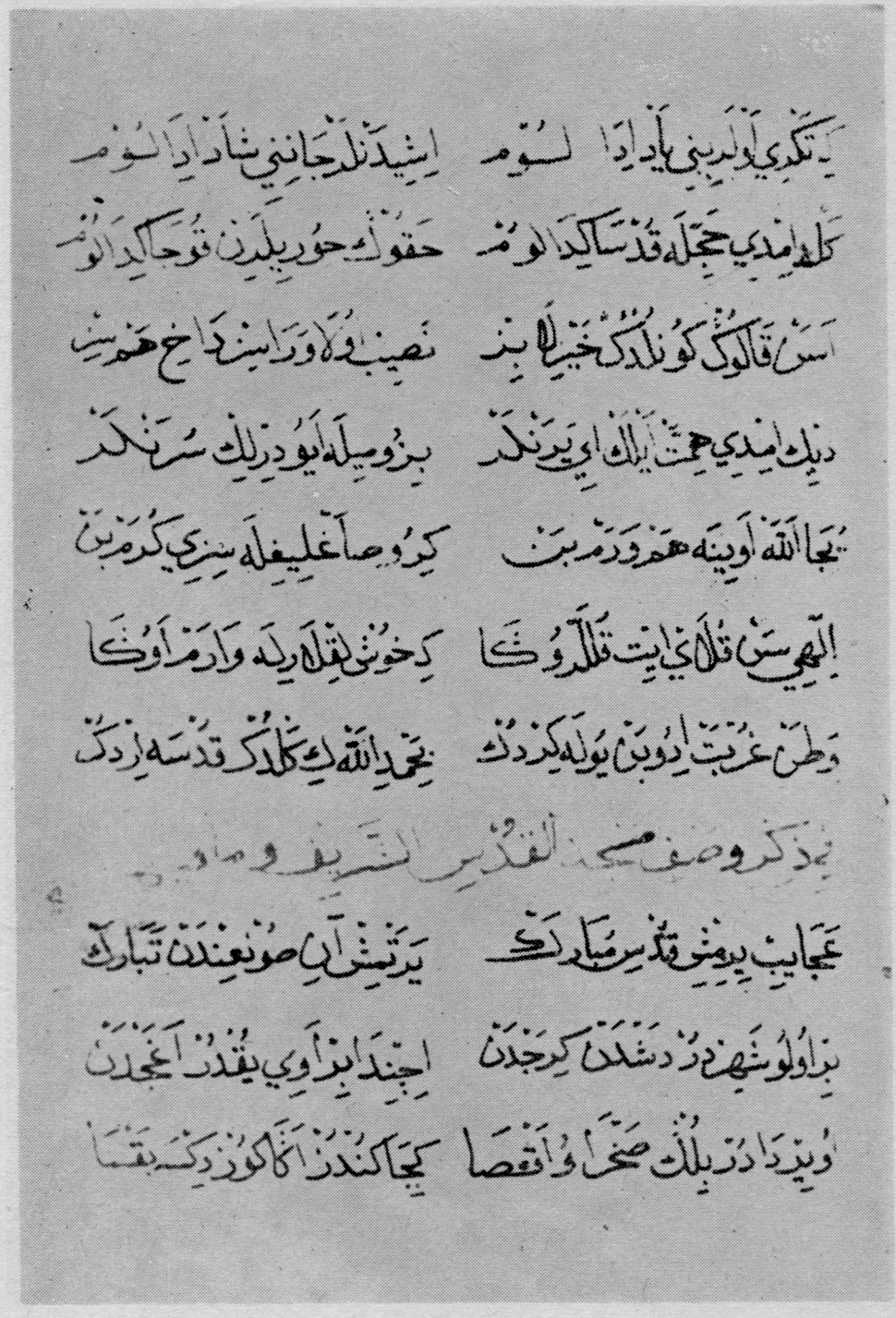
Kitāb Evsāf al-Mesācid 11 b

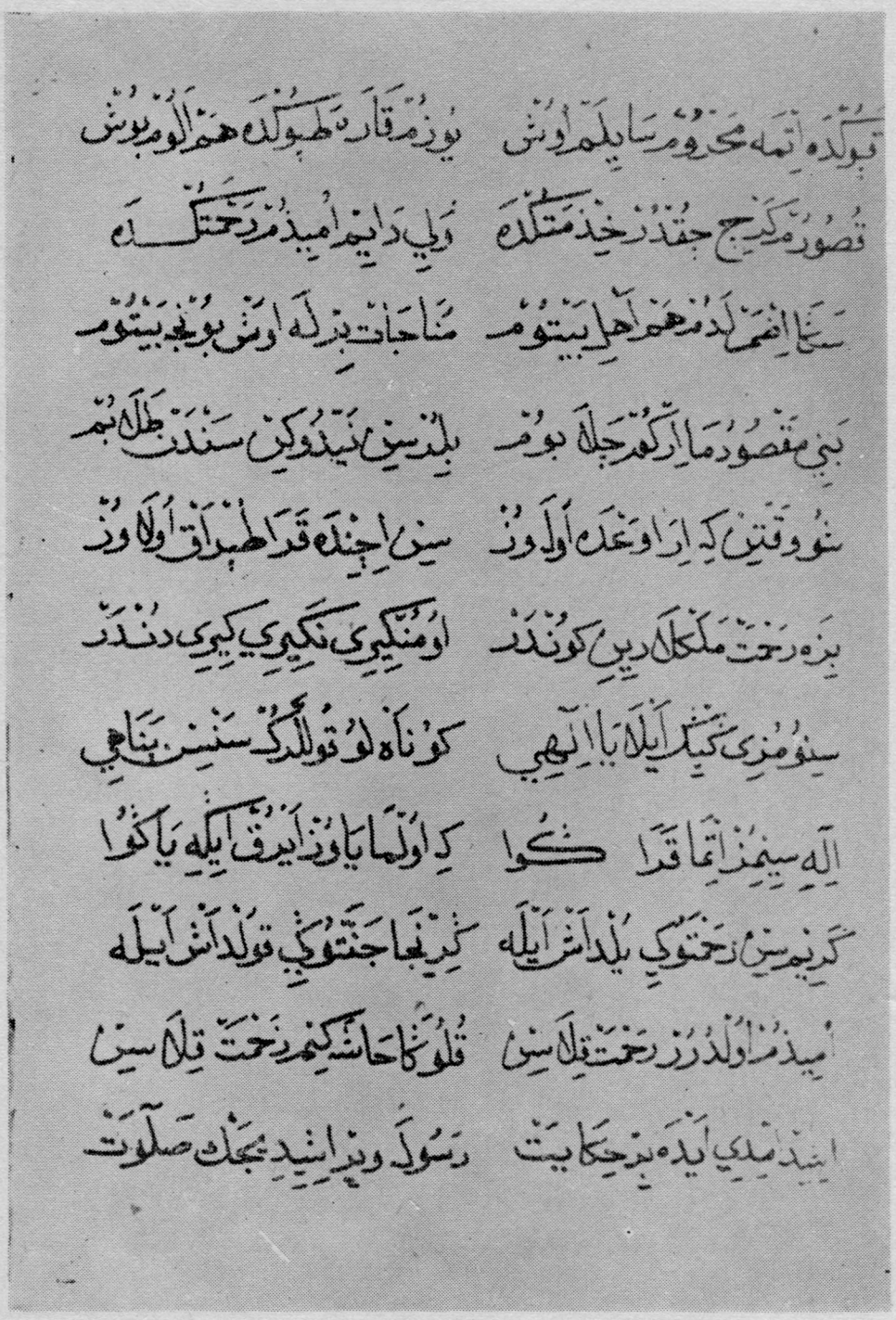
Kitāb Evsāf al-Mesācid 11 a

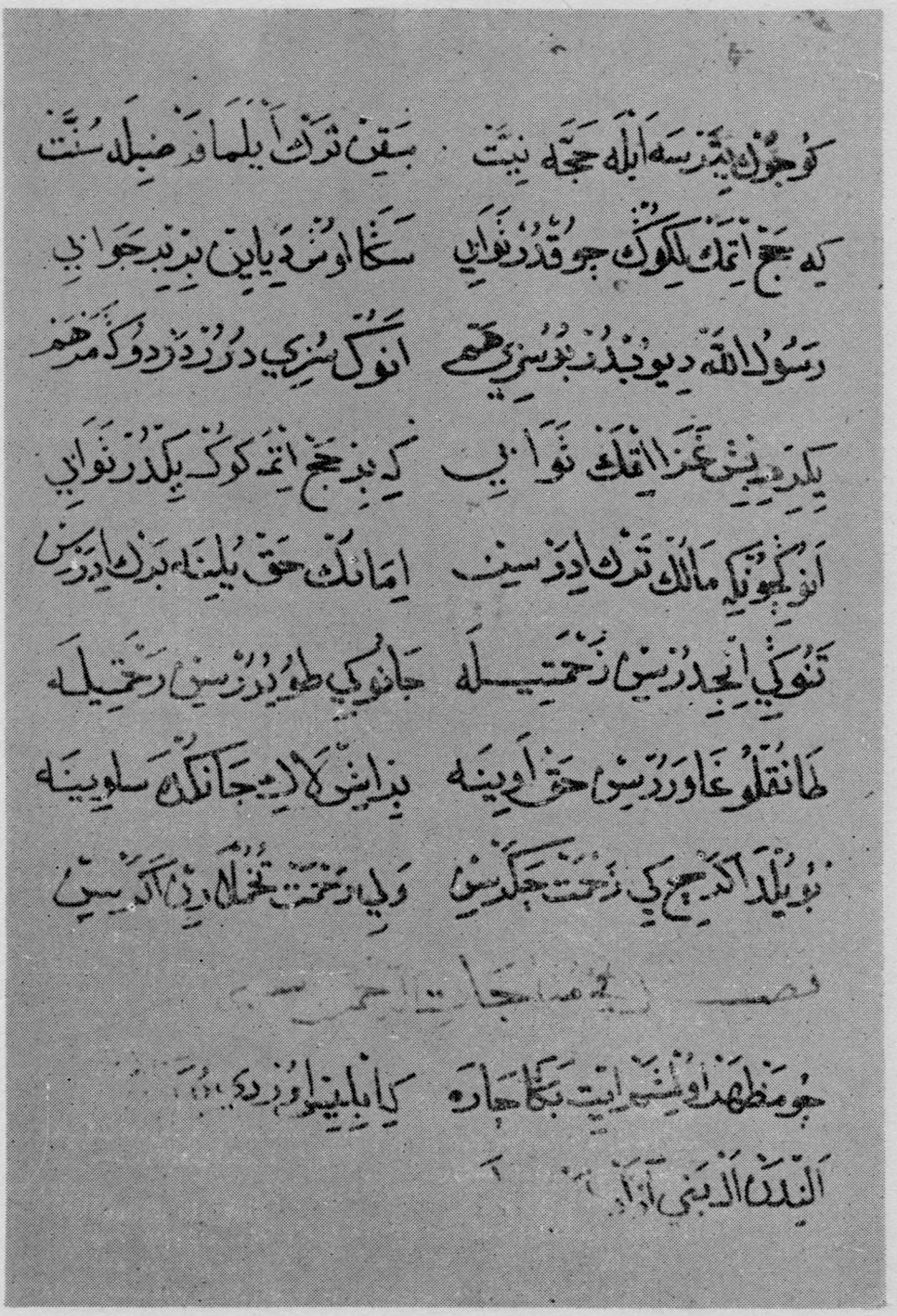
Kitāb Evsāf al-Mesācid 10 b

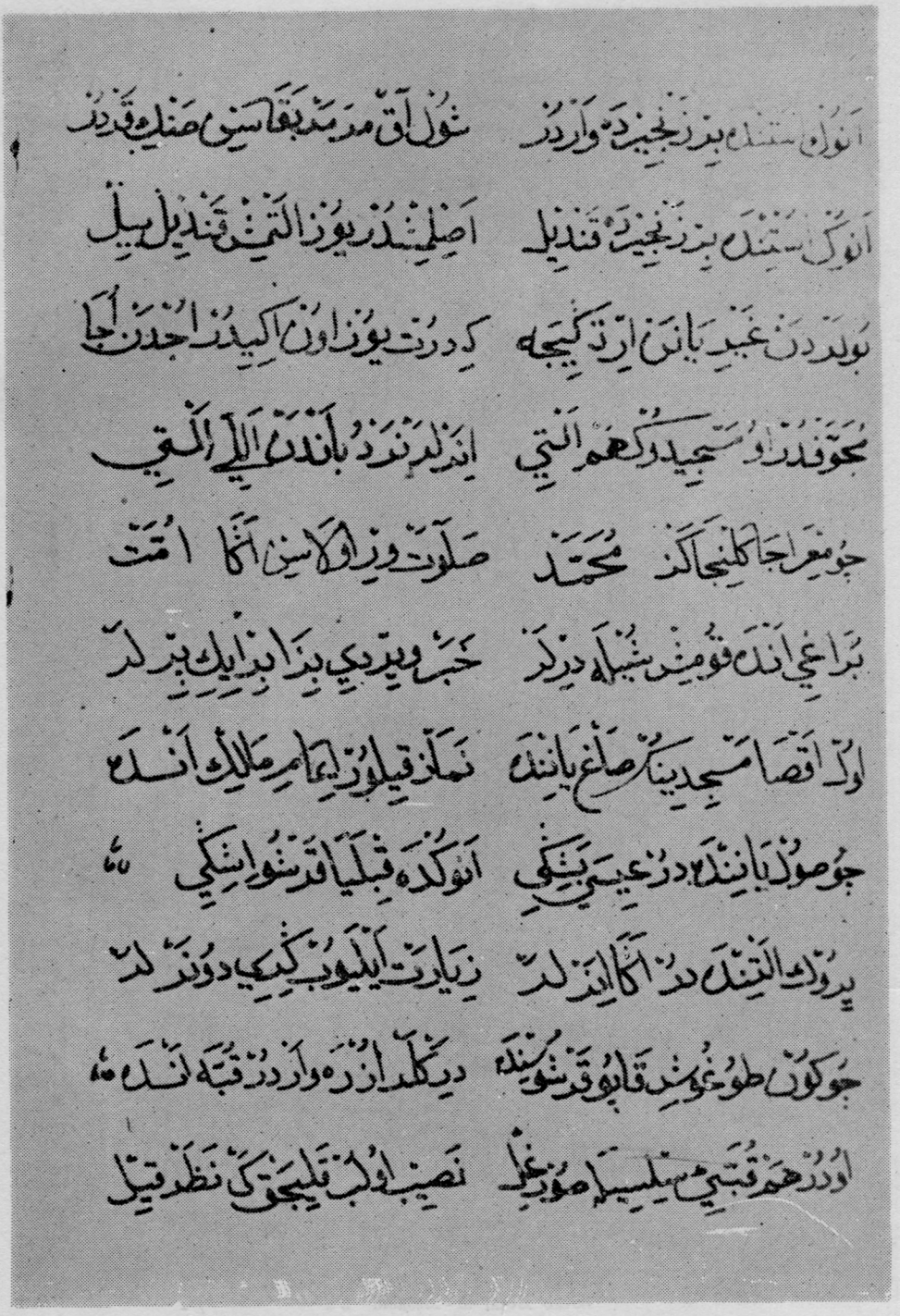
Kitāb Evsāf al-Mesācid 10 a

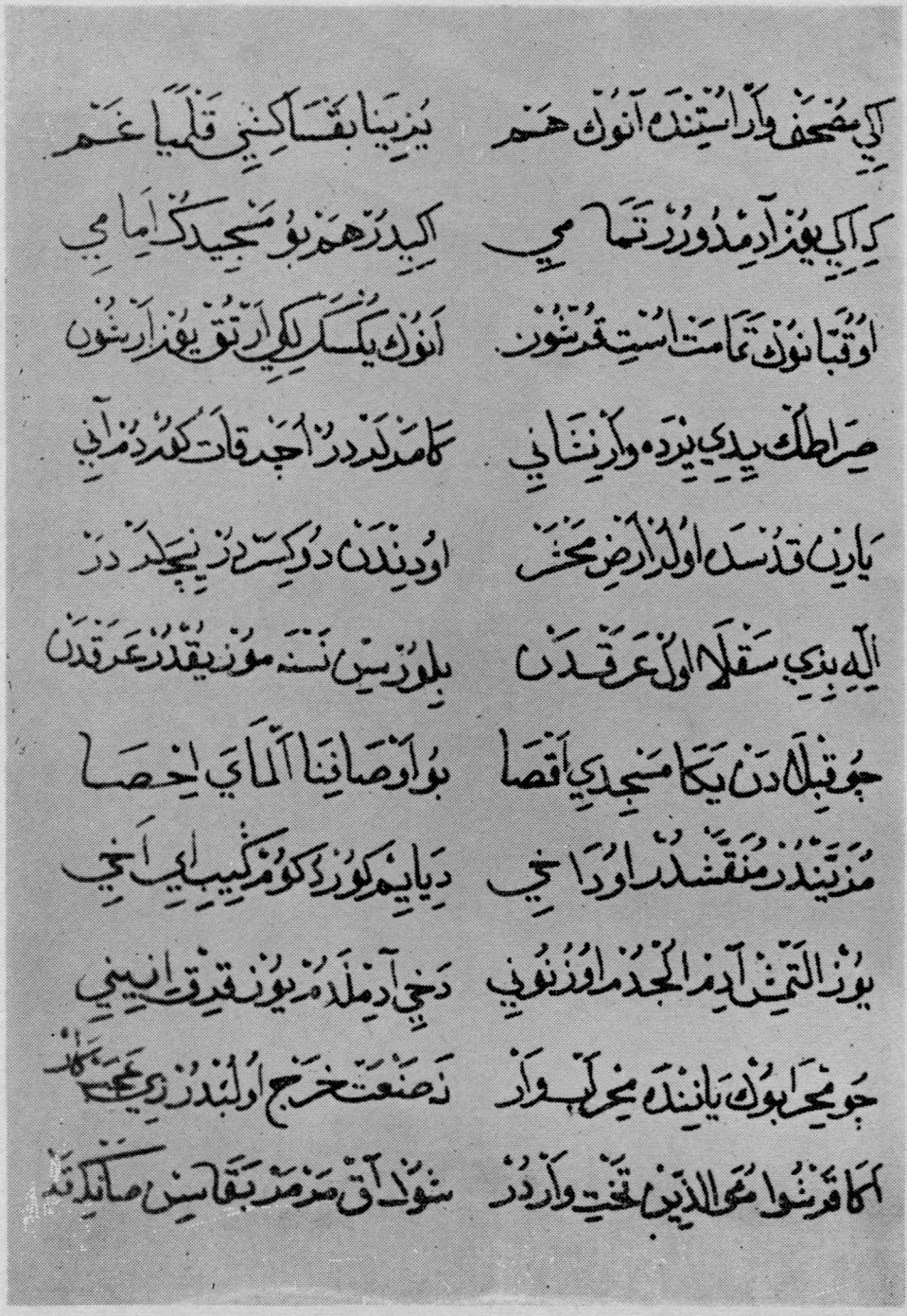
Kitāb Evsāf al-Mesācid 9 b

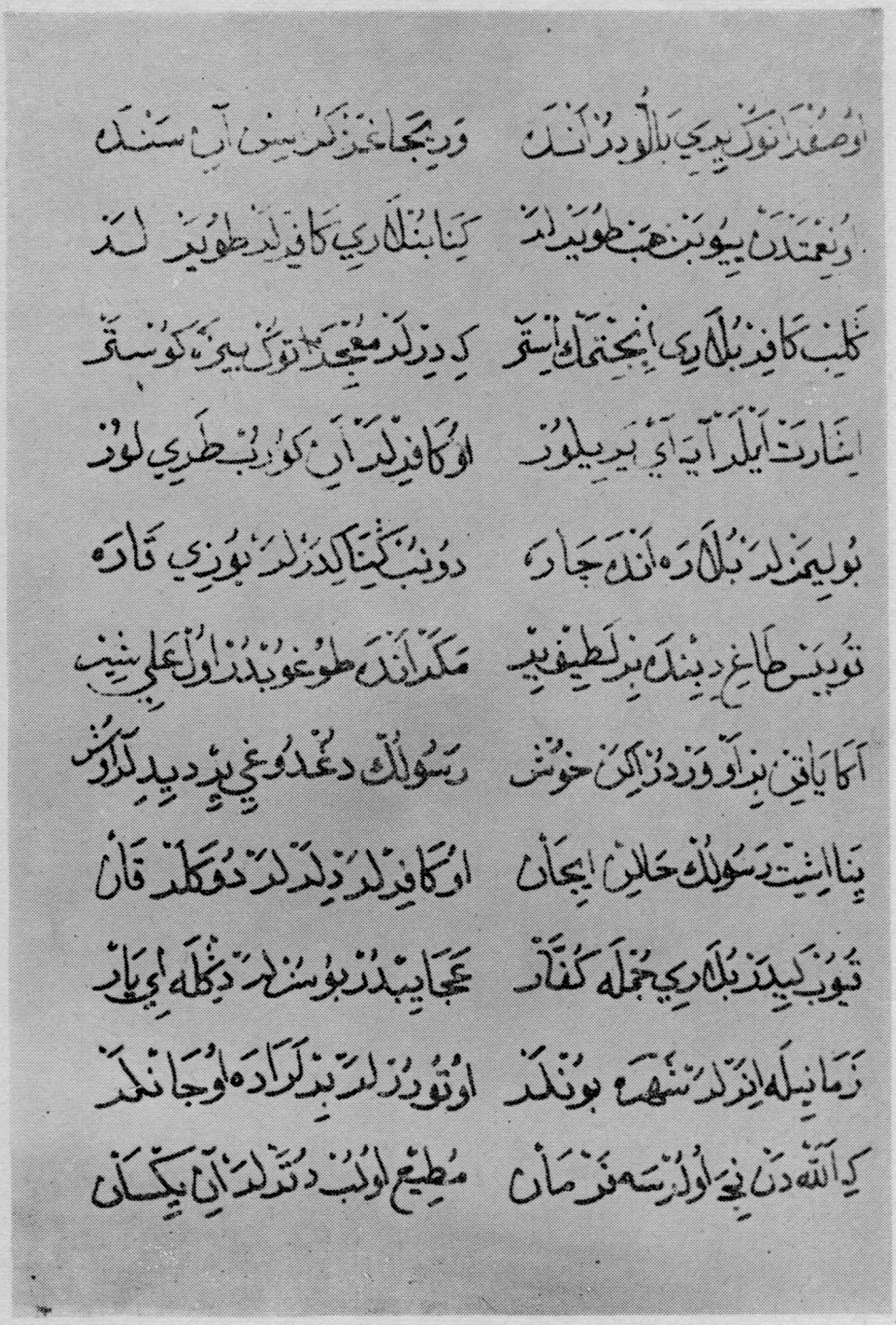
Kitāb Evsāf al-Mesācid 9 a

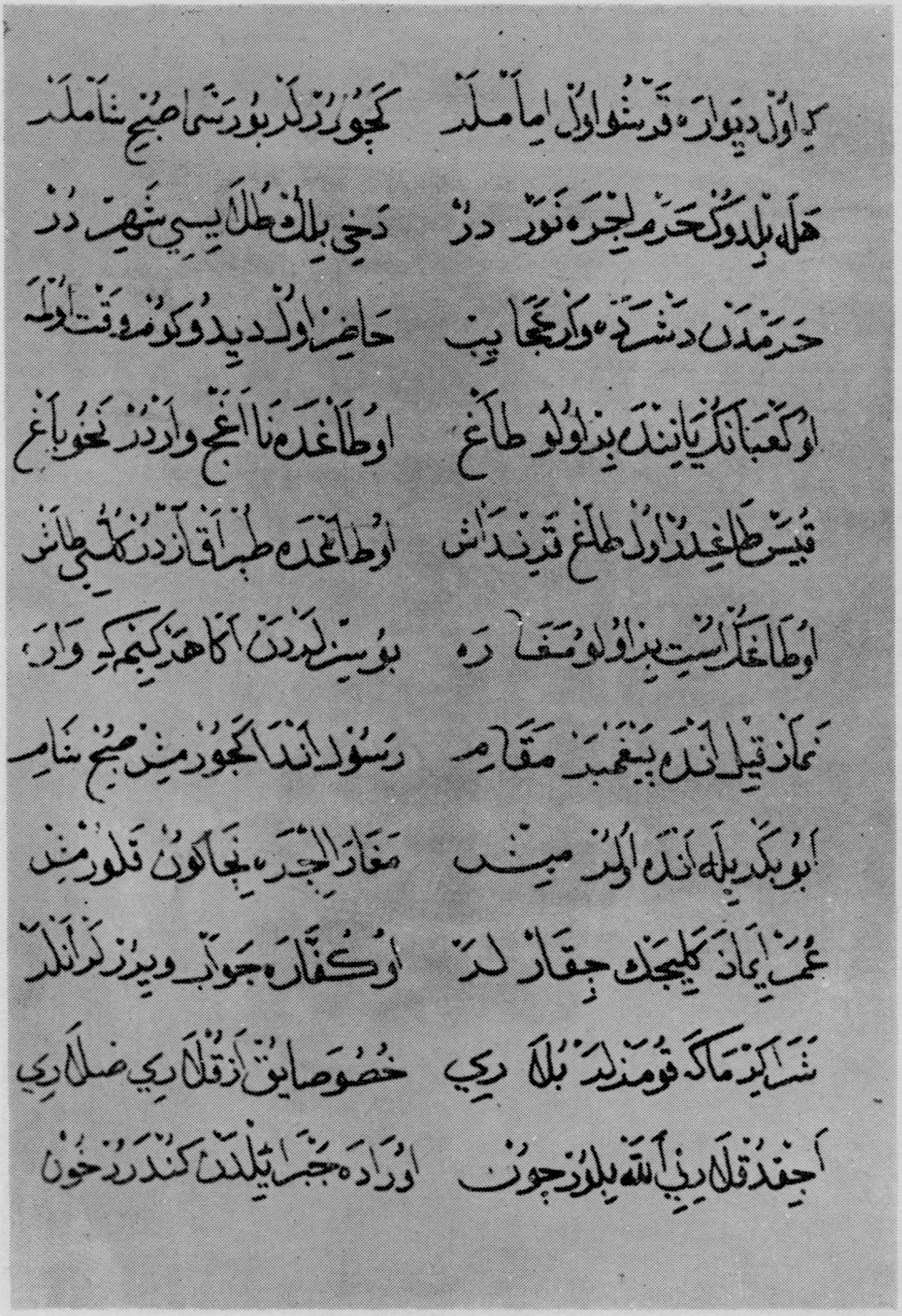
Kitāb Evsāf al-Mesācid 8 b

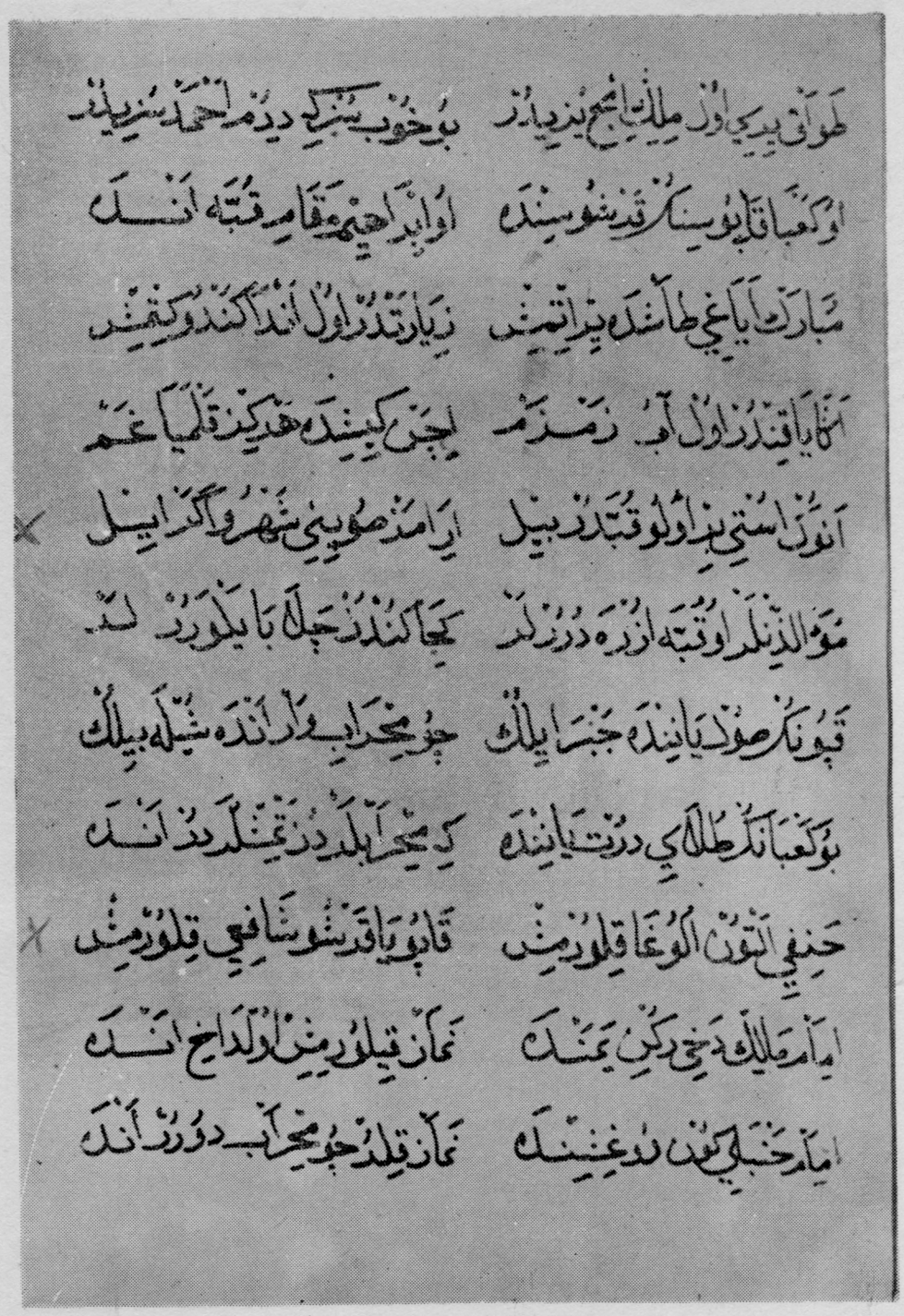
Kitāb Evsāf al-Mesācid 8 a

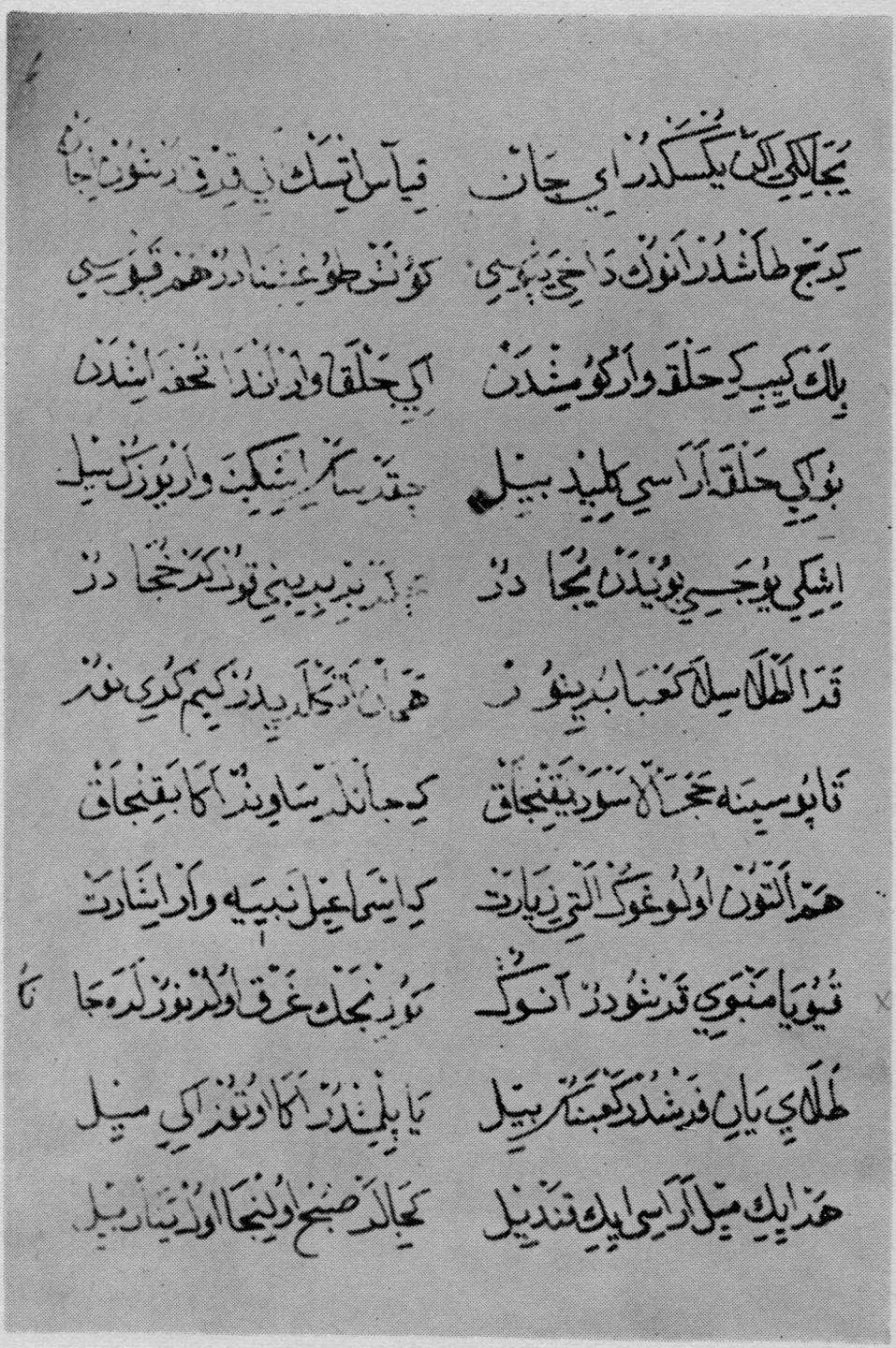
Kitāb Evsāf al-Mesācid 7 b

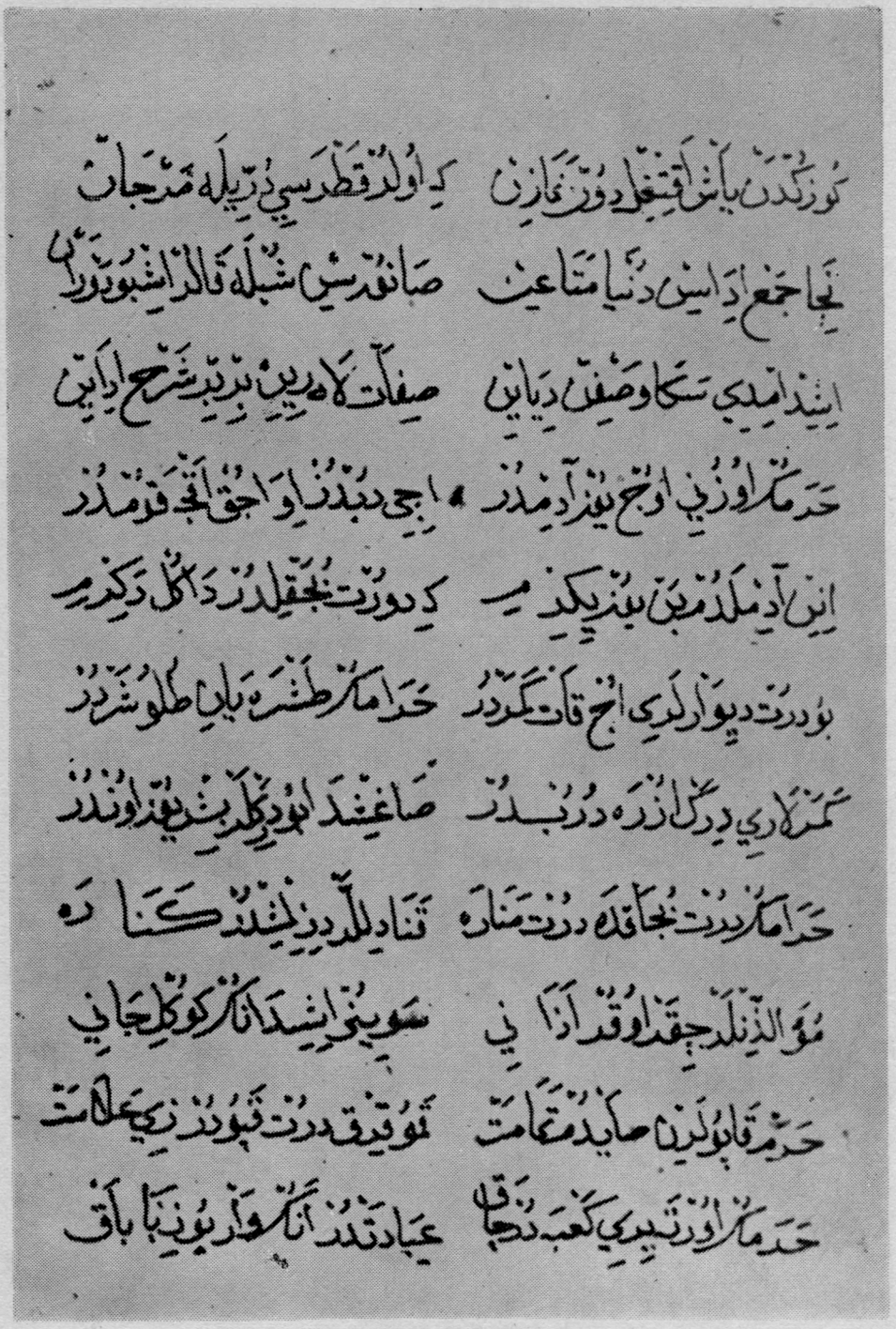
Kitāb Evsāf al-Mesācid 7 a

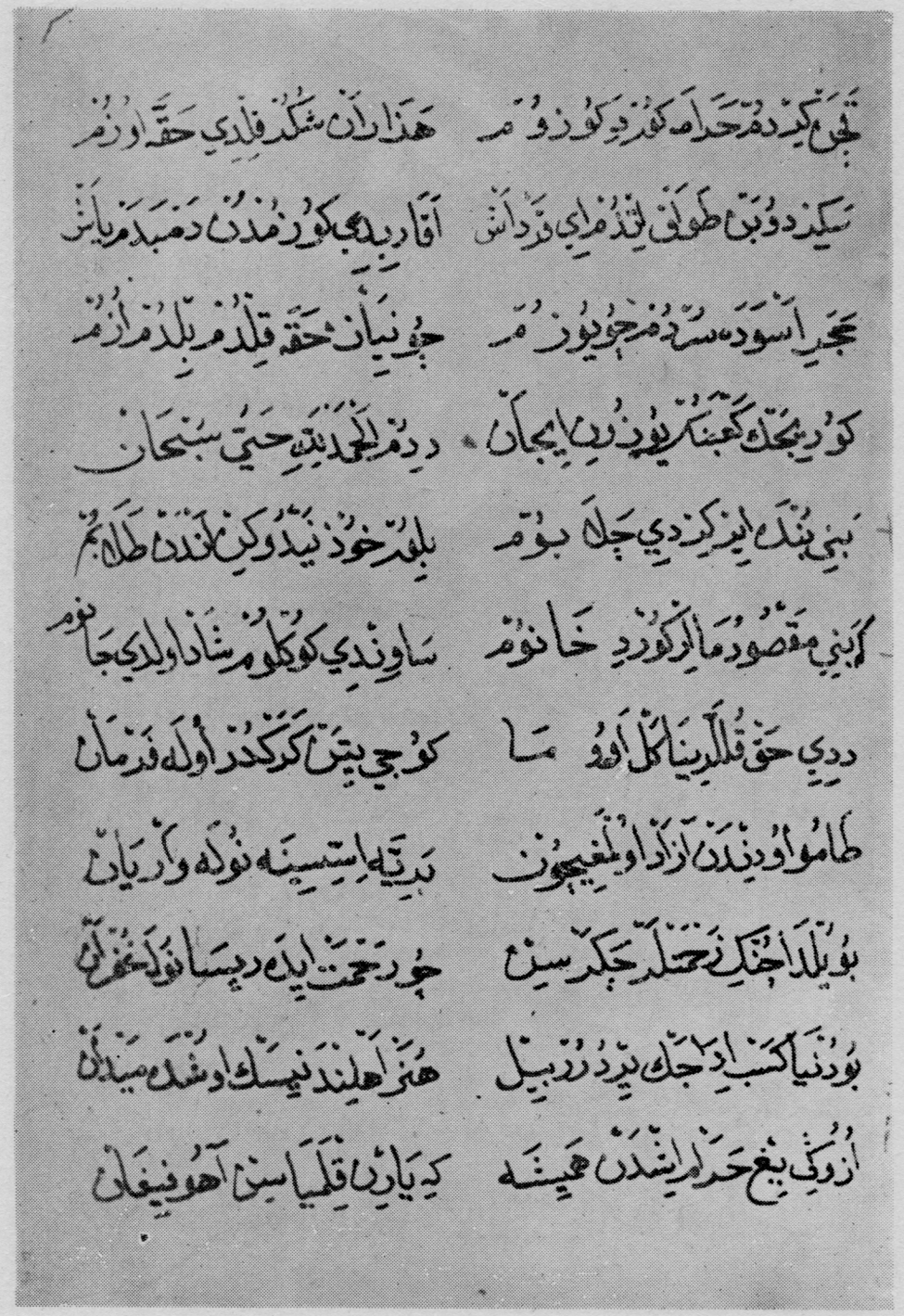
Kitāb Evsāf al-Mesācid 6 b

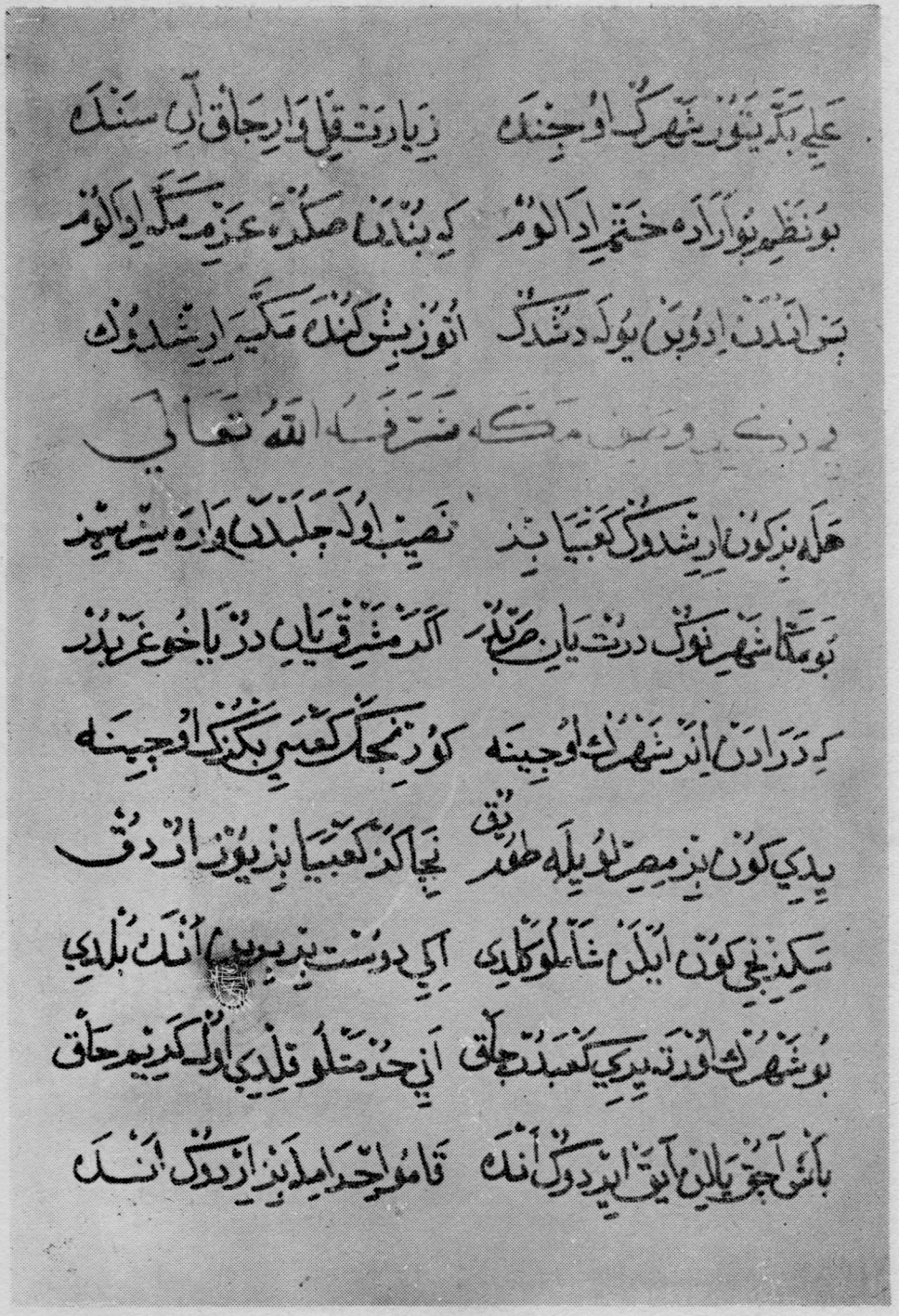
Kitāb Evsāf al-Mesācid 6 a

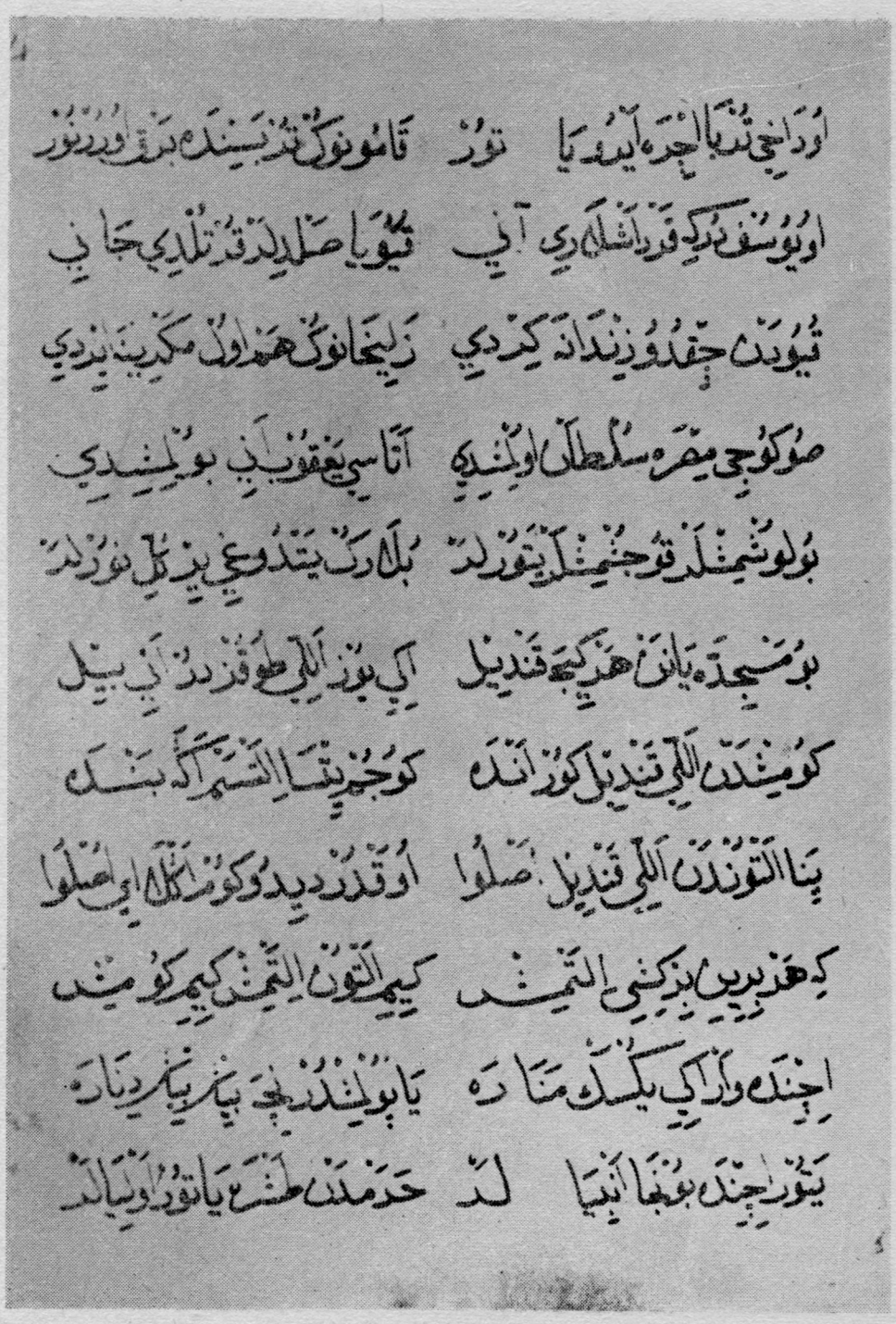
Kitāb Evsāf al-Mesācid 5 b

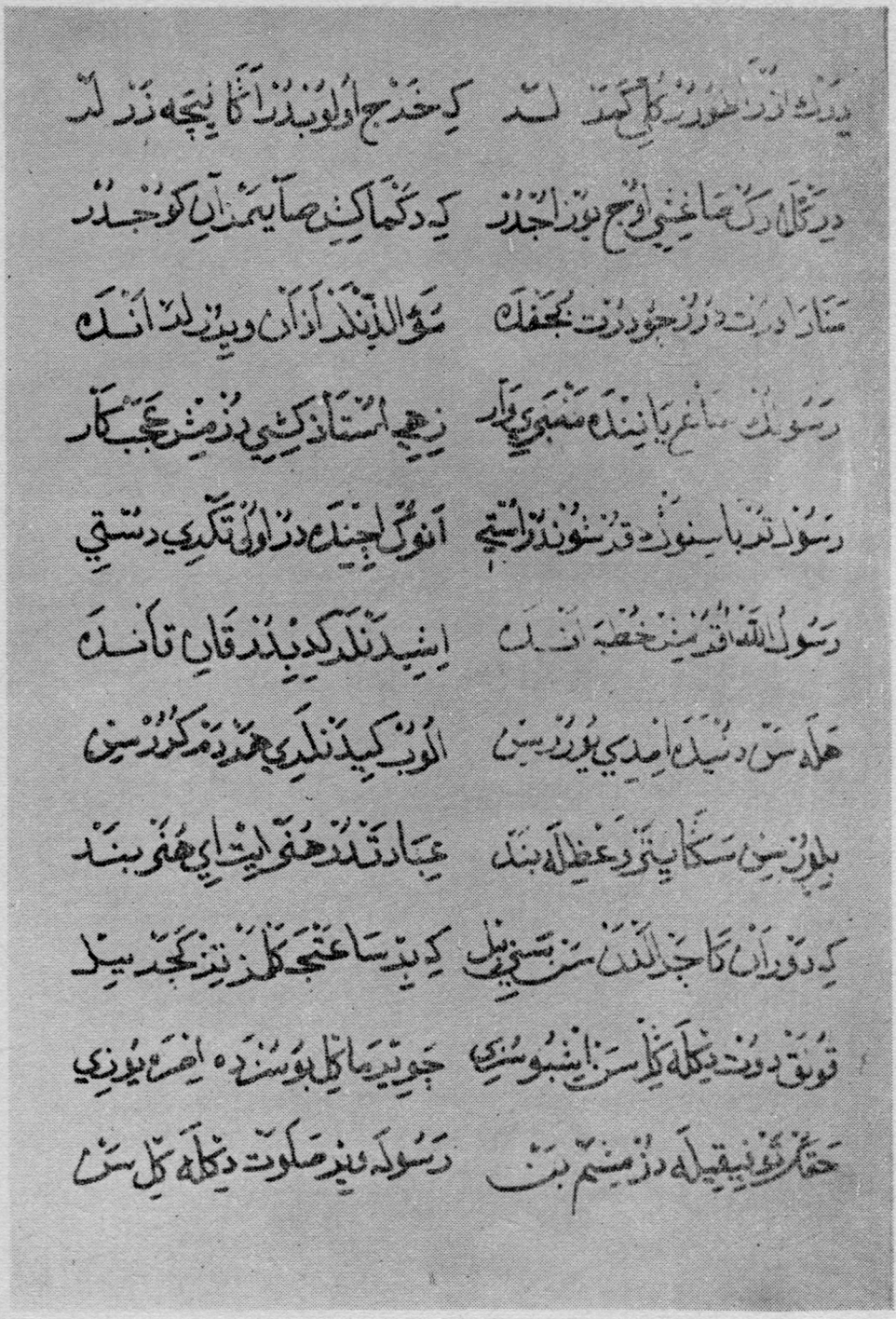
Kitāb Evsāf al-Mesācid 5 a

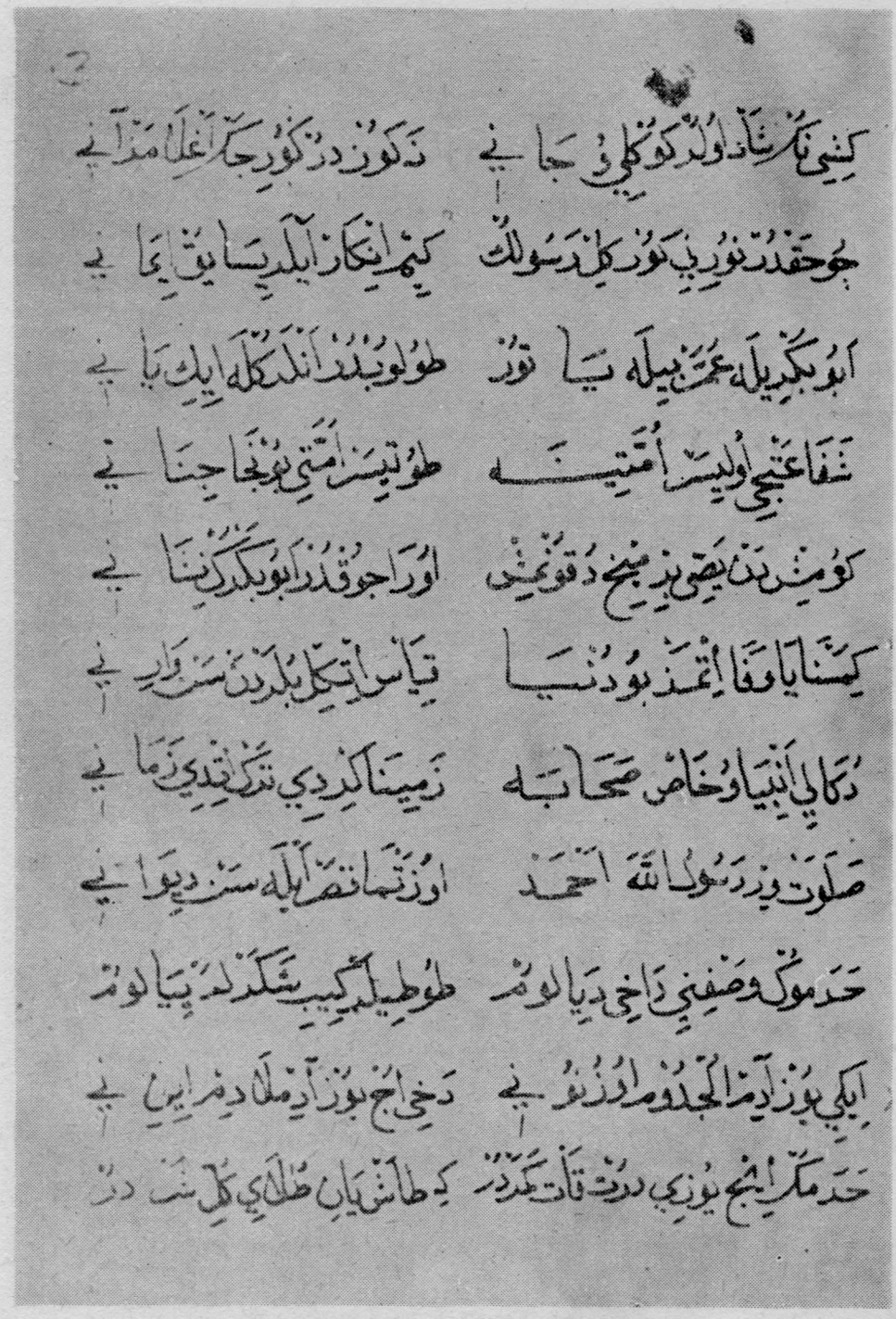
Kitāb Evsāf al-Mesācid 4 b

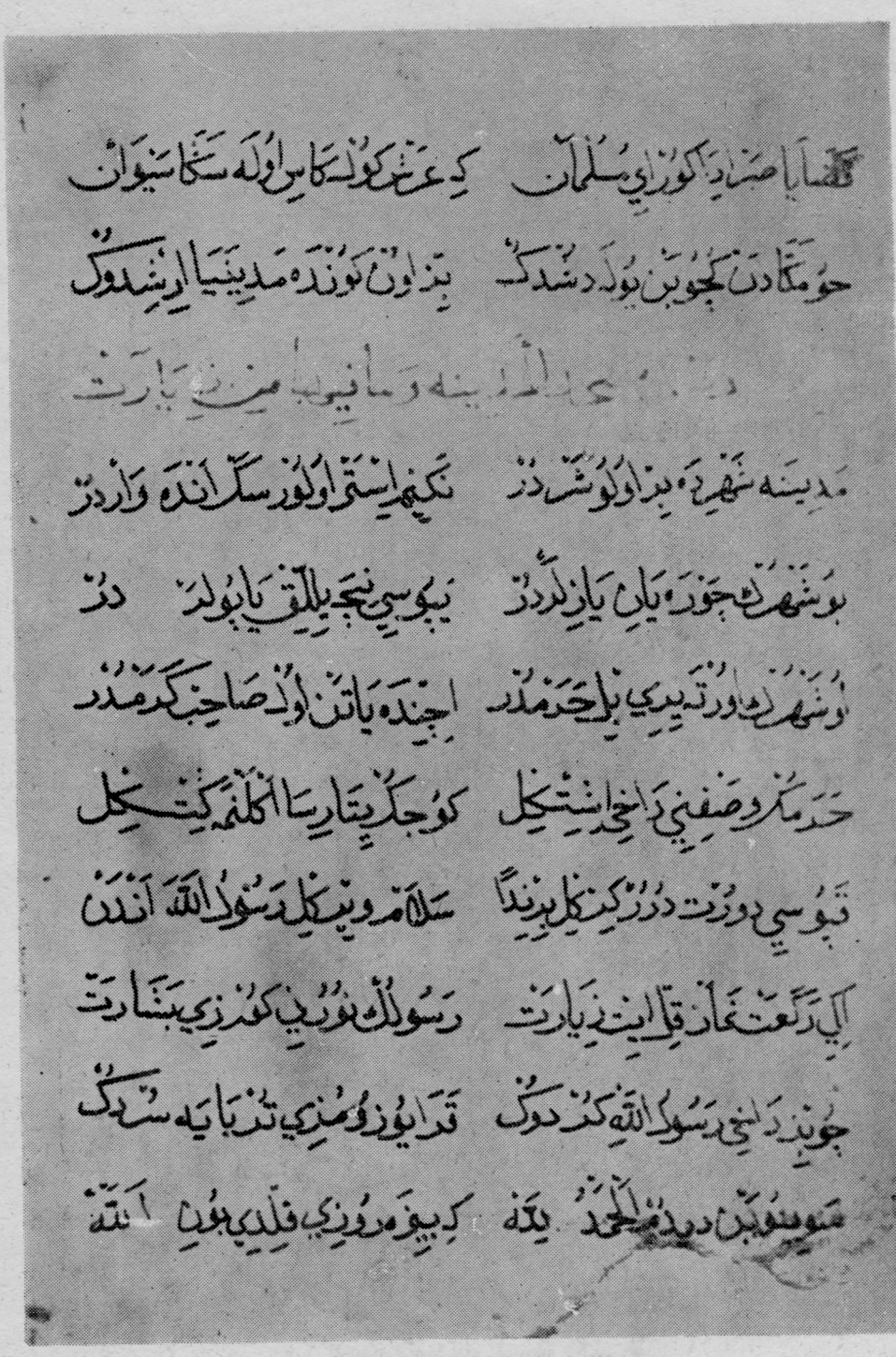
Kitāb Evsāf al-Mesācid 4 a

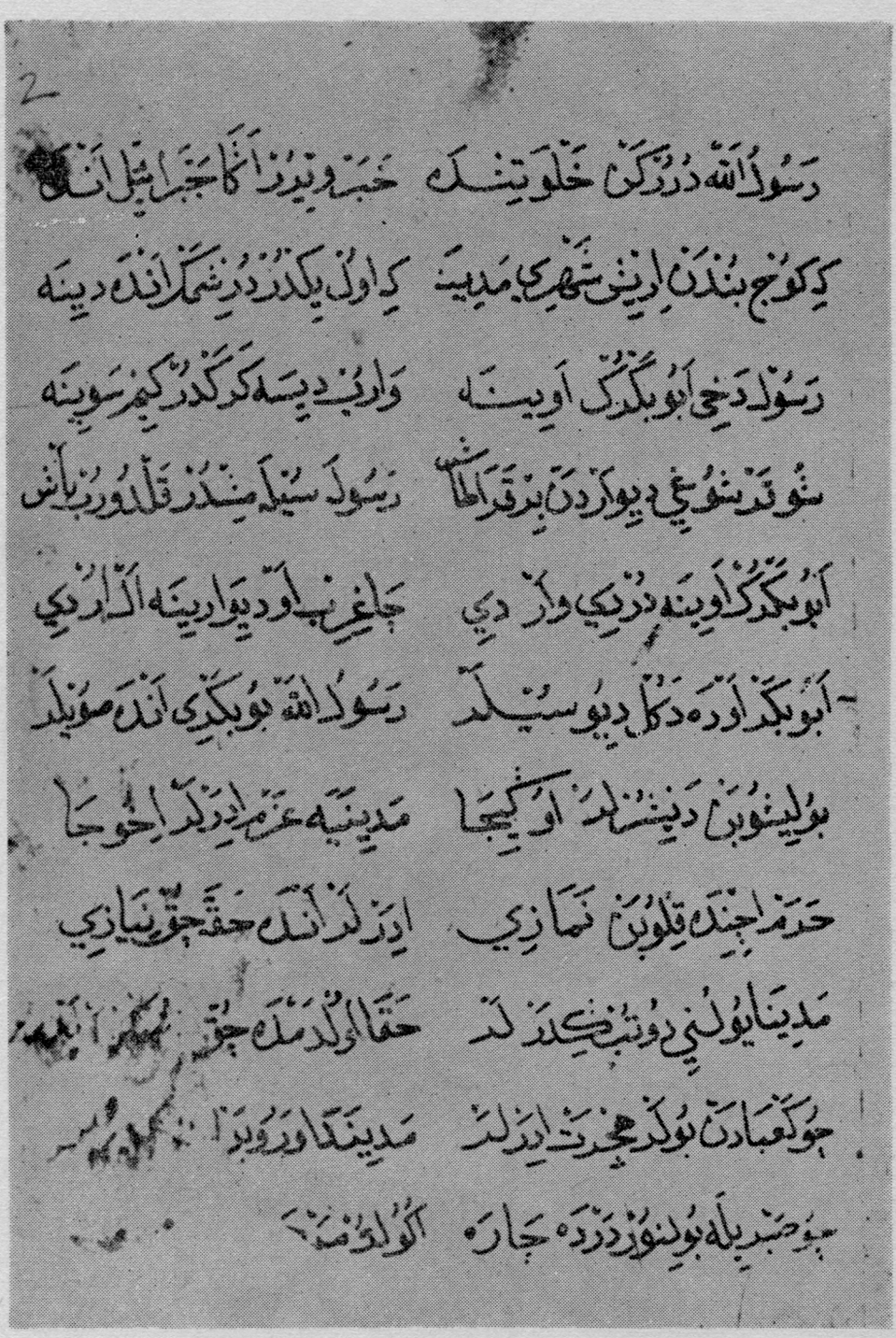
Kitāb Evsāf al - Mesācid 3 b

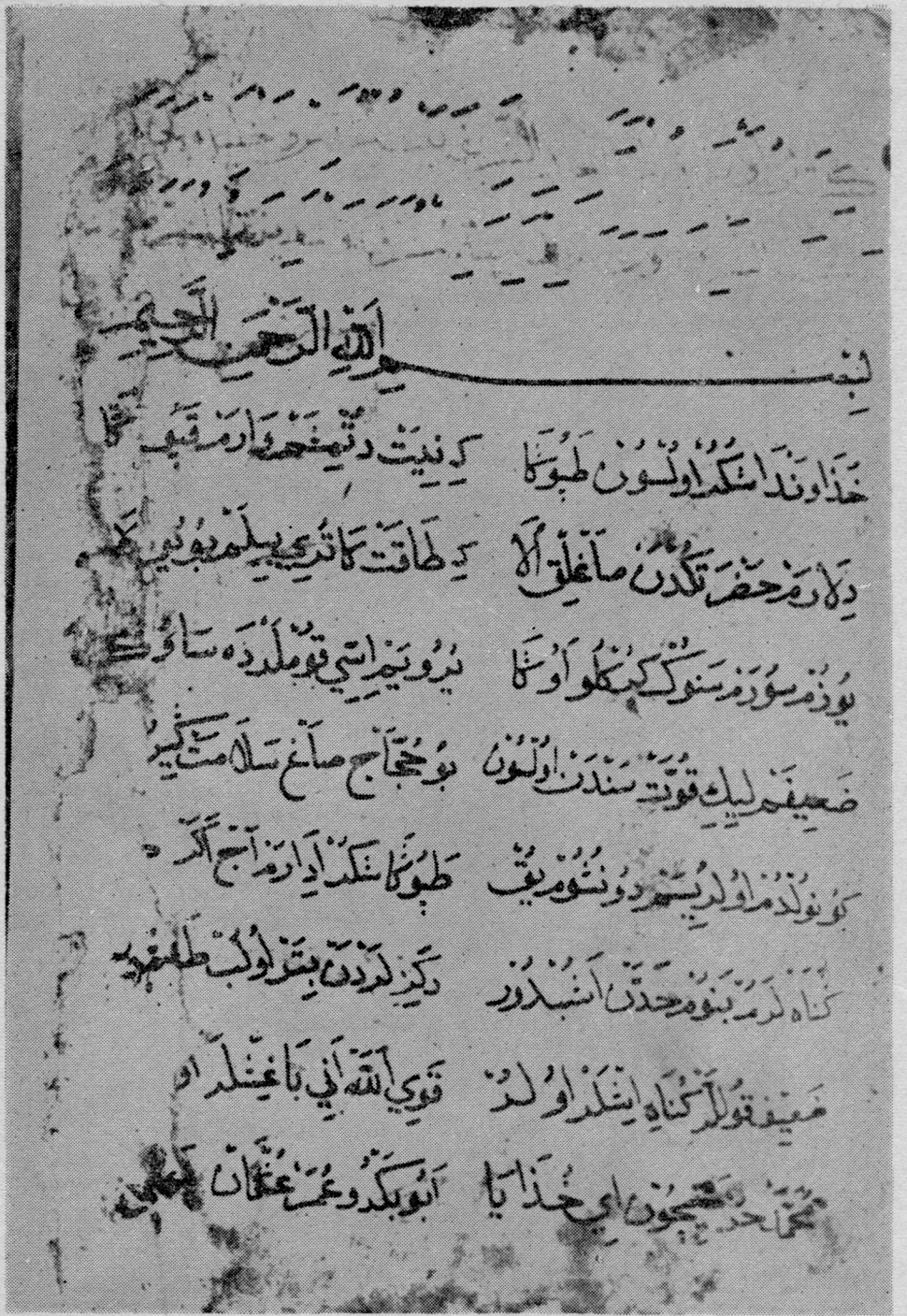
Kitāb Evsāf al-Mesācid 3 a

Kitāb Evsāf al-Mesācid 2 b

Kitāb Evsāf al-Mesācid 2 a

Kitāb Evsāf al-Mesācid 1 b

YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ*

Sayfa	Satır	Yanlış	Doğru
5	16	konmuntur	konmuştur
8	21	bilgiler bağdaşmamaktadır.	bilgiler ile bağdaşmamaktadır.
9	7	tekrarladığına yazmalarda rastlıyoruz.	tekrarlamaktadır.
9	27	Faḳin	Faḳih
10	34	dek	deve
11	1	hānḳānı	hānḳāhı
11	8	rahtını	rahtı
11	11	alub	olub
11	11—12	bu ḥāle miskîn	bu ḥāle küllî melāl çekerdi bir gün miskîn
13	3	Ḳüdüs	Ḳudüs
13	20	105. beyit	106. beyit
13	23	297. beyit	298. beyit
13	25	312. beyit	354. beyit
13	27	319. beyit	378. beyit
15	7	bunu	bunun
15	21	قادورُب	قلدورُب
15	23	نحره – نحرا	صخره – صحرا
15	25	süzcüklerde	sözcüklerde
15	25	görülmktedir.	görülmektedir.
15	26	evlerinin	evrelerinin
15	29	yazını	yazılış
16	13	şözcüklerin	sözcüklerin
21	2	Ḫudāvendā	Ḫuẕāvendā
21	16	Ḫudāyā	Ḫuẕāyā
24	10	ışrā	ışra
27	32	dirüm	didüm
28	19	İmām Ḥanbelî	İmām-ı Ḥanbelî
30	29	mescîdüñ	mescidüñ
35	10	doyacak	döyecek
36	7	mesimek	mercimek
37	33	552	252
39	22	bir	gir
40	33	308b	307b
41	33	315	314

*– Arap harflerinin çevriyazısında kimi harflerin işaretleri gözden kaçmıştır. Yapıtta yazmanın tıpkıbasımı da verildiğinden, bunlar yanlış-doğru cetveline alınmamıştır.

Sayfa	Satır	Yanlış	Doğru
41	34	321b	320b
42	32	333b	332b
42	33	341	341a
44	6	Ḳud-i	Ḳuds-i
44	20	mübārekdedflr	mübārekdedür
44	34	364a	363a
48	56	ʿarż (a) görünme, ortaya çıkma	arż (a) yer
48	60	aşıl	aṣıl
51	1	cem	cemiʿ
53	86	– al 170a	– inden al 170a
53	87	– üm 333a	– üm al 333a
54	62	örtü, yaygı	örtü, yaygı (metinde alan)
56	90	–ḳa	–a
58	6	Ḫudāvendā	Ḫuẕāvendā
58	7	Ḫudāyā	Ḫuẕāyā
58	14	namazlarından sonra	namazlarında
58	23	ḥürmetlû	ḥürmetlü
58	37	ışrā	ışra
58	66	279a	iç: 279a
59	63	işit: i:	– i:
60	5	*işide gör* işit 20a	dizindeki yeri s.59, satır 67'de olacak.
61	35	–	kıl
62	86	gördükleri	gömdükleri
63	49	mil, uzunluk ölçüsü	direk, sütun
64	76	– mışan	–mışam
65	8	– ol:	ol:
66	16	zaḥmet	raḥmet
66	16	yazlıgamak	yarlıgamak
66	17	istemet	istemek
66	21	etmet	etmek
66	40	güulük	günlük
67	65	şoñra	ṣoñra
68	14	–:	sür:
68	43	sāẓılıḳ	ṣāẓılıḳ
68	75	– eren	–erem
68	97	tañrı	Tañrı
71	5	velīkīn	velīkin
73	4	yûsuf'uu	Yûsuf'un